

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Kusti Huuskonen

Vaali, älä haali! – Kodin tavaroiden korjaamis- ja korjauttamiskäytännöt kestävän antikuluttamisen muotona

Markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö
Pro gradu -tutkielma
Markkinoinnin johtamisen maisteriohjelma

Vaasa 2026

VAASAN YLIOPISTO**Markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö**

Tekijä:	Kusti Huuskonen		
Tutkielman nimi:	Vaali, älä haali! – Kodin tavaroiden korjaamis- ja korjauttamiskäytännöt kestävän antikuluttamisen muotona		
Tutkinto:	Kauppätieteiden maisteri		
Koulutusohjelma:	Markkinoinnin johtamisen maisteriohjelma		
Opintosuunta:	Markkinointi		
Työn ohjaaja:	Henna Syrjälä		
Valmistumisvuosi:	2026	Sivumäärä:	106

TIIVISTELMÄ:

Kiinnostus kestävään kuluttamiseen ja asumiseen on kasvanut ilmastonmuutoksen ja lisääntyneen vastuullisuustietoisuuden myötä, ja asuminen onkin noussut keskeiseksi tutkimuskohteeksi ilmastotavoitteiden näkökulmasta. Kestävän kulutuksen tutkimuksessa korostetaan kulutuksen vähentämistä ja energiatehokkuuden parantamista, mutta tuotteiden elinkaaren pidentäminen esimerkiksi korjaamalla on jäänyt vähemmälle huomiolle. Korjaaminen onkin saanut vain rajallisen määrän käsitteellistä ja empiiristä huomiota markkinoinnin ja kuluttajatutkimuksen piirissä. Tämä tutkielma pyrkii ymmärtämään kuluttajien asenteita ja tunnistamaan tekijöitä, jotka vaikuttavat siihen, korjataanko kodin tavaroita itse, viedäänkö ne korjauttavaksi vai jätetäänkö ne korjaamatta.

Tutkielman tarkoituksena on tunnistaa, miten kodin tavaroiden korjaamis- ja korjauttamiskäytännöt antikuluttamisen muotona näkyvät osana kestävää asumista. Ensimmäisenä tavoitteena on luoda teoreettinen viitekehys, joka tarkastelee kodin tavaroiden korjaamiskäytäntöjen roolia antikuluttamisen muotona kestävän asumisen kontekstissa. Viitekehys rakentuu kestävän asumisen, antikuluttamisen sekä käytäntöteorian varaan. Toisena tavoitteena on selvittää, millaisia tavaroiden korjaamis- ja korjauttamiskäytäntöjä kuluttajat toteuttavat. Kolmantena tavoitteena on tarkastella, millaisia antikuluttamiseen liittyviä merkityksiä kodin tavaroiden korjaamis- ja korjauttamiskäytäntöihin kytkeytyy.

Tutkielma on käytäntöteoreettinen laadullinen tutkimus, jossa käytännön elementtejä – ymmärryksiä, menettelyjä ja emotionaalisia sitoumuksia – tarkastellaan antikuluttamisen merkitysten kautta. Tutkimuksessa tunnistettiin kolme ylätasoa kategorioita: Itse korjaaminen, korjauttaminen sekä korjaamatta jättäminen. Näistä kategorioista tunnistettiin yhteensä kahdeksan käytäntöä: Portaittainen omatoiminen korjaus, harrastuspohjainen korjaaminen, korjaamiskulttuurin välittäminen, tuttuun turvautuva korjauttaminen, tilannekohtainen palveluhaku, siedetty viallisuus, vastentahtoinen korjaamatta jättäminen sekä tietoinen uuden ostaminen.

Tulokset osoittavat, että tunnistetut käytännöt kytkeytyvät antikuluttamiseen hylkäämisen, vähentämisen sekä uudelleenkäytön merkitysten kautta, mutta merkitykset eivät yksin selitä käytäntöjen toteutumista. Hylkääminen ilmenee uuden ostamisen torjumisena, vähentäminen tavaroiden käyttöiän pidentämisena sekä uudelleenkäyttö tavaroiden arvon säilyttämisenä. Tutkimus osoittaa, että kestävämpien kulutuskäytäntöjen edistäminen ei vaadi täysin arvomaailman muutosta, vaan ennen kaikkea sellaisten rakenteiden vahvistamista, jotka tekevät korjaamisesta yhtä helpon ja luontevan valinnan kuin uuden ostamisesta.

AVAINSANAT: Antikuluttaminen, kestävä asuminen, kestävä kuluttaminen, korjaaminen, korjauttaminen, käytäntöteoria

Sisällys

1	Johdanto	6
1.1	Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet	9
1.2	Tutkimusote ja näkökulma	10
1.3	Tutkimuksen rakenne ja rajaukset	11
2	Kestävyys, korjaaminen ja antikuluttaminen	13
2.1	Kestävä kuluttaminen	13
2.1.1	Kestävä kulutus elinkaariajattelun näkökulmasta	15
2.1.2	Kestävä asuminen	17
2.2	Korjaaminen ja korjauttaminen antikuluttamisen muotoina	19
2.2.1	Antikuluttamisen muodot	21
2.2.2	Korjaaminen osana antikuluttamista	22
2.2.3	Korjauttamisen mahdollisuudet	27
2.3	Käytäntöteoria	29
2.4	Teoreettinen viitekehys	31
3	Metodologia	35
3.1	Käytäntöteoreettinen laadullinen tutkimus	35
3.2	Teemahaastattelu aineistonkeruumenetelmänä	37
3.3	Aineiston kuvaus	38
3.4	Aineiston analyysi	41
3.5	Tutkimuksen luotettavuus	43
4	Kodin tavaroiden korjaamis- ja korjauttamiskäytännöt osana kestäväää asumista	46
4.1	Tunnistetut käytännöt	46
4.1.1	Portaittainen omatoiminen korjaus	49
4.1.2	Harrastuspohjainen korjaaminen	52
4.1.3	Korjaamiskulttuurin välittäminen	55
4.1.4	Tuttuun turvautuva korjauttaminen	58
4.1.5	Tilannekohtainen palveluhaku	62

4.1.6	Siedetty viallisuus	66
4.1.7	Vastentahtoinen korjaamatta jättäminen	68
4.1.8	Tietoinen uuden ostaminen	71
4.2	Käytäntöjen antikuluttamiseen liittyvät merkitykset	74
4.2.1	Hylkääminen uuden ostamisen torjumisena	75
4.2.2	Vähentäminen tavaroiden käyttöiän pidentämisenä	76
4.2.3	Uudelleenkäyttö tavaroiden elämän jatkamisena	77
4.3	Antikuluttamisen merkitykset käytäntöjen toteutumisessa	79
5	Johtopäätökset	82
5.1	Keskeiset tulokset	82
5.2	Hyödynnettävyys ja rajoitukset	87
5.3	Jatkotutkimusehdotukset	89
5.4	Tekoälyn käyttö tutkielmassa	90
	Lähteet	91
	Liitteet	100
	Liite 1. Haastattelurunko	100

Kuviot

Kuvio 1: Tuotteiden elinkaaret ja kestävä kulutus (mukaiillen Cooper, 2005)	16
Kuvio 2: Suljetun kierron malli (mukaiillen King ja muut, 2006)	23
Kuvio 3: Korjaushalukkuuden ennustavat tekijät ja seuraukset (mukaiillen Scott & Weaver, 2014)	24
Kuvio 4: Kodin tavaroiden korjaamis- ja korjauttamiskäytännöt antikuluttamisen muotona kestävän asumisen kontekstissa	32

Taulukot

Taulukko 1: Haastateltavien taustatiedot	40
Taulukko 2: Ylätason kategoriat ja tunnistetut käytännöt	47
Taulukko 3: Käytännöt ja käytäntöjen elementit	48

1 Johdanto

Käytetyt tavarat löytävät Koti ja keittiö -lehden mukaan paikkansa modernistakin kodista. ”Vaali, älä haali” -sloganin mukaan käytetyillä tavaroilla voidaan tuoda sekä persoonallisuutta kotiin, että jakaa tarinoita, muistoja ja yhteistä historiaa. (Lundberg, 2026.) Käytetyt tavarat sekä niiden vaaliminen ovat ajankohtaisia aiheita, jotka näkyvät medioissa enentyvässä määrin. Keskustelu vastuullisuudesta ja kestävästä kehityksestä on lisääntynyt viime vuosina, ja asuminen on noussut keskeiseksi tutkimuskohteeksi ilmastotavoitteiden näkökulmasta. Vastuullisuustietoisuuden kautta muuttuneisiin kulutuskäytäntöihin ovat vaikuttaneet ympäristötekijöiden ohella yksilölliset, sosiaaliset ja informatiiviset tekijät sekä muut tavoitteet, kuten taloudelliset säästöt ja terveyteen liittyvät pyrkimykset (Gifford & Nilsson, 2014; Fishbein & Ajzen, 2010). Ilmaston lämmetessä asumisen merkitys korostuu, sillä se vastaa 37 prosentista kotitalouksien kulutusmenojen hiilijalanjäljestä (Salo ja muut, 2019, luku 3.4; Tilastokeskus 2018).

Suomalaisten asenteet ilmastonmuutosta kohtaan ovat muuttuneet ja he tiedostavat kestäväen kulutuksen merkityksen yhä useammin (Kantar TNS Oy, 2019; Salo ja muut, 2019, luku 3.4; Lehtonen ja muut, 2020, s. 15). Ilmastobarometrin (Ympäristöministeriö 2025) mukaan 53 % vastaajista on vähentänyt tavaroiden hankkimista ilmastosyistä, mikä on 10 % kasvu edelliseen vuoteen verrattuna. Suomalaisten kotitalouksien kulutuksen henkilöä kohden laskettu hiilijalanjälki on Suomen ympäristökeskuksen (2025) mukaan pienentynyt 2000-luvulla noin 14–15 hiilidioksidiekvivalentitonniin (CO₂-ekv.) noin kahdeksaan CO₂-ekv.tonniin, vaikka kotitalouksien kulutusmenot ovat samanaikaisesti kasvaneet. Tutkimukset herättävät kysymyksiä siitä, miten kestävyys näyttäytyy kuluttajien käytännöissä, kun tilastot osoittavat kulutusmenojen kasvamista.

Tulevaisuuteen liittyvät ympäristöuhat ja niihin kytkeytyvät poliittiset tavoitteet ovat lisänneet painetta kulutuksen vähentämiseen ja uudelleen suuntaamiseen. Euroopan unionin tavoitteena on saavuttaa hiilineutraali, ympäristön kannalta kestävä ja kiertotalouteen perustuva yhteiskunta vuoteen 2050 mennessä (Euroopan parlamentti,

2021). Näitä tavoitteita tukevat toimet, kuten tuotteiden elinkaaren pidentäminen lainaamisen, vuokraamisen, uudelleenkäytön, korjaamisen ja kierrättämisen avulla, voidaan ymmärtää antikuluttamisen näkökulmasta. Siinä kulutusta ei ainoastaan korvata kestävämmillä vaihtoehdoilla, vaan pyritään vähentämään sen määrää ja merkitystä. Antikuluttaminen viittaa kulutuskulttuurin kriittiseen tarkasteluun ja käytäntöihin, jotka haastavat jatkuvaan ostamiseen perustuvan talouslogiikan ja korostavat omistamisen sijaan käyttämistä, jakamista ja huoltamista (Lee, 2022). Kiertotalous rakentuu pitkälti näille periaatteille, mutta kuluttajien rooli muutoksen toteuttajina on jäänyt osin sivuun, sillä vain noin viidesosassa kiertotalouden määritelmistä kuluttajat nähdään keskeisinä toimijoina (Kirchherr ja muut, 2017). Kuluttajien pois jättäminen kiertotalouden määritelmästä, voisi olla viite siitä, että kiertotaloudesta kuluttajien näkökulmasta tiedetään vielä vähän (Arnould ja muut, 2023, luku 2.1).

Kestävän kulutuksen tutkimuksessa on korostettu resurssien kulutuksen vähentämistä. Vähemmälle huomiolle ovat jääneet esimerkiksi tuotteiden elinkaaren pidentäminen parantamalla niiden kestävyyttä sekä edistämällä huolellista käyttöä, korjaamista, päivittämistä ja uudelleenkäyttöä (Cooper, 2005). Heiskasen ja Korsunovan (2023) mukaan korjaustoiminnan hiipuminen johtuu taloudellisista ja rakenteellisista tekijöistä, joiden mukaan uusien tuotteiden hinnat ovat laskeneet globaalin massatuotannon takia, samalla kun korjauskustannukset ovat nousseet. Tuotteita suunnitellaan vaikeasti korjattaviksi ja vallitseva kertakäyttökulttuuri kannustaa tavaroiden hylkäämiseen ja uuden ostamiseen. Tuotteiden elinkaaren pidentäminen on tehokas keino vähentää kulutuksen ympäristövaikutuksia, sillä harvempi uusien tuotteiden hankinta vähentää tuotannon tarvetta ja materiaalien kokonaiskulutusta (Cooper, 2005; Nes & Cramer, 2006).

Markkinoinnin ja kuluttajatutkimuksen piirissä korjaaminen on saanut vain rajallisen määrän käsitteellistä ja empiiristä huomiota. Korjaamista on tarkasteltu tuotteiden merkityksellisyyden säilyttämisenä, osana kulutuskäytäntöjen uusintamista tai

vaihtoehtona hävittämiselle, mutta kokonaisvaltaista mallia korjaamisen kytkeytymisestä kulutuskäytäntöihin ei ole vielä kehitetty (Godfrey ja muut, 2022). Käytäntöteoreettisessa tutkimuksessa korjaaminen on ymmärretty osaksi arjen rutiineja, joissa esineiden materiaallinen kestävyys, kodin toimintalogiikka ja sosiaaliset suhteet kietoutuvat toisiinsa (Gregson ja muut, 2009). Huomio on kohdistunut siihen, miten huolto ja korjaaminen tapahtuvat osana jokapäiväistä elämää, ei vain yksittäisinä päätöksinä vaan toistuvina ja opittuina toimintatapoina. Korjaamista on myös tarkasteltu siihen liittyvien motivaatiotekijöiden kautta ja tutkimuksen mukaan korjaamista voivat motivoida esimerkiksi ympäristövastuullisuus, taloudelliset säästöt, esineeseen liittyvä tunneside, käytännöllisyys sekä halu ylläpitää omia taitoja ja osaamista (Scott & Weaver 2014). Ackermannin ja muiden (2018) tutkimuksessa korjaaminen näyttäytyy arjen toistuvina ja opittuina toimintatapoina, joiden avulla tuotteen käyttöikä pidennetään. Tutkimuksen (2018) mukaan korjaustaidot kehittyvät käytännön tekemisen kautta ja aiemmat korjauskokemukset voivat toimia laukaisevina tekijöinä ja motivoida korjaamaan myös jatkossa.

Scottin ja Weaverin (2014) tutkimus tunnisti, että ympäristöhuoli ja taloudellinen säästäminen eivät selittäneet korjaushalukkuutta yhtä vahvasti kuin esimerkiksi innovatiivisuus ja omaisuudesta huolehtiminen. Myöskään epäluottamus korjauspalveluiden tehokkuutta kohtaan tai kuluttajien käsitykset korjauskustannusten yleisestä kalleudesta eivät olleet merkittäviä tekijöitä tavallisten kuluttajien korjaushalukkuudessa (Scott & Weaver, 2014). Näitä havaintoja täydentävät tutkimukset, jotka tarkastelevat korjaamatta jättämisen syitä, kuten kustannuksia, vaivalloisuutta, tuotteen heikkoa laatua, teknistä vanhenemista sekä muodin ja nopean kulutuksen vaikutusta (Berninger ja muut, 2024). Korjaamista pidetään kannattavana vain tiettyyn kustannusrajaan asti, ja siihen vaikuttavat myös tiedonpuute, tuotteiden koettu heikko laatu sekä muodin ja nopeasti vaihtuvien trendien merkitys, mikä kytkee korjauskäytännöt laajempiin kulutuskulttuurisiin rakenteisiin.

Osa aiemmasta korjaamisen tutkimuksesta on keskittynyt erityisesti vaatteiden huoltoon ja korjaamiseen vastuullisuuden ja elinkaarten osalta. Näissä tutkimuksissa on tunnistettu erilaisia huollon ja korjaamisen muotoja, kuten rutiininomaista ylläpitoa sekä vaativampaa entisöintiä, ja korostettu sitä, ettei korjaaminen ole yksi yhtenäinen käytäntö vaan joukko erilaisia toimia, jotka vaihtelevat ajankäytön, taitovaatimusten ja sitoutumisen mukaan (Gregson ja muut 2009). Korjaamiskäytännöt voivat esiintyä osana kuluttajien arkea vaihtelevin muodoin, jolloin toisille vastuullisuus näyttäytyi toiminnan ajurina, kun taas toisille se esiintyi sivutuotteena osana harrastustoimintaa (Virkkunen, 2022). Tölg ja Fuentes (2025) keskittyivät tutkimuksessaan vaatteiden kiertotalouskulutukseen laajemmassa huolenpitoon perustuvassa viitekehyksessä (care-in-practice). Tutkimuksen (2025) mukaan huolenpito on keskeinen kiertotalouden mahdollistaja jokapäiväisessä elämässä, jossa tavaroiden huolenpito on osa laajempaa eettistä toimintaa. Aiemmat tutkimukset ovat usein keskittyneet huolenpidon poliittisiin tai tunneperäisiin ulottuvuuksiin, mutta ei siihen, miten huolenpito toteutuu käytännön toimina.

Kodin kunnossapitoa on perinteisesti tarkasteltu teknisenä, sosiaalisena tai identiteettiä muokkaavana toimintana. Kodin ylläpitoon ja huolenpitoon liittyviä käytäntöjä, erityisesti pintojen, rakenteiden, järjestelmien ja laitteiden huoltoon ja korjaamiseen liittyviä käytäntöjä huolenpidon muotona ei ole juurikaan tutkittu. (Laitinen ja muut, 2026.) Tämä tutkimus kodin tavaroiden korjaamis- ja korjauttamiskäytännöistä antikuluttamisen muotona kestävän asumisen kontekstissa tarjoaa uutta tietoa siitä, milloin kuluttajat korjaavat tai korjauttavat tavaroitaan ja milloin tavarat jäävät kokonaan korjaamatta.

1.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet

Tutkimuksen tarkoituksena on tunnistaa, *miten kodin tavaroiden korjaamis- ja korjauttamiskäytännöt antikuluttamisen muotona näkyvät osana kestävää asumista*. Tutkimus pyrkii ymmärtämään kuluttajien asenteita ja tunnistamaan, mitkä asiat

vaikuttavat siihen, että kodin tavaroita korjataan itse, viedään korjattavaksi tai jätetään korjaamatta. Tutkimuksen tarkoitusta lähestytään kolmen tavoitteen kautta:

Ensimmäisenä tavoitteena on luoda teoreettinen viitekehys, joka tarkastelee kodin tavaroiden korjaamiskäytäntöjen roolia antikuluttamisen muotona kestävän asumisen kontekstissa. Viitekehys luodaan perehtymällä aiheen kannalta keskeiseen teoriaan sekä ilmiöihin, kuten kestäväan asumiseen, antikuluttamiseen ja korjaamiseen. Tavoitteena on syventää ymmärrystä käytännöistä käytänteorian avulla, sekä korjaamiskäytäntöjen merkityksestä kestävän asumisen kontekstissa. Tähän tavoitteeseen vastataan tarkastelemalla aiempaa kirjallisuutta, sekä tutkimuksia.

Toisena tavoitteena on selvittää millaisia tavaroiden korjaamis- ja korjauttamiskäytäntöjä kuluttajat toteuttavat. Tätä tavoitetta varten kuluttajia on haastateltu heidän korjaamiskäytännöistään osana kestäväa asumista.

Kolmantena tavoitteena on tarkastella, millaisia antikuluttamiseen liittyviä merkityksiä kodin tavaroiden korjaamis- ja korjauttamiskäytäntöihin kytkeytyy. Tavoitteeseen päästään analysoimalla empiiristä aineistoa.

1.2 Tutkimusote ja näkökulma

Tämä tutkimus on lähestymistavaltaan kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullisella tutkimuksella pyritään ymmärtämään tutkimuksessa tarkasteltavaa ilmiötä (Puusa ja muut 2020, luku 1). Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteenä on kuvata ja tarkastella ihmisten subjektiivisia kokemuksia ja näkemyksiä (Puusa ja muut 2020, luku 2). Laadullinen tutkimus pyrkii kokonaisvaltaiseen ymmärrykseen tutkittavasta ilmiöstä, joten aineistonkeruumenetelmät sekä analyysit ovat usein vahvasti kontekstisidonnaisia (Eriksson & Kovalainen, 2016, luku 1).

Tutkimuksen empiirisessä osassa tutkitaan kuluttajien korjaamiskäytäntöjä osana kestäväa asumista. Tutkimus tehdään osana strategisen tutkimuksen neuvoston

rahoittamaa DeCarbon-Home-tutkimushanketta, jonka tarkoituksena on edistää asumisen ja rakentamisen kestävyysmurrosta (DeCarbon-Home, a.e). Hankkeessa kerättiin aineistoa teemahaastatteluin, ja tämän tutkimuksen osalta analysoinnissa hyödynnetään vain teemahaastatteluin kerättyä aineistoa korjaamiskäytännöistä. Tutkimushanke toteutti 39 haastattelua, joista tutkimukseen valikoitui lopulta 17 haastattelua, ja näistä muodostui tutkimuksen empiirinen aineisto. Tutkimuksen empiirinen aineisto analysoitiin käytäntöteoreettisesti.

1.3 Tutkimuksen rakenne ja rajaukset

Tämä tutkimus koostuu viidestä pääluvusta sekä niiden alaluvuista. Tutkimuksen ensimmäinen pääluku, *johdantoluku*, taustoittaa, sekä esittelee tutkimuksen aiheen. Johdantoluvussa perustellaan tutkimuksen tarvetta sekä aiheen ajankohtaisuutta. Sen lisäksi johdannon alaluvuissa esitellään tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet, tutkimusote ja näkökulma sekä tutkimuksen rakenne ja rajaukset.

Toisena päälukuna on *kestävyys, korjaaminen ja antikuluttaminen*, joka vastaa tutkimuksen ensimmäiseen tavoitteeseen. Tässä luvussa perehdytään kestäväan kuluttamiseen, -asumiseen, korjaamiseen sekä antikuluttamiseen. Luvussa pyritään lisäämään ymmärrystä kestävästä asumisesta sekä siitä, mistä asioista kestävä asuminen koostuu. Tämän lisäksi luvussa avataan tutkimuksen analyysin pohjana käytettävää käytäntöteoriaa ja muodostetaan tutkimuksen teoreettinen viitekehys.

Kolmannessa pääluvussa esitellään tutkimuksen metodologiset valinnat. Luvun alussa perehdytään kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen ominaispiirteisiin sekä tutkimuksen lähestymistapaan. Luvussa esitellään käytettävä aineistonkeruumenetelmä, tutkimuksessa hyödynnetty aineisto sekä kuinka aineisto on analysoitu. Valittuja tutkimus- ja aineistonkeruumenetelmiä perustellaan menetelmien vahvuuksien ja tämän tutkimuksen tarpeiden kautta. Luvussa arvioidaan tutkimuksen luotettavuutta uskottavuuden, siirrettävyyden, varmuuden sekä vahvistettavuuden avulla.

Tutkimuksen neljäs pääluke keskittyy empiriaan. Luku sisältää tulosten eli tunnistettujen käytäntöjen esittelyn sekä elementtikohtaisen analysoinnin. Tuloksia tulkitaan teoreettisen viitekehyksen avulla ja tarkastellaan, millaisia antikuluttamiseen liittyviä merkityksiä kodin tavaroiden korjaamis- ja korjauttamiskäytäntöihin kytkeytyy. Luku vastaa tutkimuksen toiseen ja kolmanteen tavoitteeseen.

Viimeisessä pääluvussa muodostetaan tutkimuksen johtopäätökset sekä esitellään tutkimuksen keskeiset tulokset. Luvussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista ja käydään läpi tutkimuksen hyödynnettävyyttä, mahdollisia rajoituksia, sekä jatkotutkimusaiheita. Luvun lopussa on selvitys tutkimuksessa käytetystä tekoälystä.

2 Kestävyys, korjaaminen ja antikuluttaminen

Tässä luvussa rakennetaan ymmärrystä siitä, mistä asioista ja ilmiöistä kodin tavaroiden korjaaminen muodostuu. Luku alkaa kestävän kuluttamisen tarkastelulla, josta edetään kestäväan asumiseen, korjaamiseen ja niin ikään antikuluttamiseen. Luku loppuu käytäntöteoriaan ja teoreettisen viitekehyksen luontiin, joka nivoo yhteen sen, miten teoriaa hyödynnetään myöhemmin käytäntöjä analysoitaessa. Teoreettisessa viitekehyksessä kuluttajien tavaroiden korjaamiseen liittyviä tekijöitä tarkastellaan ensin yhteiskunnallisella tasolla, josta tarkastelu etenee kohti yksilötasoa. Teoreettinen viitekehys vastaa tutkimuksen ensimmäiseen tavoitteeseen.

2.1 Kestävä kuluttaminen

Nykyiset kestävyysaasteet kytkeytyvät tiiviisti arjen kulutuskäytäntöihin ja elämäntapoihin. Ilmaston lämpeneminen, luonnonvarojen niukkeneminen ja lisääntyvä eriarvoisuus muodostavat kokonaisuuden, jota on vaikea ratkaista yksinomaan talouskasvuun ja teknologisiin innovaatioihin nojaamalla (Lorek & Fuchs, 2013). Tällainen lähestymistapa sivuuttaa usein kulutuksen määrän ja arkisten käytäntöjen merkityksen kestävyys siirtymässä, mikä voi johtaa täysin päinvastaiseen tilanteeseen, jossa kestävyysaasteet voivat kehittyä entisestään. Aiempi tutkimus korostaakin tarvetta tarkastella kestäviä elämäntapoja arjen tasolla. (Lorek & Fuchs, 2013.) Mont ja muut (2014) painottavat, että teknologisten ratkaisujen rinnalla tarvitaan sosiaalisia innovaatioita, jotka muuttavat kulutuskäytäntöjä, arjen toimintatapoja ja käsityksiä hyvinvoinnista. Tämä näkökulma avaa tilaa tarkastella myös arjen käytäntöjä, kuten tavaroiden ylläpitoa ja korjaamista, osana kestävien elämäntapojen rakentumista.

Lester Brown (1981) määritteli kestävän yhteiskunnan sellaiseksi, joka voi täyttää omat tarpeensa heikentämättä tulevien sukupolvien mahdollisuuksia. Vuonna 1987 Yhdistyneiden Kansakuntien Brundtlandin komission raportissa kestävä kehitys tyydyttää nykyiset tarpeet heikentämättä tulevien sukupolvien mahdollisuuksia tyydyttää omia

tarpeitaan (Kaneko ja muut, 2015, s.10). Määritelmät ovat saaneet kritiikkiä siitä, että ne korostavat ihmisten tarpeita luonnon kustannuksella ja jäävät epäselviksi siinä, miten kestävä yhteiskunta käytännössä toteutetaan.

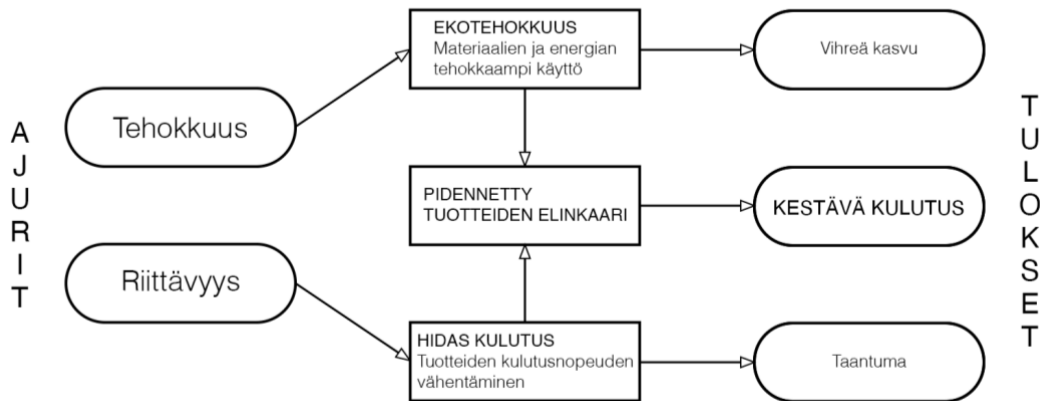
Tänä päivänä kestävä kehitys määritellään jatkuvana yhteiskunnallisena muutoksena, jonka tavoitteena on turvata hyvät elämisen edellytykset nykyisille ja tuleville sukupolville huomioimalla tasavertaisesti ympäristö, ihminen ja talous (Ympäristöministeriö, 2023). Kestävä kehitys koostuu siis ekologisesta, taloudellisesta sekä sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta, jotka ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Tämän tutkielman näkökulmasta kestävän kehityksen ulottuvuudet konkretisoituvat korjaamis- ja korjauttamiskäytännöissä arjen tasolla. Kodin tavaroiden korjaaminen edistää ekologista kestävyttä (Cooper, 2005), korjaaminen voi näkyä sosiaalisena kestävytenä esimerkiksi tavaroiden huolenpitona (Heiskanen ja Korsunova, 2023) ja taloudellinen kestävyys voi näkyä esimerkiksi korjaushalukkuuden kautta (Scott & Weaver, 2014).

Yhdistyneiden kansakuntien ympäristökokoukset ovat olleet keskeisiä kestävän kehityksen kansainvälisessä jäsentymisessä. Vuoden 1972 Tukholman konferenssi nosti ympäristökysymykset globaalin politiikan agendalle, ja vuonna 1992 Rio de Janeirossa pidetty Earth Summit korosti asenteiden ja käyttäytymisen muutoksen merkitystä ympäristöhaasteiden ratkaisemisessa. Huippukokouksen seurauksena hyväksyttiin Agenda 21, joka loi perustan kestävän kehityksen maailmanlaajuiselle hyväksymiselle (United Nations, 1992; UNRIC, n.d.). Kestävän kehityksen toimeenpanoa vahvistettiin edelleen vuonna 2015 hyväksytyllä Agenda 2030 -toimintaohjelmalla, jonka 17 tavoitetta ohjaavat kestävyuden edistämistä talouden, hyvinvoinnin ja ympäristön näkökulmista, vaikka käytännön toteutuksessa on yhä merkittäviä haasteita (Vogt & Weber, 2019; Ulkoministeriö, n.d.).

2.1.1 Kestävä kulutus elinkaariajattelun näkökulmasta

Kestävällä kuluttamisella tarkoitetaan kuluttamista, jossa pyritään vastaamaan todellisiin tarpeisiin, vähentämään kulutuksesta aiheutuvia ympäristövaikutuksia sekä pidentämään tuotteiden käyttöikää muun muassa kierrättämisen ja harkittujen hankintojen kautta (Kiertokapula, n.d.). Kestävä kuluttaminen ja erityisesti kiertotalous ovat keskeisiä osia kestävästä taloudesta. Sitran (Sjöstedt, 2018) mukaan kiertotalous on talousmalli, jossa tuotteiden elinkaarta pyritään pidentämään ja resurssien käyttöä optimoimaan, kun taas kestävä kuluttaminen korostaa yksilön tietoista ja jatkuvaa arviointia tuotteiden tarpeellisuudesta ja ympäristövaikutuksista osana tätä kokonaisuutta (Opetushallitus OPH, n.d.).

Tätä ajattelutapaa jäsentää teoreettisesti Tim Cooperin (2005) kehittämä malli (Kuvio 1) tuotteiden elinkaarista ja kestävästä kuluttamisesta, joka havainnollistaa, miten pidemmät tuotteiden elinkaaret voivat edistää siirtymää kohti kestävästä kulutuksesta. Cooperin mallin mukaan kestävästä kulutuksesta voidaan tukea samanaikaisesti tehokkuuden (*Efficiency*) ja riittävyyden (*Sufficiency*) kautta. Tehokkuutta ohjaa ekotehokkuus (*Eco-efficiency*), jossa materiaalien ja energian tuottavampi käyttö voi edistää niin sanottua vihreää kasvua (*Green growth*), mutta samalla siihen liittyy riski ympäristöhyötyjen kumoutumisesta kulutuksen kasvaessa. Riittävyyttä ohjaa puolestaan hidas kulutus (*Slow consumption*), joka tarkoittaa tuotteiden kulutusnopeuden vähentämistä lisäämällä niiden kestävyyttä sekä huolehtimalla säännöllisestä huollosta ja ylläpidosta. Kuluttaminen on tällöin harkittua ja maltillista, mutta voi myös johtaa ristiriitaisuuteen. Jos kuluttajien keskuudessa lyhytikäisten tuotteiden ostaminen vähenee, voi työttömyyden ja taantuman uhka kasvaa (*Recession*). (Cooper, 2005.)

Kuvio 1: Tuotteiden elinkaaret ja kestävä kulutus (mukaillen Cooper, 2005)

Cooperin (2005) mukaan näiden lähestymistapojen välinen jännite voidaan ylittää pidentämällä tuotteiden elinkaarta (*Increased product life spans*) joko tuotteen sisäisen kestävyuden tai paremman hoidon ja ylläpidon kautta. Pidempien elinkaarien avulla materiaaleja hyödynnetään tuottavammin, tuotteita vaihdetaan harvemmin ja kestävä kulutuksen ympäristöhyödyt eivät kumoudu kulutuksen kasvulla. Tuotteiden pidentyneet elinkaaret johtavat Cooperin mallin (2005) mukaan kestävään kulutukseen (Sustainable consumption), jolloin taloudellinen toiminta voi jatkua ilman riippuvuutta jatkuvasta kulutuksen lisääntymisestä.

Sheth ja muut (2011) esittivät tutkimuksessaan mallin, jossa kulutuksella esitetään olevan sekä konkreettinen, että aineeton puoli. Konkreettinen puoli kuvaa kulutuskäyttäytymistä, eli sitä, mitä ihmiset käytännössä tekevät ja aineeton puoli kuvaa ihmisten ajattelutapaa, eli asenteita, arvoja ja odotuksia, jotka vaikuttavat kuluttamiseen. Mallin mukaan asenteet ja arvot vaikuttavat siihen, millaisia kulutusvalintoja tehdään, ja määrittävät, miten kulutuksen vaikutukset tulkitaan. Tutkimuksen (2011) mukaan, ylikulutuksen ongelmaan voidaan vaikuttaa vain, jos sekä käyttäytyminen, että ajattelutapa muuttuvat. Tietoisella kuluttamisella voidaan vastata tähän ongelmaan ja saada aikaan tarvittava muutos.

Vaikka teknologiaan keskittyminen on hallinnutkin keskustelua ilmastoratkaisuista, Creutzig ja muut (2016) arvioivat, että systeeminen infrastruktuurin ja käyttäytymisen muutos on välttämätön osa siirtymistä vähähiiliseen yhteiskuntaan. Tätä puoltavat myös Lettenmeier ja muut (2019), jotka korostavat sekä kuluttajien että yhteiskunnan roolia infrastruktuurin ja talousjärjestelmän sekä kuluttajien valintojen ja käyttäytymismallien muokkaamisessa. Kuluttajien valinnoilla on siis todettu olevan merkitystä kestäväen kehityksen toteutumisessa sekä ympäristöhaasteiden ratkaisemisessa. Kuluttajien vastuullisuus ja ymmärrys aiheesta ovat lisääntyneet samanaikaisesti, kun yleinen elintaso ja teknologia ovat kehittyneet. Tekniikan ja viestinnän kehitys, yleisen tulotason kasvu, uusien kasvavien brändien kirjo, sekä uudet kuluttajat tuovat mukanaan myös ympäristöhaittoja ympäri maailman. (Jalas ja muut, 2011.)

2.1.2 Kestävä asuminen

Tilastokeskuksen (2018) mukaan asuminen muodostaa kotitalouksien suurimman yksittäisen päästölähteen, joka on 37 % kotitalouksien kulutusmenojen hiilijalanjäljestä. Vuonna 2023 suomalaisen keskimääräinen hiilijalanjälki oli 9610 hiilidioksidiekvivalenttia (CO₂e), josta asuminen käsitti 18,21 %. Hiilijalanjälki on pudonnut 7 prosenttia vuodesta 2018, jolloin hiilijalanjälki oli 10300 CO₂e. (Sitra, 2023.) Suomessa asumisen hiilijalanjälki syntyy kodin ylläpidosta, talon käyttämisestä eli tilojen ja käyttöveden lämmityksestä, jäädytyksestä sekä kodin laitteiden sähkönkulutuksesta. Näiden lisäksi asunnon rakentamisesta syntyy päästöjä. (Suomen ympäristökeskus, 2025.)

Asuminen on kestävä, kun siinä saavutetaan tasapaino sosiaalisten, ympäristöllisten ja taloudellisten tekijöiden välillä (Prochorskaite & Maliene, 2013). Poliittisissa keskusteluissa kestävällä asumisella tarkoitetaan ensisijaisesti kuitenkin energiatehokkuutta tai vähähiilistä asumista (Seyfang, 2010). Näillä keinoilla pyritään vähentämään hiilidioksidipäästöjä sekä hillitsemään ilmastonmuutosta. Millerin ja Buysin (2013) mukaan suuri osa kestäväen asumiseen liittyvistä tutkimuksista on

keskittynyt energiatehokkuuden, kuten aurinkosähkön, lämpötehokkuutta parantavien rakennusmateriaalien ja elinkaarienergian toteuttamiseen tai arviointiin. Kestävä asuminen käsittää kuitenkin paljon enemmän kuin pelkkää energiatehokkuutta, ja se voi nykyään ilmasto- ja kulttuurikontekstista riippuen sisältää esimerkiksi energia- ja vesitehokkuuden, sisäilman laadun sekä rakennusmateriaalit ja -prosessit. Näiden lisäksi siihen sisältyy myös esimerkiksi esteettömyyttä, myönteistä kaupunkikehitystä, sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja kulttuuriperintöä. (Miller & Buys, 2013.)

Seyfangin (2010) mukaan kestävä asuminen on kehittynyt merkittävästi viimeisten 30–40 vuoden aikana kahdesta eri perspektiivistä. Valtavirran rakennuttaminen pyrkii parantamaan energiatehokkuutta teknologian avulla, kun taas ruohonjuuritason liikkeet ja yksilöt luovat jatkuvasti uusia, yhteisöä edistäviä ja luontoa huomioivia asumisen ratkaisuja, jotka haastavat perinteisiä kulutuksen ja rakentamisen perinteitä. Kestävän asumisen tulevaisuus riippuu näiden kahden lähestymistavan yhdistämisestä sekä poliittisen toimintaympäristön tuesta. (Seyfang, 2010.) Kestävän asumisen haasteiksi nousevat veden ja energian hintojen nousu sekä ilmaston lämpenemisestä johtuva lisääntyvä energiankulutus. Vaikka kestävällä asumisella onkin jo pitkä ja vakiintunut historia, ruohonjuuritason innovaatioita on hankala saada leviämään valtavirran tietoisuuteen esimerkiksi skaalautuvuusongelmien takia, minkä takia niitä ei ole hyödynnetty rakentamisessa riittävästi. Haasteena on saada valtavirta ja ruohonjuuritaso oppimaan toisiltaan ja synnyttämään ympäristön kannalta kestäviä innovaatioita. (Seyfang, 2010.)

Arjen valinnoilla on suuri merkitys suomalaisen hiilijalanjäljelle ja kestäviä valintoja voidaan toteuttaa liikkumisessa, ruokavalinnoissa, asumisessa sekä tavaroiden ja palveluiden hankinnassa (Ilmasto-opas, 2025). Heinosen ja Junnilan (2011) mukaan tulotaso on yksi merkittävimmistä hiilijalanjälkeä selittävistä tekijöistä Suomessa, kun taas kaupunkirakenteen tiheydellä metropolialueilla (Helsinki ja Tampere) on vain vähäinen vaikutus. Energiankulutus ei ole yleensä tietoinen valinta, vaan se syntyy jokapäiväisten käytäntöjen sivutuotteena (Heinonen & Junnila, 2011). Asumisen

kasvihuonepäästöihin on mahdollista vaikuttaa esimerkiksi asumisen sijainnin, energiatehokkuuden ja asumiskäyttäytymisen kautta (Syke, 2025) ja elämäntapojen muutoksilla voidaan vähentää veden ja sähkönkulutusta jopa 10–30 % ja lämmönkulutusta 5–20 %. Asumisen ympäristökuormien vähentäminen edellyttää ensisijaisesti sitä, että asukkaat tiedostavat oman kulutustasonsa ja saavat tietoa omista kulutustottumuksistaan. (Ympäristöministeriö, 2012, s. 21–23.)

Käytäntöjen muuttaminen on keskeinen keino parantaa asumisen kestävyttä, sillä Gram-Hanssenin (2014) tekemän tutkimusten mukaan asukkaiden arjen rutiinit vaikuttavat merkittävästi rakennusten lopulliseen energiankulutukseen. Pelkkä teknologinen kehitys, kuten energiatehokkaat rakennukset, ei siis riitä saavuttamaan kestävyystavoitteita, jos asukkaiden jokapäiväisiä tapoja ei huomioida. Kuluttajan tottumuksia voidaan muuttaa tekemällä ongelma näkyväksi vahvistamalla toiminnan merkitystä ja hyödyntämällä taloudellisia, sosiaalisia ja ympäristöllisiä kannustimia (Fischer, 2008). Asumisen kestävyttä voidaan parantaa murtamalla tiedostamattomia rutiineja, kuten valojen sytyttämistä, ja muuttamalla asumisen merkityksiä niin, että energiansäästöä tulee osa normaalia arjen sujumista eikä vain tekninen suorite (Gram-Hanssen, 2014).

2.2 Korjaaminen ja korjauttaminen antikuluttamisen muotoina

Kestävää kehitystä tutkitaan usein tarkastelemalla kuluttajan mieltymyksiä ympäristöystävällisiin valintoihin (Cherrier ja muut, 2011). Kestävä kulutus voidaan nähdä vihreänä kulutuksena, jonka pohjalta markkinoijat kehittävät ja mainostavat ympäristöystävällisiä valintoja, kuten luonnonmukaisia ja paikallisesti kasvatettuja tuotteita. Tämä näkemys tukee kestävää talouskasvua tehokkuuden, vihreän verotuksen ja tietoisten kuluttajien avulla. (Black & Cherrier, 2010.) Keskeinen osa kestävyttä on kuitenkin kuluttamatta jättäminen, joka mahdollistaa vaihtoehtoisen näkökulman ja kestävyden sisällyttämisen elämään ilman, että kuluttajan tarvitsee tuntea itseään ”vihreänä kuluttajana” (Cherrier ja muut, 2011). Aineellisen kulutuksen vähentämisellä voidaan pienentää merkittävästi hiilijalanjälkeä. Palveluihin käytetty raha

kuormittaa ympäristöä vähemmän kuin tavaroiden ostaminen, ja uuden tuotteen sijaan on ekologisempaa huoltaa, korjata tai ostaa tavara käytettynä. Huolto- ja korjauspalveluiden avulla pidennetään tuotteiden käyttöikää ja pienennetään niiden kokonaispäästöjä saman aikaan, kun lainaus- ja vuokrauspalveluiden avulla vähennetään tarvetta ostaa uusia tavaroita. (Ilmasto-opas, 2025.)

Antikuluttaminen tarkoittaa nimensä mukaisesti kulutusta vastaan olemista ja aiemmassa tutkimuskirjallisuudessa se nähdään vastustuksena, vastenmielisyytenä tai jopa paheksuntana kulutusta kohtaan (Cherrier ja muut, 2011). Antikuluttaminen ei kuitenkaan tarkoita vaihtoehtoista kuluttamista eli sitä, että valitaan brändi, jonkun toisen brändin sijaan. Se ei myöskään tarkoita vastuullista ja ”vihreää” kulutusta, jossa suositaan ”vihreitä”, ympäristöä vähemmän kuormittavia tuotteita. Antikuluttamisella tarkoitetaan kokonaan kuluttamatta jättämistä. Sitä voidaan toteuttaa eri tavoin, kuten boikotoimalla, aktivismilla, kulutuksen vähentämisellä, elämällä vapaaehtoisesti yksinkertaisempaa elämää tai vastustamalla tiettyä tuotetta tai brändiä (Lee ja muut, 2009; Chatzidakis & Lee, 2013; Cherrier ja muut, 2011.)

Ayoubin (2021) mukaan kuluttajakäyttäytyminen on muuttunut sadassa vuodessa paikallisesta tarpeisiin perustuvasta toiminnasta monimutkaiseksi globaaliksi ilmiöksi, jossa ostaminen toimii keinona rakentaa omaa identiteettiä. Kulutuksen kasvaessa kasvavat kuitenkin myös sen ympäristölliset sekä psykologiset haittavaikutukset ja kuluttajien tietoisuus näistä ylikulutuksen haitoista toimii perustana antikuluttamiselle (Ayoub, 2021). Chatzidakis ja Lee (2013) korostavat, että kulutuksen vastustamista ei voida kuitenkaan pitää täysin kulutuksen vastakohtana, koska sama kuluttaja voi välttää jotakin tiettyä brändiä täysin eri syistä, kuin miksi toinen kuluttaja valitsee sen. Vaikka antikulutuksen tutkimukset kohdistuvatkin usein tuote- tai tuotemerkkien välttelyyn taustalla oleviin syihin, Blackin ja Cherrierin (2010) mukaan kulutuksen vastaiset käytännöt ovat osa kestäviä elämäntapoja ja ne ilmenevät käytännössä hylkäämisinä, vähentämisinä ja uudelleenkäyttönä. Yleisenä ajatuksena pidetään sitä, että

antikulutuksen tuntemus auttaa ymmärtämään kulutusta kokonaisuutena paremmin (Chatzidakis & Lee, 2013).

2.2.1 Antikuluttamisen muodot

Eri teorit jakavat antikulutuksen muodot eri tavoin. Cherrier ja muut (2011) jakavat antikuluttamisen (non-consumption) kolmeen päätyyppiin (3 I:tä): Tietoinen (Intentional) kuluttamatta jättäminen, satunnainen (incidental) kuluttamatta jättäminen ja kelpaamaton (ineligible) kuluttamatta jättäminen. *Tietoinen kuluttamatta jättäminen* on seurausta tahdonalaisesta päätöksestä olla kuluttamatta jotakin ja tätä luokittelua tarkastellaan usein antikulutustutkimuksessa, erityisesti silloin kun pohditaan kestävyteen liittyviä valintoja. *Satunnainen kuluttamatta jättäminen* on seurausta valinnasta suosia tiettyä vaihtoehtoa toisen sijaan. Tällaisessa tapauksessa muiden brändien kuluttamatta jättäminen voi liittyä satunnaiseen tuotteen valintaan useiden brändien joukosta. *Kelpaamaton kuluttamatta jättäminen* tarkoittaa tilannetta, jossa henkilö ei voi toimia tietyn tuotteen kuluttajana (esimerkiksi alaikäinen, joka ei ole oikeutettu käyttämään tiettyjä tuotteita tai palveluja). (Cherrier ja muut, 2011.)

Leen ja muiden (2011) mukaan antikuluttaminen voidaan jakaa kolmeen toisensa poisulkemattomaan ilmiöön, joita ovat hylkääminen (rejection), rajoittaminen (restricting) ja takaisinperintä (reclaiming). Hylkääminen voi perustua kuluttajan poliittisiin, moraalisiin, eettisiin tai fysiologisiin syihin, jotka kattavat kulutuksen välttämisen tai tuotteiden ja palveluiden käytön kieltämisen kokonaan. Rajoittamisella tarkoitetaan kulutuksen rajoittamista tai vähentämistä, kun kokonaisvaltainen kulutuksen, esimerkiksi veden kulutuksen välttäminen ei ole mahdollista. Takaisinperintä tarkoittaa ideologista muutosta hankinta-, käyttö-, ja hävittämisprosesseissa. Näissä kulutus korvataan vaihtoehtoisilla tavoilla, esimerkiksi kasvattamalla kasvikset itse ostamisen sijaan. (Lee ja muut, 2011)

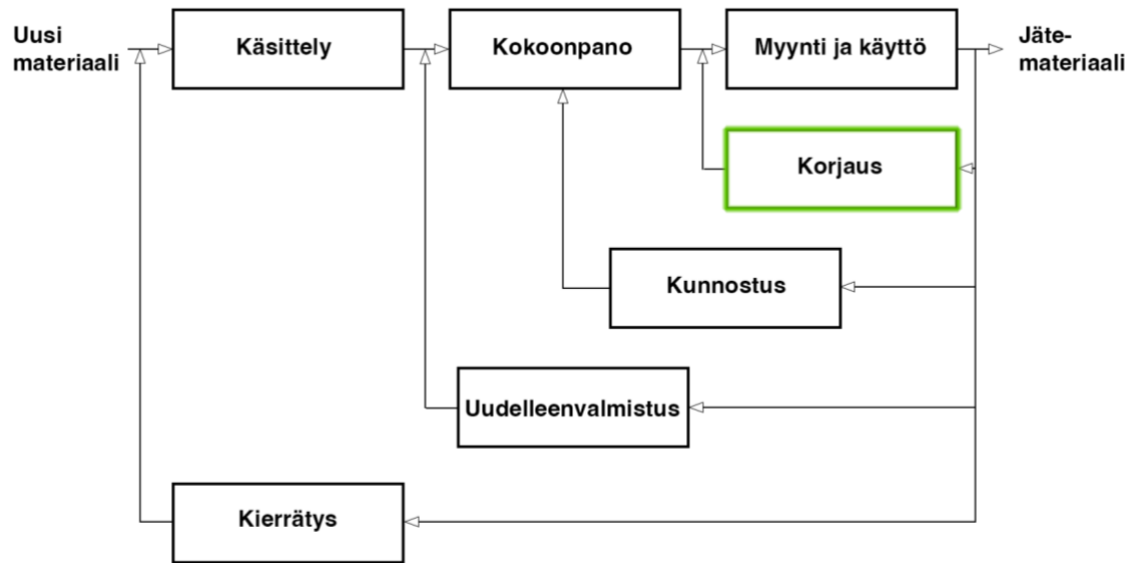
Blackin ja Cherrierin (2010) mukaan kestävyyslähdeistä antikulusta ilmenee hylkäämisen (Rejecting), vähentämisen (Reducing) ja uudelleenkäytön (Reusing) käytäntöinä (3 R:ää).

Tämä näkökulma osoittaa, ettei kestävä kulutus perustu vain järkipäiseen tietoon ja ympäristösyihin, vaan myös ihmisten omiin henkilökohtaisiin tarpeisiin ja mieltymyksiin. Korjaamiskäytännöt voidaan ymmärtää merkityksellisinä antikuluttamisen muotoina, jotka eivät rajoitu tekniisiin toimenpiteisiin, vaan heijastavat kuluttajien arvoja, identiteettejä ja huolenpitoa tavaroista osana kestävästä asumista. (Black & Cherrier, 2010.) Blackin ja Cherrierin 3R-mallia hyödynnetään tämän tutkimuksen analyysivaiheessa.

Blackin ja Cherrierin (2010) esittelemän teorian mukaan hylkäämisellä tarkoitetaan tiettyjen tuotteiden, brändien tai kulutustoimintojen tarkoituksellista ja merkityksellistä poissulkemista toiminnallisista, symbolisista tai eettisistä syistä. Korjaaminen kytkeytyy hylkäämiseen silloin, kun uushankinnat ja kertakäyttöinen kulutuskulttuuri tietoisesti torjutaan. Vähentäminen viittaa kulutustason laskemiseen tai uusien asioiden ostamisen vähentämiseen ja se kytkeytyy korjaamiseen, kun tavaroiden käyttöikää pidennetään ja ostamisen määrää hillitään. Uudelleenkäyttö tarkoittaa puolestaan toimintaa, jossa vastustetaan uusien tuotteiden hankintaa ja turhaa hävittämistä ja se kytkeytyy korjaamiseen silloin, kun esineiden ennenaikainen hävittäminen vältetään. (Black & Cherrier, 2010.)

2.2.2 Korjaaminen osana antikuluttamista

Tuotteiden suunnittelussa tulee tänä päivänä keskittyä entistä enemmän tuotteen koko elinkaaren suunnittelemiseen, aina raaka-aineiden hankkimisesta valmistukseen, tuotteiden käyttöön ja hävittämiseen. "Closed loop design" eli suljetun kierron malli on Kingin ja muiden (2006) esittelemä kestävyuden kannalta keskeinen periaate, jossa jätevirrat muutetaan uusiksi raaka-aineiksi ja palautetaan osaksi tuotantoa. Tässä mallissa (Kuvio 2) materiaalin käsittelyn (Processing), kokoonpanon (Assembly), myynnin ja käytön (Sell & Use) myötä uudet materiaalit muuttuvat asteittain kohti jättemateriaaleja. Kierrättämällä (Recycle), uudelleentalmistamalla (Remanufacture), kunnostamalla (Recondition) ja korjaamalla (Repair) voidaan kuitenkin lisätä materiaalien elinkaarta. Tämä tutkimus keskittyy erityisesti mallin korjausvaiheeseen.

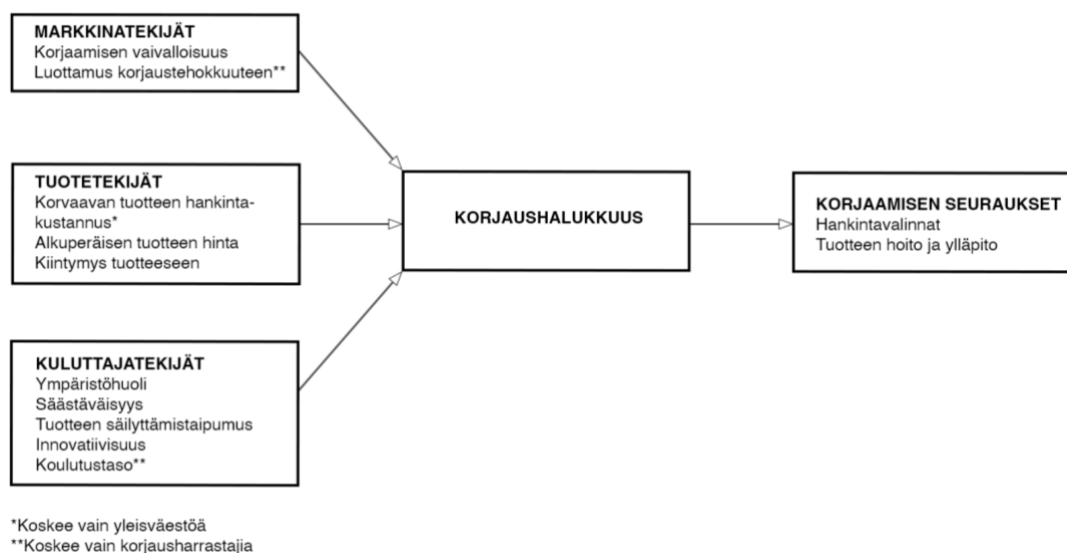

Kuvio 2: Suljetun kierron malli (mukaillen King ja muut, 2006)

Kingin ja muiden (2006) mallin mukaan korjaamista toteutetaan myynti- ja käyttövaiheen jälkeen, jolloin tuotteiden korjaamisen avulla tuotetta voidaan myydä tai käyttää uudelleen. Yksinkertaisuudessaan korjaamisella tarkoitetaan viallisen tai kuluneen tuotteen palauttamista käyttöön sen pois heittämisen ja uuden ostamisen sijaan (King ja muut, 2006; McCollough, 2010). Kestävyyden näkökulmasta tavaroiden korjaaminen on huomattavasti parempi vaihtoehto kuin kierrättäminen, sillä kierrätys vaatii paljon enemmän resursseja kuljetuksiin ja materiaalien käsittelyyn. Tavaroiden käyttöiän pidentäminen vähentää kulutustottumustemme ympäristövaikutuksia. (Bekin, Carrigan, ja Szmigin, 2007; King ja muut, 2006; McCollough, 2010; van Nes & Cramer, 2006).

Scott ja Weaver (2014) tunnistivat tutkimuksessaan niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat kuluttajan halukkuuteen korjata tuotteita (Repair propensity), sekä seurauksia, joita tämä halukkuus aiheuttaa (Kuvio 3). Scottin ja Weaverin malli koostuu kolmesta taustatekijäryhmästä: markkina-, tuote, sekä kuluttajatekijöistä. Nämä tekijät johtavat korjaushalukkuuteen ja edelleen korjaamisen seurauksiin. Malli (Kuvio 3) osoittaa, että korjaaminen ei ole vain tekninen tai taloudellinen päätös, vaan

monitekijäinen ilmiö, jossa yhdistyvät markkinoiden tarjoamat mahdollisuudet, tuotteen ominaisuudet sekä kuluttajan arvot ja tottumukset.

Kuvio 3: Korjaushalukkuuden ennustavat tekijät ja seuraukset (mukaillen Scott & Weaver, 2014)

Scottin ja Weaverin tutkimuksen (2014) tulokset osoittavat, että kuluttajien korjaamishalukkuuteen vaikuttavat merkittävästi markkinatekijät, tuotetekijät ja kuluttajatekijät. Näistä *kuluttajatekijät* (Consumer Factors), olivat tutkimuksen vahvimpia ennustajia, ja erityisesti omistajuuden vastuullisuus (Stewardship) ja innovatiivisuus (Innovativeness) nousivat molemmissa tutkimusryhmissä tärkeimmiksi yksittäisiksi selittäjiksi. Molempien ominaisuuksien havaittiin liittyvän luovuuteen, omistajuuden vastuullisuuden viitatessa kykyyn nähdä omistuksissa arvoa ja innovatiivisuuden kuvatessa taipumusta keksiä tuotteille uusia käyttötarkoituksia. Korjaamishalukkuutta voitaisiin lisätä vahvistamalla luovuutta ja rohkaisemalla kuluttajia näkemään tavaroissa uusia mahdollisuuksia. (Scott & Weaver, 2014.)

Keskimääräisten kuluttajien kohdalla *tuotetekijät* (Product Factors), kuten tuotteiden alkuperäiset hinnat, korvauskustannukset ja kiintymys vaikuttavat eniten korjaushalukkuuteen. Pienentämällä korjaamisen kustannuksia voitaisiin lisätä niiden

kuluttajien korjaushalukkuutta, jotka korjaisivat tuotteita harvemmin tai ei lainkaan. Erityisen sitoutuneilla korjaajilla tuotteeseen liittyvä tunneside osoittautui tärkeäksi tekijäksi, joka lisäsi korjaushalukkuutta. (Scott & Weaver, 2014.)

Suomessa on toteutettu selvitys tavaroiden korjaamisen edistämisestä, potentiaalista ja saavutettavista eduista Repaired-hankkeen avulla, jonka mukaan noin 76 % kuluttajista on käyttänyt ammattimaisia korjauspalveluita, erityisesti kenkien, nahkatuotteiden, polkupyörien ja matkapuhelimien osalta (Berninger ja muut, 2024). Tuotetekijöiden osalta suomalaiset kuluttajat tekevät korjauspäätöksiä pitkälti talouden perusteella. Korjaamista pidetään kannattavana erityisesti kalliimpien tuotteiden kohdalla, ja korjauksesta ollaan valmiita maksamaan keskimäärin noin kolmannes tuotteen alkuperäisestä hinnasta. Kiintymys tuotteeseen lisää kuitenkin halukkuutta korjata myös silloin, kun korjaus ei ole taloudellisesti paras vaihtoehto. Kuluttajatekijöiden näkökulmasta suomalaisilla kuluttajilla korjaushalukkuus liittyy vastuullisiin ja innovatiivisiin asenteisiin sekä taipumukseen säilyttää tuotteita myöhempää korjaamista varten. Tämä näkyy käytännössä siinä, että he huomioivat tuotteen korjattavuuden ostopäätöksissä ja huolehtivat tuotteistaan muita paremmin. (Berninger ja muut, 2024.)

Cherrier (2010) tunnisti tutkimuksessaan, että säilyttämällä vanhat tuotteensa ja välttämällä uusien tuotteiden hankkimista, kuluttajat toteuttivat eräänlaista antikulutusta. Kuluttajat tunnistivat kuluneet, käytetyt ja käsintehdyt tavarat aidoiksi, kun taas uudennäköiset tuotteet koettiin epäaitoina. Cherrierin (2010) mukaan esineet ovat kuluttajille tärkeitä, koska ne kantavat muistoja, kokemuksia ja ihmissuhteiden merkityksiä. Säilyttämällä ja merkityksellistämällä esineitä ja tavaroita, voidaan vastustaa massakulttuurin hyötykeskeistä logiikkaa.

Viimeisenä taustatekijäryhmänä ovat *markkinatekijät* (Market Factors), jotka liittyvät korjauspalveluiden saavutettavuuteen ja luotettavuuteen. Nämä tekijät koostuvat korjauksen vaivalloisuudesta, sekä luottamuksesta korjauksen tehokkuuteen. Mitä vaivalloisempaa korjaaminen koetaan, sen epätodennäköisempää korjaaminen on ja

mitä vähemmän korjauspalveluun luotetaan, sen matalampi on myös korjaushalukkuus, erityisesti aktiivisesti korjaavilla kuluttajilla. Korjaamisen kustannusten pienentäminen olisi tehokas keino lisätä niiden kuluttajien korjaushalukkuutta, jotka korjaisivat tuotteita harvemmin tai ei lainkaan. (Scott & Weaver, 2014.) Suomalainen korjauskäyttäytyminen heijastaa monilta osin Scottin ja Weaverin (2014) mallissa tunnistettuja markkinatekijöitä. Vaatteiden ja pienten kodinkoneiden korjaamisen kohdalla uuden ostaminen on yleisempää, mikä heijastaa mallissa (2014) tunnistettuja markkinatekijöitä, kuten korjaamisesta koettua vaivalloisuutta sekä luottamusta korjauksen tehokkuuteen.

Korjaushalukkuutta pidetään keskeisenä tekijänä, joka ohjaa kuluttajien myöhempää toimintaa. Tutkimuksen mukaan korjaamisen keskeisiä lopputulemia ovat hankintavalinnat (Acquisition choice) ja tuotteen hoito (Product care). Hankintavalinnat tarkoittavat sitä, että korkean korjaushalukkuuden omaavat kuluttajat ottavat ostopäätöksissään todennäköisemmin huomioon tuotteen korjattavuuden. Tuotteen hoidolla puolestaan viitataan siihen, että nämä kuluttajat huolehtivat tuotteistaan keskimäärin paremmin koko niiden käyttöiän ajan. (Scott & Weaver, 2014.)

Korjaamatta jättäminen johtuu muun muassa hinnasta ja kannattavuudesta, vaivalloisuudesta, tuotteen laadusta ja teknisestä vanhenemisesta, sekä muodista ja nopeasta kulutuksesta (Berninger ja muut, 2024.). Tutkimuksen (2024) mukaan tuotteiden korjauskustannukset saisivat olla vain noin 32 % tuotteen hinnasta, jonka jälkeen korjauttamista ei nähdä enää järkevänä. Toisaalta korjauttamisen hankaluus sekä tiedonpuute siitä, voidaanko haluttua tuotetta edes korjata, voivat vaikuttaa siihen, että tuote jää korjaamatta. Yli puolet korjauspalveluita käyttämättömistä vastaajista kokivat, että huonolaatuisia tai teknisiltä ominaisuuksiltaan vanhentuneita tuotteita ei olisi enää kannattavaa korjata. (Berninger ja muut, 2024.) Tutkimustulosta tukee myös *Helsingin sanomien* artikkeli (Ihalainen, 2026), jossa vantaalaisen ompelimon yrittäjä Marju Karjalainen toteaa korjauspalveluiden kysynnän olevan laskussa. Karjalaisen mukaan tähän ovat vaikuttaneet muun muassa ultrapikamuodin kuluttamisen helppous ja verkkokaupan toimitusmahdollisuudet. Muoti, nopeasti vaihtuvat trendit, sekä

edullisuus koetaan usein korjattavuutta ja kestävyyttä tärkeämpinä tekijöinä (Berninger ja muut, 2024).

2.2.3 Korjauttamisen mahdollisuudet

Kulttuurin kehittämistä tarkasteltaessa Heiskanen ja Korsunova (2023) tunnistivat omatoimisen korjaamisen ja korjauttamisen väliltä yhteyden. Omatoiminen korjaaminen voidaan nähdä kilpailuna korjauspalveluita kohtaan, mutta toisaalta korjauspalveluiden yrittäjien taustat tulevat usein omatoimisen korjaamisen parista. Pienet omatoimiset korjaustyöt voivat yhdessä korjauspalveluiden avulla pidentää merkittävästi tuotteiden käyttöikä. Näiden lisäksi yhteisöllisyys esimerkiksi kerhotoiminnan avulla voi lisätä positiivisia korjauskokemuksia, mikä voi lisätä taipumusta korjauttaa tuotteita myöhemmässä vaiheessa. Positiiviset kokemukset korjaamisesta vahvistavat tunnesidettä korjattuun tuotteeseen, jonka myötä kehittyä myös taito diagnosoida vikoja ja hakeutua korjauspalveluiden pariin. Suomessa koulujen käsityön opetus toimii korjaamisen peruspilarina ja lisää kuluttajien valmiuksia toteuttaa omatoimista korjaamista, sekä saada positiivisia korjauskokemuksia. (Heiskanen ja Korsunova, 2023.)

Suomessa korjauspalveluiden toimiala on pieni ja vuonna 2022 alan liikevaihto oli vain 386 miljoonaa euroa. Kaikesta tavaroiden korjaamisen liikevaihdosta noin 83 % muodostui erilaisten teknisten laitteiden korjauksesta. Korjauspalveluita tarjoavat yritykset ovat Suomessa usein mikroyrityksiä, minkä takia palveluiden tarjoajilla on rajalliset mahdollisuudet kehittää ja laajentaa toimintaansa. Tämä voi olla haasteena silloin, jos korjauspalveluiden kysyntä kasvaa yllättäen. Suomessa on tunnistettu potentiaalia korjauspalveluiden laajentamiseen, mikä toisi ympäristö- ja työllisyshyötyjä. Tilannetta pyritään parantamaan muun muassa EU-lainsäädännöllä, kuten Right-to-Repair –direktiivillä, digitaalisella tuotepassilla, sekä kansallisilla ohjauskeinoehdotuksilla. (Berninger ja muut, 2024.) Suomen korjauspalveluiden tulisi olla tarjolla nykyistä enemmän ja lähempänä, joka madaltaisi kuluttajien kynnystä käyttää palveluita (Heiskanen & Korsunova, 2023). Korjauspalveluita tarjoavien yritysten

määrä on kuitenkin laskussa, mikä Heiskasen ja Korsunovan (2023) mukaan heijastaa korjaukseen kulutettujen menojen kehitystä suhteessa uusien hyödykkeiden hankintaan.

Korjaamisen ja korjauspalvelujen elvyttäminen Suomessa edellyttää laajaa järjestelmämuutosta, joka huomioi koko tuotanto- ja kulutusketjun ja vaikuttaa yhtä aikaa sekä palvelujen tarjontaan että kysyntään. Keinoja elvyttämiseen voivat olla esimerkiksi taloudelliset ohjauskeinot, kysynnän lisääminen verokannustimin tai kotitalousvähennyksin, osaamisen ja koulutuksen lisääminen muun muassa räätälöidyn kehittämisohjelmin sekä korjauspalveluiden saavutettavuuden ja houkuttelevuuden lisääminen digitaalisten alustojen ja logististen ratkaisujen avulla. Keinoina ovat myös tuotepolitiikka ja sääntely, joiden avulla asenteisiin pyritään saamaan muutosta tekemällä korjaamisesta näkyvää ja normaalia. (Berg ja muut, 2023.)

Tuotepolitiikkaan ja sääntelyyn liittyy vahvasti Euroopan parlamentin hyväksymät uudet säännöt, joilla vahvistetaan kuluttajan korjaamisoikeutta, pyritään vähentämään jätettä ja vahvistamaan korjausalaa. Euroopan parlamentin hyväksymällä korjauttamisoikeuden direktiivillä selvennetään valmistajien velvoitteita korjata tavaroita, sekä kannustetaan kuluttajia pidentämään tuotteidensa elinkaarta muun muassa korjaamalla. Uusien sääntöjen mukaan valmistajien on tarjottava edullisia ja nopeita korjauksia, kerrottava kuluttajille korjauttamisoikeudesta ja pidennettävä korjattujen tuotteiden lakisääteistä takuu-aikaa yhdellä vuodella. Kuluttajille tarjotaan tietoa korjauksista ja palveluista, vahvistamalla korjausmarkkinoita varaosien ja työkalujen saatavuudella sekä estämällä korjaamisen rajoittamista. (Euroopan parlamentti, 2024.) EU:n ekosuunnittelusäädökset asettavat vaatimuksia tuotteiden energiatehokkuuden parantamiseksi ja ympäristövaikutusten vähentämiseksi. Uuden ekosuunnitteluasetuksen avulla vähennetään ylituotantoa, ehkäistään jätteen syntyä ja edistetään resurssien tehokkaampaa käyttöä. Asetus velvoittaa toimijoita ilmoittamaan myymättä jääneistä tuotteista sekä kieltää myymättä jääneiden vaatteiden, asusteiden ja jalkineiden hävittämisen. (Työ- ja elinkeinoministeriö, n.d.)

2.3 Käytäntöteoria

Käytäntöteoria (Practice theory) on kulttuurinen lähestymistapa kulutuksen tutkimiseen, jossa käytännöt nähdään ohjaavan ihmisen toimintaa (Reckwitz, 2002; Halkier & Jensen, 2011; Närvänen ja muut, 2013; Schatzki ja muut 2001). Käytäntöteoria korostaa erityisesti sitä, miten arjen toiminnot toteutuvat yhteisesti jaetuissa käytännöissä ja siirtää huomion pois yksilöistä ja rationaalisesta käyttäytymisestä. Yksilön sijaan analyysin yksikkönä ovat itse kollektiivisesti jaetut käytännöt. (Halkier & Jensen, 2011; Närvänen ja muut, 2013.) Käytäntöteoria on syntynyt ja kehittynyt vastauksena kulttuurisiin ja sosiologisiin kysymyksiin. Se perustuu useisiin filosofisiin ja sosiaalitieteellisiin lähteisiin ja tarjoaa käsitteellisen vaihtoehdon muille sosiaali- ja kulttuuriteorioille. (Reckwitz, 2002).

Halkierin ja Jensenin (2011) mukaan käytäntöteoria auttaa hahmottamaan, miten kulutustavat liittyvät laajempiin sosiaalisiin rakenteisiin ja muutoksiin sekä ymmärtämään kulutuksen jatkuvana, arjen moniin risteäviin käytäntöihin ja suhteisiin kytkeytyvänä toimintana. Perusajatuksena on se, että kulutus tapahtuu, kun ihmiset omaksuvat esineitä osana tiettyjen käytäntöjen tekemistä (Warde, 2005). Närvänen ja muiden (2013) mukaan kuluttajia ei nähdä normien ohjaillemina ja passiivisina toimijoina (homo sociologicus), vaan osallistujina useissa eri käytännöissä, joissa he aktiivisesti yhdistävät tietoa ja resursseja voidakseen toteuttaa käytäntöjä. Käytäntö poikkeaa pelkästä käyttäytymisestä sillä, että se selittää kokonaisvaltaisemmin kontekstin ja tilan, joissa yksittäinen toiminta tapahtuu. Kulutuksen näkökulmasta kulutus itsessään ei siis ole vielä käytäntö, vaan pikemminkin hetki, joka tapahtuu melkein jokaisen käytännön sisällä. Käytännöt ovat siis kollektiivisia ja rutiinimaisia tapoja, joilla asioita tehdään. (Närvänen ja muut, 2013.)

Käytäntöteorian näkökulmasta kulutus tapahtuu käytäntöjen sisällä ja niiden vuoksi. Tuotteita ja palveluja käytetään osana tiettyjä käytäntöjä, ja niiden hallitseminen edellyttää oikeiden välineiden, palveluiden ja osaamisen yhdistämistä sekä sitoutumista käytännön arvoihin. Käytäntöteoriat korostavat prosesseja, kuten tottumuksia, rutiineja,

käytännön tietoisuutta, hiljaista tietoa ja perinteitä (Warde, 2005.) Warden (2005) mukaan tuttuja käytäntöjä toteutetaan usein tiedostamatta tai ilman syvällistä pohdintaa ja toimijoiden taipumukset toimia käytännöissä ovat syvälle juurtuneita ja ruumiillistuneita. Käytännöt ovat luonteeltaan dynaamisia, joten ne muokkautuvat ja kehittyvät sosiaalisen toiminnan kautta (Närvänen ja muut, 2013).

Käytäntöteoria on saanut kritiikkiä esimerkiksi teorian epäyhtenäisyydestä ja hankaluudesta selittää muutosta. Reckwitzin (2002) mukaan käytäntöteoria ei ole yksittäinen teoria, vaan se koostuu useista eri teoreettisista lähtökohdista tulevista töistä. Teorian keskeisimmät kehittäjät, Pierre Bourdieu ja Anthony Giddens, lähestyvät teoriaa eri tavoin. Schatzkin (2001) mukaan Bourdieu katsoo käytännöllisen järjen määräävän kaiken inhimillisen toiminnan, kun taas Giddens rajaa käytännöllisen tietoisuuden vaikutuksen koskemaan vain rutiininomaista toimintaa. Shoven ja muiden (2012, luku 1) mukaan käytäntöteorialla on vielä hyödyntämätöntä potentiaalia muutoksen ymmärtämiseksi. Tämän mukaan teoriassa ollaan usein kiinnostuneita siitä, miten asioita toistetaan, mutta työkaluja sen selittämiseen, miten ja miksi nämä käytännöt muuttuvat ajan myötä, ei ole juurikaan kehitetty (Shove ja muut, 2012, luku 1).

Käytännöille on esitetty useita määritelmiä, joista tunnetuiksi ovat tulleet muun muassa Theodore Schatzkin ja Andreas Reckwitzin määritelmät. Schatzkin (2001) mukaan käytäntö on organisoitu toimintaketju, joka koostuu ruumiillisista teoista ja puheista sekä näiden muodostamista toiminnoista, ja jota ohjaavat ymmärrykset, säännöt ja tavoitteisiin liittyvät emotionaaliset sitoutumiset. Käytäntö on siis joukko tekoja ja puheita, jotka on organisoitu ymmärrysten, sääntöjen ja niin sanotun "teleoaffektiivisen rakenteen" avulla. Teleoaffektiivinen rakenne tarkoittaa niitä tavoitteita, arvoja ja tunteita, jotka ohjaavat jonkin käytännön toimintaa ja rakenne voidaan jakaa siihen, mihin pyritään (teleo) ja siihen miten suhtaudutaan tunne- ja arvotasolla (affektiivinen) (Schatzki, 2001, s. 61). Reckwitz (2002) puolestaan määrittelee käytännön rutiininomaisena toimintatapana, joka koostuu teoista, esineistä, tiedosta, taidoista ja tunteista, ja jonka olemassaolo perustuu näiden elementtien keskinäiseen yhteyteen.

Alan Warde (2005) korostaa, että käytäntöteoria tarjoaa hyödyllisen välineen kulutuksen empiiriseen tutkimukseen, sillä se mahdollistaa käytäntöjen analysoinnin kokonaisuuksina, joissa *menettelyt* (procedures), *ymmärrys* (understandings) ja *emotionaaliset sitoumukset* (engagements) kytkeytyvät toisiinsa. Warden määrittelyä ja käytännön elementtejä on hyödynnetty aiemmissa kulutustutkimuksissa, ja ne toimivat myös tämän tutkielman runkona analyysivaiheessa. *Ymmärrykset* viittaavat käytännön tulkintoihin siitä, mitä ja miten jokin asia tulee tehdä. Tämä elementti sisältää tiedon tekemisistä ja sanomisista, miten harjoittaja tunnistaa kyseessä olevan käytännön ja pystyy vastaamaan siihen (Halkier & Jensen, 2011; Närvänen ja muut, 2013). Esimerkiksi kodin arjessa ymmärrämme, että pesemällä pyykkiä säännöllisesti vaatteet pysyvät hyvässä kunnossa pitkään. Pyykinpesu onkin usein esimerkiksi vanhemmilta opittua tietoa, joka ohjaa tekemistä automaattisesti.

Menettelyt ovat ohjeita, periaatteita ja sääntöjä siitä, miten toimia. Käytäntö tarvitsee sääntöjä ja tietotaitoa, joiden mukaan se toimii. (Halkier & Jensen, 2011; Närvänen ja muut, 2013; Warde 2005.) Samaisessa pyykinpesun esimerkissä menettelyt ilmenevät esimerkiksi niin, että erottelemme ensin vaalean ja kirjopyykin toisistaan, jonka jälkeen lisäämme pyykille soveltuvan pesuaineen ja valitsemme oikean pesuohjelman. Tämä tapahtumien sarja toistuu jokaisena pesukertana lähes samanlaisena. *Emotionaaliset sitoumukset* viittaavat tunteellisiin ja normatiivisiin suuntautumisiin liittyen siihen, mitä ja miten toimia. Tähän käytäntöön vaikuttavat normit, odotukset, toiveet, mielialat ja tunteet. (Halkier & Jensen, 2011; Närvänen ja muut, 2013; Warde 2005.) Pyykinpesussa emotionaaliset sitoumukset voivat näyttäytyä esimerkiksi puhtaan pyykin tuoksusta aiheutuvana onnellisuutena. Hyvältä tuoksuva ja tuntuva pyykki kannustaa pesemään pyykkiä säännöllisesti, jotta vaatteet pysyvät kunnossa pitkään.

2.4 Teorettinen viitekehys

Tässä kappaleessa esitellään tutkimuksen teorettinen viitekehys, joka rakentuu teoriaosuuden pohjalta ja pyrkii yhdistämään tutkimuksen kannalta keskeisimmät

käsitteet ja teorit. Tutkimuksessa kodin tavaroiden korjaamista ja korjauttamista tarkastellaan teoreettisen viitekehyksen avulla, joka yhdistää kestävän asumisen, antikuluttamisen sekä käytäntöteoreettisen näkökulman. Kuviossa 4 esitetty malli jäsentää tutkimuksen keskeiset käsitteet ja niiden väliset suhteet sekä toimii analyysin taustalla ohjaavana rakenteena.

Kuvio 4: Kodin tavaroiden korjaamis- ja korjauttamiskäytännöt antikuluttamisen muotona kestävän asumisen kontekstissa

Malli koostuu kolmesta kehästä, joista uloin kuvaa kestävää asumista, joka muodostaa tutkimuksen laajemman kontekstin. Tässä tutkimuksessa kestävä asuminen ymmärretään kokonaisvaltaisena ilmiönä, joka ei rajoitu energiatehokkuuteen tai

asumisen teknisiin ratkaisuihin. Sen sijaan se kattaa arjen kulutuskäytännöt sekä esineiden käytön, huollon ja erityisesti niiden elinkaaren pidentämisen. Kodin tavaroiden korjaaminen ja korjauttaminen sijoittuvat osaksi tätä kestäväen asumisen kokonaisuutta, jossa materiaallinen kulutus ja siihen liittyvät arjen valinnat ovat keskeisessä asemassa.

Kestäväen asumisen sisällä antikuluttaminen muodostaa tutkimuksen keskeisen käsitteellisen kehyksen. Antikuluttamisella viitataan kulutuksen vähentämiseen ja kyseenalaistamiseen sekä vaihtoehtoisten toimintatapojen omaksumiseen suhteessa vallitsevaan kulutuskulttuuriin. Tässä tutkimuksessa antikuluttamista jäsennetään Blackin ja Cherrierin (2010) esittämien kolmen antikuluttamisen merkityksen, hylkäämisen, vähentämisen ja uudelleenkäytön kautta. Hylkääminen tarkoittaa uuden tavaran hankinnan tietoista torjumista, vähentäminen kulutuksen määrän pienentämistä ja uudelleenkäyttö esineiden pitämistä käytössä mahdollisimman pitkään. Merkitykset ovat toisiinsa kytkeytyviä ja rinnakkaisia antikuluttamisen muotoja, jotka voivat esiintyä rinnakkain ja osittain päällekkäin osana arjen toimintaa.

Mallin keskiössä on kodin tavaroiden korjaamis- ja korjauttamiskäytännöt, joiden kautta antikuluttaminen toteutuu kestäväen asumisen kontekstissa. Tässä tutkimuksessa korjaaminen ja korjauttaminen ymmärretään käytäntöinä, eli toistuvina, opittuina ja sosiaalisesti muotoutuneina tapoina toimia silloin, kun kodin tavara rikkoutuu tai kaipaa korjausta. Käytännöt kytkeytyvät Blackin ja Cherrierin (2010) antikuluttamisen merkityksiin, sillä ne mahdollistavat uuden hankinnan torjumisen, vähentävät kulutusta pidentämällä tuotteiden käyttöikä ja ylläpitävät esineiden käyttöä huollon ja korjauksen avulla.

Kodin tavaroiden korjaamis- ja korjauttamiskäytäntöjä analysoidaan käytäntöteoreettisesta näkökulmasta Warden (2005) esittämien käytäntöjen elementtien avulla. Mallissa käytäntö jäsenyy kolmen toisiinsa kytkeytyvän elementin muodostamaksi kokonaisuudeksi: menettelyiksi, ymmärryksiksi ja emotionaalisiksi sitoumuksiksi. Menettelyt kuvaavat korjaamisen konkreettisia toimintatapoja,

ymmärrykset siihen liittyvää tietoa ja kokemusta, ja emotionaaliset sitoumukset korjaamiseen liitettyjä arvoja, motiiveja ja merkityksiä. Näiden elementtien yhteisvaikutuksessa korjaaminen muodostuu käytännöksi, joka voi muuttua ajan myötä. Käytäntöteoreettinen näkökulma auttaa tarkastelemaan korjaamista osana arjen toimintaa kokonaisuutena, eikä vain yksittäisinä asenteina tai valintoina.

Teoreettinen viitekehys toimii tutkimuksen apuvälineenä ja ohjaa aineiston analyysiä. Sen avulla tarkastellaan, millaisia korjaamis- ja korjauttamiskäytäntöjä haastateltavat toteuttavat, millaisia antikulttuuriseen liittyviä merkityksiä käytäntöihin kytkeytyy ja miten nämä merkitykset vaikuttavat käytäntöjen toteutumiseen.

3 Metodologia

Tässä luvussa esitellään tutkimuksen metodologiset valinnat. Luku alkaa käytäntöteoreettisen laadullisen tutkimuksen esittelyllä, jossa avataan tarkemmin sitä, mitä tutkimuksella pyritään selvittämään. Luvussa selitetään myös muita tutkimuksen metodologisia valintoja, kuten käytettyjä aineistonkeruumenetelmiä, aineistoa sekä aineiston analyysiä.

3.1 Käytäntöteoreettinen laadullinen tutkimus

Tutkimus toteutetaan käytäntöteoreettisena laadullisena tutkimuksena. Laadullinen tutkimus on monitieteinen ja monimuotoinen lähestymistapa, joka ei muodosta yhtä yhtenäistä tutkimusotetta, vaan koostuu erilaisista perinteistä ja tavoista analysoida todellisuutta. Tutkimus tarkastelee ihmisten toimintaa sosiaalisissa yhteyksissä sekä tapoja, joilla merkityksiä tuotetaan eri konteksteissa. Keskeistä on, että kuluttajan toimintaa tutkitaan siellä, missä se todellisuudessa tapahtuu. (Juhila, 2022; Vuori, 2022.) Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää tutkittavaa ilmiötä kokonaisvaltaisesti kuvaamalla ihmisten subjektiivisia kokemuksia ja näkemyksiä. Tämän vuoksi laadullisessa tutkimuksessa aineistonkeruu ja analyysi ovat usein vahvasti sidoksissa tutkimuksen kontekstiin (Puusa ja muut, 2020; Eriksson & Kovalainen 2016).

Laadullinen tutkimus perustuu harkittuihin valintoihin aineiston keruun ja analyysin suhteen. Sen tavoitteena on tarkastella ilmiöitä avoimesti ja kyseenalaistaa itsestään selväksi koettuja käytäntöjä. Tutkimuksessa painottuvat kysymykset siitä, mitä ilmiöt ovat ja miten ne rakentuvat. Luonteeltaan laadullinen tutkimus on analyysivetoista ja empiiristä aineistoa tulkitaan aina jonkin teoreettisen viitekehyksen kautta. (Juhila, 2022; Vuori, 2022.) Keskeistä laadulliselle tutkimukselle on se, että tutkimuksessa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin vaan pyritään kuvaamaan jotakin tapahtumaa, ymmärtämään tiettyä toimintaa tai antamaan teoreettisesti mielekäs tulkinta jostakin ilmiöstä (Eskola & Suoranta, 1998), kuten esimerkiksi kuluttajien korjaamis- tai korjauttamiskäytännöistä.

Käyttäytymiseen keskittyvä laadullinen tutkimus toteutetaan ”kentällä” eli ympäristöissä, joissa ihmiset toimivat luonnollisesti arjessaan (Kallinen & Kinnunen, 2022; Kozinets, 2002). Valtosen (2013) mukaan käyttäytymiseen keskittyvän tutkimuksen ensisijainen kohde on arkielämä, jossa kodin tavaroihin liittyvät käytännöt, kuten esineiden käyttö, huolto ja korjaaminen tapahtuvat osana jokapäiväistä asumista. Näissä arkisissa tilanteissa rakentuvat myös kestäväan asumiseen ja antikuluttamiseen liittyvät käytännöt.

Tutkimuksen lähestymistapa on käytäntöteoreettinen, jonka mukaan jokapäiväiset toiminnot sosiaalisessa elämässä toteutuvat kollektiivisesti jaettujen käytäntöjen kautta. Toisin kuin muut lähestymistavat, käytäntöteoria ei aseta yksittäistä kuluttajaa tarkastelun keskiöön, vaan analyysiyksikkönä toimivat käytännöt itse. (Halkier & Jensen, 2011; Närvänen ja muut, 2013.) Käytäntöteorian vahvuus on sen kyvyssä selittää arjen toimintaa keskittymällä yksilöiden sijaan käytäntöihin ja niiden sosiaalisiin, materiaalsiin ja ajallisiin kytköksiin (Halkier & Jensen, 2011; Närvänen ja muut, 2013). Käytäntöteorian avulla kuluttajien kotiin liittyviä korjaamis- ja korjauttamiskäytäntöjä voidaan ymmärtää paremmin, koska käytäntöteorian avulla konteksti ja tila, jossa toiminta tapahtuu, selitetään syvällisemmin.

Laadullinen, käytäntöteoreettinen tutkimus tarkastelee kuluttajan toimijuutta arjen käytäntöjen kautta, joissa ihmiset, esineet ja sosiaaliset rakenteet vaikuttavat toisiinsa (Gherardi, 2009; Valtonen, 2013). Toimijuus ei ole pelkästään yksilön ominaisuus, vaan syntyy vuorovaikutuksessa materiaalsen ympäristön, tilojen, rutiinien ja jaettujen merkitysten kanssa. Kuluttajat nähdään käytäntöjen toteuttajina, ja kulutus ymmärretään osaksi jokapäiväistä elämää. (Valtonen, 2013.) Laadullinen tutkimus mahdollistaa käytäntöjen tarkastelun ”sisältäpäin”, jolloin ymmärretään kuluttajien osaamista, sääntöjen noudattamista ja tunnerakenteita (Gherardi, 2009). Se tuo myös esiin, miten materiaallinen ympäristö, kuten esineet ja tilat, rajoittaa tai mahdollistaa toimijuutta ja identiteetin rakentumista (Valtonen, 2013).

3.2 Teemahaastattelu aineistonkeruumenetelmänä

Haastattelu on keskeinen laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmä, joka perustuu vuorovaikutukseen ja tutkittavien omien kokemusten ja merkitysten ymmärtämiseen (Juhila, 2022). Haastattelu on joustava tutkimusmenetelmä, jonka takia se soveltuu moniin erilaisiin tutkimustarkoituksiin (Hirsjärvi & Hurme, 2022; Tuomi & Sarajärvi, 2018, luku 3.1). Aineistonkeruumenetelmänä haastattelu on tavoitteellinen ja metodologisesti perusteltu työkalu, jonka muoto vaihtelee strukturoidusta kyselyhaastattelusta täysin avoimeen ja joustavaan vuorovaikutukseen (Edwards & Holland, 2013). Tässä tutkimuksessa haastattelun avulla voidaan tarkastella arjen käytäntöjä tutkittavien omasta näkökulmasta ja ymmärtää, miten kokemukset, merkitykset ja toiminta rakentuvat suhteessa materiaaliseen ympäristöön.

Laadullinen haastattelu on tavoitteellinen aineistonkeruumenetelmä, jossa tutkija ohjaa keskustelua ennalta määriteltyihin teemoihin tuottaakseen tietoa tutkimuskysymyksiin liittyen. Haastattelut voivat olla strukturoituja, puolistrukturoituja tai avoimia, ja niiden tutkimusote voi painottua faktoihin, kokemuksiin tai merkitysten rakentumiseen vuorovaikutuksessa. (Eriksson & Kovalainen, 2016.) Haastattelu mahdollistaa sellaisten näkökulmien tavoittamisen, joita pelkkä havainnointi ei paljasta, kuten toiminnan taustalla olevat merkitykset, motivaatiot ja kokemukset (Eriksson & Kovalainen, 2016; Hirsjärvi & Hurme, 2022).

Haastattelutyyppi valitaan tutkimusongelman perusteella, koska eri haastattelutyypeillä saavutetaan erilaista tietoa. Lomakehaastattelussa vastaaja vastaa strukturoidusti esitettyihin kysymyksiin käyttämällä ennalta määriteltyjä vastausvaihtoehtoja. Syvähaastattelulla eli avoimella haastattelulla tarkoitetaan täysin strukturoimatonta haastattelua, jossa keskustellaan avoimesti ilmiöstä, joka on aiemmin määritelty. Tässä tutkimuksessa hyödynnetty teemahaastattelu sijoittuu näiden haastattelutyyppien väliin ja siinä edetään ennalta valittujen teemojen varassa, mutta esitetään tarkentavia kysymyksiä. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, luku 3.1.1.) Siinä asetetaan avointa haastattelua tiukemmat rajat haastattelulle, mutta se voi mahdollistaa haastateltavalle strukturoitua

haastattelua laajemmat mahdollisuudet yksilöllisten tulkintojen esittämiselle (Eskola & Suoranta, 1998).

Haastattelu sopii korjaamisen ja käytäntöteorian tutkimukseen, koska sen avulla voidaan sanallistaa kuluttajien arkisia rutiineja ja tarkastella toimintaa sen sosiaalisessa ja materiaalisessa kontekstissa sekä ymmärtää, miksi ihmiset korjaavat tavaroita. Haastattelu mahdollistaa arkielämän monikerroksisen kokonaisuuden (*the texture and weave of everyday life*), kokemusten ja merkitysten syvällisen tarkastelun (Edwards & Holland, 2013.) Edwardsin ja Hollandin (2013) mukaan haastattelu antaa tietoa merkityksistä, joita yksilöt tai ryhmät liittävät kokemuksiin, sosiaalisiin prosesseihin ja käytäntöihin.

Korjaaminen voi olla usein hiljaista tietoa tai rutiininomaista toimintaa. Haastattelun, erityisesti teemahaastattelun avulla haastateltavalla on mahdollista palauttaa mieleen ja kuvailla näitä usein itsestään selvinä pidettäviä toimintoja. Taitava tutkija pystyy reagoimaan haastateltavan vastauksiin ja esittää jatkokysymyksiä, jolloin tutkimuksen kannalta keskeisiä havaintoja voi nousta esiin. Haastatteluihin liittyy myös haasteita, joita voivat olla muun muassa tutkijan vaikutus vastauksiin, muistinvaraisuus sekä kielen tulkinnanvaraisuus. (Edwards & Holland, 2013.)

Käytäntöjen tutkimuksessa haastattelu auttaa ymmärtämään arjen toimintaa osallistujien omasta näkökulmasta, erityisesti silloin, kun sitä täydennetään havainnoinnilla. Vaikka haastattelu ei tavoita toimintaa suoraan, se on keskeinen menetelmä käytäntöjen sisäisten ulottuvuuksien, kuten sääntöjen, merkitysten ja kokemusten, hahmottamisessa. (Eriksson & Kovalainen, 2016.)

3.3 Aineiston kuvaus

Tutkimuksen aineisto on kerätty pääkaupunkiseudulla vuoden 2024 kevään aikana osana Decarbon-Home-tutkimushanketta. Hankkeen keräämä aineisto muodostui 39 haastattelusta, joissa käsiteltiin osallistujien kestäväään asumiseen liittyviä kokemuksia ja

näkemyksiä. Tästä aineistosta 37 haastattelussa käsiteltiin korjaamista ja siihen liittyviä käytäntöjä.

Aineiston rajaamisessa hyödynnettiin saturaation periaatetta. Aineisto katsottiin määrällisesti riittävänä siinä vaiheessa, kun samankaltaiset havainnot alkoivat toistua eri haastatteluissa ja niiden perusteella voitiin hahmottaa tutkimuksen teoreettinen peruskuvio (Tuomi & Sarajärvi, 2018, luku 3.4.1). Analyysistä jätettiin pois niitä haastatteluja, jotka toistivat aiemmin esiin nousseita havaintoja, eivätkä tarjonneet tutkimuksen kannalta uutta tietoa. Tutkimusaineiston 37 haastattelusta karsiutui lopulta 20 haastattelua pois, joiden jälkeen jäljelle jäi 17 haastattelua.

Laadullisessa tutkimuksessa voidaan usein keskittyä varsin pieneen määrään tapauksia ja pyrkiä analysoimaan niitä mahdollisimman perusteellisesti (Eskola & Suoranta, 1998). Kuten empiirisestä aineistosta huomataan ja Eskola ja Suoranta (1998) toteavat, tutkimuksessa aineiston tieteellisyyden kriteeri ei olekaan sen määrä vaan laatu, käsitteellistämisen kattavuus. Heidän mukaansa aineiston koolla ei ole välitöntä vaikutusta tai merkitystä tutkimuksen onnistumiseen. Kun käsite on riittävän hyvin kehittynyt eli sen ominaisuudet ja dimensiot on tunnistettu useammasta eri näkökulmasta, lisäaineiston hakeminen juuri tähän käsitteeseen ei ole analyttisesti perusteltua (Corbin & Strauss, 2008). Tutkimuksen lopulliseen aineistoon valitut 17 haastattelua ja haastateltaviin liittyvät taustatiedot löytyvät taulukosta 1.

Taulukko 1: Haastateltavien taustatiedot

Haastateltava	Sukupuoli	Ikä	Kotitalous (hlöä)	joista alle 18-vuotiaita	Asumismuoto	Asunnon hallintamuoto	Kotitalouden tulot yht. (€/kk)
1	Nainen	51	3	2	Pari- tai rivitalo	Asumisoikeus	2000–3999 €
2	Mies	39	2	0	Kerrostalo	Vuokra	alle 1000 €
3	Nainen	44	3	1	Kerrostalo	Omistus	4000–5999 €
4	Mies	36	5	3	Pari- tai rivitalo	Omistus	Ei tietoa
5	Nainen	43	2	1	Kerrostalo	Vuokra	2000–3999 €
6	Nainen	42	4	2	Kerrostalo	Omistus	8000–9999 €
7	Mies	41	4	2	Kerrostalo	Omistus	8000–9999 €
8	Mies	58	2	1	Kerrostalo	Omistus	2000–3999 €
9	Nainen	31	4	2	Pari- tai rivitalo	Omistus	4000–5999 €
10	Nainen	43	5	3	Kerrostalo	Omistus	6000–7999 €
11	Nainen	44	4	2	Kerrostalo	Omistus	8000–9999 €
12	Nainen	56	2	0	Omakotitalo	Omistus	8000–9999 €
13	Nainen	64	1	0	Kerrostalo	Vuokra	1000–1999 €
14	Nainen	64	1	0	Luhtitalo	Vuokra	Ei tietoa
15	Mies	58	1	0	Kerrostalo	Omistus	4000–5999 €
16	Mies	59	2	0	Pari- tai rivitalo	Asumisoikeus	8000–9999 €
17	Nainen	50	1	0	Kerrostalo	Asumisoikeus	Ei tietoa

Haastateltavat ovat iältään 31–64-vuotiaita, ja heidän keski-ikänsä on noin 48 vuotta. Sukupuolijakauma painottuu naisiin: haastateltavista kymmenen on naisia ja seitsemän miehiä. Kotitalouden koko vaihtelee yhden ja viiden henkilön välillä. Kotitalouksien rakenteissa on myös vaihtelua, sillä osassa kotitalouksista asuu alaikäisiä lapsia ja lapsiperheet ovat aineistossa hyvin edustettuina. Kymmenessä kotitaloudessa on vähintään yksi alle 18-vuotias, joista kuudessa kotitaloudessa lapsia on kaksi tai kolme. Tämä vaihtelu on tutkimuksen kannalta merkityksellinen, sillä arjen korjauskäytännöt ja korjaamisen priorisointi voivat poiketa merkittävästi lapsiperheissä verrattuna lapsettomiin kotitalouksiin.

Asumismuodoltaan aineisto on monipuolinen. Kerrostaloasuminen on yleisin asumismuoto, mutta aineistossa on edustettuna myös pari- ja rivitaloja, omakotitaloja sekä yksi luhtitalo. Asunnon hallintamuodoista omistusasuminen on selvästi yleisin ja

kattaa yli puolet haastateltavista. Vuokra-asuminen ja asumisoikeus ovat aineistossa vähemmistönä. Kotitalouksien yhteenlasketut kuukausitulot jakautuvat laajasti alle 1 000 eurosta yli 9 999 euroon kuukaudessa, mikä tekee aineistosta sosioekonomisesti heterogeenisen. Tuloluokista parhaiten edustettuina ovat 2000–3 999 euron ja 8 000–9 999 euron tuloluokat. Kolmella haastateltavalla tulotiedot eivät olleet saatavilla.

Sivumäärältään aineistoa kertyi 290 sivua fonttikoossa 8. Aineiston monipuolisuus tukee tutkimuksen tavoitetta tarkastella korjaamis- ja korjauttamiskäytäntöjä erilaisissa asumiskonteksteissa. Hallintamuodon, asumismuodon, kotitalouden koon ja perheen elämäntilanteen vaihtelu mahdollistaa sen, että käytäntöjä voidaan tarkastella suhteessa erilaisiin arjen resursseihin ja rakenteellisiin reunaehtoihin. Esimerkiksi vuokra- ja omistusasuminen asettavat reunaehdot korjaamiselle, ja lapsiperheissä kodinkoneiden toimivuus tai korjaamisen kiireellisyys voivat saada erilaisen painoarvon kuin lapsettomissa kotitalouksissa.

3.4 Aineiston analyysi

DeCarbon-Home-tutkimushankkeen keräämän aineiston analyysissä hyödynnettiin käytäntöteoreettista lähestymistapaa korjaamis-, korjauttamis- ja korjaamatta jättämiskäytäntöihin. Käytäntöteorian mukaisesti tässä tutkimuksessa kuluttajat nähdään käytäntöjen kantajina ja analyysiyksikkönä toimivat kuluttajien kautta toteutuvat käytännöt (Reckwitz, 2002; Shove ja muut, 2012, luku 1; Warde, 2005). Aineiston analyysi keskittyi haastateltavien kodin tavaroiden korjaamis-, korjauttamis- ja korjaamatta jättämiskäytäntöihin. Käytännöt tunnistettiin haastatteluiden pohjalta saavutetun empiirisen aineiston avulla, jossa on dataa sekä kuluttajien huolto- ja korjaamistoimenpiteistä, korjauttamisesta sekä korjaamatta jättämisestä.

Analyysi etenee iteroivasti aineiston ja teorian välisessä vuoropuhelussa. Analyysi on abduktiivista, jossa arkisista havainnoista edetään käsitteelliseen ymmärrykseen ilmiöstä (Eriksson & Kovalainen, 2016). Aineistosta tunnistetut korjaamis- ja korjauttamiskäytännöt puretaan Warden (2005) käytännön ulottuvuuksien mukaisesti

ymmärryksiin, menettelyihin ja emotionaalisiin sitoutumisiin, jolloin käytäntöjen sisäinen rakenne tulee näkyväksi. Analyysin painopiste on käytäntöjen organisoitumisessa osana kestävää asumista eikä yksittäisten kuluttajien motiiveissa tai valinnoissa. Erityistä huomiota kiinnitetään tilanteisiin, joissa vakiintunut käytäntö kohtaa rakenteellisen esteen tai joutuu jännitteeseen toisen käytännön kanssa (Gherardi, 2009; Närvänen ja muut, 2013).

Aineiston analyysi aloitettiin aineiston perusteellisella läpikäynnillä samalla kysymällä, millaisia toistuvia, kollektiivisesti jaettuja toimintatapoja siitä on tunnistettavissa. Sen sijaan yksittäisten toimijoiden käyttäytymistä heidän henkilökohtaisten ominaisuuksiensa tai taitojensa kautta ei pyritty selittämään. Tutkimuksessa keskityttiin tavaroiden korjausteemaan, mutta tutkimuksen kannalta hyödyllistä tietoa oli myös asunnon huolto- ja korjausteemassa. Tämän välivaiheen jälkeen litteroitujen haastatteluiden lukemisessa pystyttiin keskittymään vain tutkimuksen kannalta olennaiseen sisältöön, mikä helpotti aineiston läpikäyntiä. Haastattelut luettiin läpi useaan kertaan, muodostaen selkeän yleiskuvan haastatteluista, mikä helpotti prosessia myöhemmin koodausvaiheessa.

Läpikäynnin jälkeen karsittiin pois ne haastattelut, jotka eivät sisältäneet korjaamiseen liittyviä teemoja, esimerkiksi keskeytyneen haastattelutilanteen johdosta. Tämän jälkeen haastatteluihin ryhdyttiin tekemään avointa koodausta, jonka avulla Warden (2005) käytäntöjen elementteihin liittyviä havaintoja nostettiin esille. Koodauksessa hyödynnettiin Wordia. Schatzkin ja muiden (2001) mukaan käytäntöjen tunnistaminen aineistosta edellyttää huomion kiinnittämistä toisiinsa kietoutuneisiin tekemisiin, sanomisiin ja ymmärryksiin. Tämän ymmärryksen pohjalta aloitettiin aineiston avoin koodaus, jonka avulla yksittäisistä havainnoista muodostettiin laajempia kokonaisuuksia, kun toistuvat toimintatavat alkoivat hahmottua tunnistettaviksi käytännöiksi. Haasteena tässä vaiheessa on pystyä erottamaan yksittäinen ja irrallinen teko tai tilanne käytännöstä, laajemmasta toimintatavasta, joka ohjaa ja jäsentää inhimillistä toimintaa (Reckwitz, 2002).

Aineiston koodaamisella tarkoitetaan aineiston pilkkomista helpommin tulkittaviin osiin, joiden avulla aineisto voidaan käydä systemaattisesti läpi. Erona tilastolliseen tutkimukseen on se, että laadullisessa analyysissä luokitusjärjestelmä eli koodi kehittyy analyysin kuluessa, jonka takia sitä ei aina haluta laatia etukäteen (Eskola & Suoranta, 1998). Tässä tutkimuksessa koodaus aloitettiin tunnistamalla yksittäisiä Warden (2005) elementtejä haastatteluista. Tällaisia yksittäisiä huomioita saattoivat olla esimerkiksi konkreettiset korjaamis- tai korjauttamistoimenpiteet, kertakäyttökulttuurin kritisointi ja kestävyteen liittyvät ymmärrykset. Tutkimuksen analyysi rajattiin koskemaan sellaisia käytäntöjä, jotka liittyivät kodin tavaroiden korjaamiseen, korjauttamiseen tai korjaamatta jättämiseen. Niinpä esimerkiksi kodin yleiseen huoltamiseen ja taloyhtiöön liittyviä havaintoja jätettiin analyysin ulkopuolelle.

Aineistosta tunnistettiin kolme ylätasoa kategorioita, sekä niihin sisältyvät kahdeksan käytäntöä. Käytäntöjä analysoitiin yksityiskohtaisesti elementtitasolla ja teorian ja aineistosta nousseiden sitaattien avulla luotiin vuoropuhelua analyysiin. Analyysin viimeisessä vaiheessa Blackin ja Cherrierin (2010) esittämä antikulutuksen merkitysten kehys yhdistettiin tunnistettuihin käytäntöihin. Nämä merkitykset (*hylkääminen, vähentäminen & uudelleenkäyttö*) eivät ole toisistaan irrallisia, vaan ne voivat esiintyä rinnakkain ja osittain päällekkäin osana arjen toimintaa. Tässä vaiheessa keskitytään siihen, miten antikulutuksen merkitykset ohjaavat tai rajoittavat käytäntöjen toteutumista käytännön elementtien kautta.

3.5 Tutkimuksen luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi poikkeaa määrällisen tutkimuksen arvioinnista. Määrällisen tutkimuksen kohdalla luotettavuutta on arvioitu perinteisten reliabiliteetin, validiteetin ja yleistettävyyden käsitteiden avulla. Tässä tutkimuksessa luotettavuutta arvioidaan Lincolnin ja Guban (1982) kehittämän luotettavuuden käsitteen avulla, joka koostuu neljästä toisiaan täydentävästä ulottuvuudesta: *uskottavuudesta, siirrettävyydestä, varmuudesta ja vahvistettavuudesta*.

Uskottavuudella (credibility) tarkoitetaan sitä, että tutkijan tulokset vastaavat tutkittavien todellisuutta ja, että niistä tehdyt johtopäätökset ovat loogisesti perusteltavissa aineistosta käsin (Eriksson & Kovalainen, 2016). Guba ja Lincoln (1982) taas korostavat sitä, että laadullisessa tutkimuksessa todellisuus rakentuu ihmisen mielissä ja siksi uskottavuuden keskeinen kysymys onkin, että kokevatko tutkittavat itse, että heidän todellisuutensa on kuvattu oikeudenmukaisesti. Tutkimuksen uskottavuutta vahvistettiin perehtymällä aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen sekä aiempiin tutkimuksiin, joiden avulla muodostettiin tutkimuksen teoreettinen viitekehys.

Tutkimuksen aineisto on kerätty DeCarbon-Home-tutkimushankkeessa vuonna 2024, jolloin tämä tutkimusprosessi ei ollut vielä käynnistynyt. Tutkija ei siis ollut osallisena haastattelutilanteissa, mikä vaikuttaa siihen, minkälaisen kuvan ja ymmärryksen tutkija saa aiheesta. Ymmärrys haastatteluista on pyritty luomaan mahdollisimman hyvin laadukkaiden litterointien sekä taustatietojen avulla, joita tutkimushankkeella oli tarjota. Tutkimuksen uskottavuutta vahvistetaan suorien sitaattien sekä teoriapohjaan linkitysten avulla. Vaikka tutkimushankkeen haastattelurunko ja sen avulla toteutetut haastattelut ovatkin laajoja, voitaisiin tavaroiden korjaamiseen liittyen syventyä vielä perusteellisemmin. Nyt haastateltavien väliltä löytyi eroavaisuuksia esimerkiksi siinä, kuinka hyvin tavaroiden korjaamiseen liittyviin kysymyksiin oli valmistauduttu, mikä vaikutti siihen, miten syvällisesti aihetta pystyttiin käsittelemään.

Siirrettävyys viittaa siihen, missä määrin tutkimuksen tulokset tai sen osat ovat tunnistettavissa muissa vastaavissa konteksteissa (Eriksson & Kovalainen, 2016). Guban ja Lincolnin (1982) mukaan siirrettävyys ei tarkoita tulosten suoraa toistettavuutta toisessa kontekstissa, vaan pikemminkin sitä, että riittävä kontekstin kuvaus mahdollistaa lukijan oman arvion siitä, ovatko tulokset sovellettavissa hänen tutkimusympäristöönsä. Tässä tutkimuksessa siirrettävyyttä on vahvistettu löytämällä yhteyksiä toteutetun tutkimuksen ja aiempien tutkimusten välillä. Laajasta ja monipuolisesta aineistosta löydettyjen käytäntöjen avulla, löydösten voidaan katsoa olevan siirrettävissä laajempaan suomalaista, erityisesti omistusasumista, tarkastelemaan kontekstiin

Varmuus edellyttää, että tutkimusprosessi on dokumentoitu johdonmukaisesti ja jäljitettävästi (Eriksson & Kovalainen, 2016; Guba & Lincoln, 1982). Tutkimusprosessin loogisuutta ja jäljitettävyyttä voidaan tukea esimerkiksi dokumentoimalla kaikki tutkimukselliset päätökset ja vaiheet. Tässä tutkimuksessa varmuutta on vahvistettu tutkimuksen selkeällä ja johdonmukaisella rakenteella. Tutkimuksessa on pyritty kuvaamaan aineisto, haastateltavat ja analyysiprosessi mahdollisimman läpinäkyvästi, jotta tutkimuksen kulku olisi ulkopuolisen lukijan seurattavissa ja arvioitavissa. Näin lukija ymmärtää, miksi tutkimuksen valintoja ja rajauksia on tehty tai vastaavasti miksi niitä ei ole tehty. Tämä helpottaa lukijaa seuraamaan tutkimuksen etenemistä, sekä ymmärtämään paremmin, miten tutkimustuloksiin on päästy.

Vahvistettavuus tarkoittaa, että tulkinat ja johtopäätökset ovat selkeästi kytkettävissä aineistoon eivätkä perustu pelkästään tutkijan omiin käsityksiin tai ennako-oletuksiin (Eriksson & Kovalainen, 2016). Keskeistä vahvistettavuudelle on se, että tutkimuksen tulokset ja tulkinat ovat kytkettävissä alkuperäiseen dataan eivätkä ole tutkijan omien ennakkokäsitysten tuotetta. Tutkijan olisi siis tunnistettava oma positionsa tutkimuksen ja tutkittavien välissä sekä sen mahdollinen vaikutus tehtyihin tulkintoihin. (Guba & Lincoln, 1982.) Tässä tutkimuksessa vahvistettavuuteen on pyritty ankkuroimalla tulkinat suoraan aineistoon sitaattien avulla sekä reflektoidulla tutkijan roolia koko tutkimusprosessin ajan.

Ennen haastatteluja tehdyissä aineistonkeruusopimuksissa haastateltavat ovat antaneet suostumuksensa siihen, että aineistoa voidaan hyödyntää tutkimuskäytössä myös tutkimuksen ulkopuolisille soveltuville osapuolille ja näin ollen heiltä kerättyä tietoa voidaan hyödyntää myös tässä tutkimuksessa. Tutkijan vastuuna ja velvollisuutena on Erikssonin ja Kovalaisen (2016) mukaan se, että haastateltavien anonymiteetti pyritään säilyttämään läpi tutkimuksen. Tässä tutkimuksessa aineisto on anonymisoitu niin, että haastateltavien henkilöllisyydet eivät ole tunnistettavissa.

4 Kodin tavaroiden korjaamis- ja korjauttamiskäytännöt osana kestäväää asumista

Tässä luvussa tunnistetaan tutkimuksen toisen tavoitteen mukaisesti, millaisia korjaamis- ja korjauttamiskäytäntöjä kuluttajat toteuttavat. Tämän lisäksi kappale vastaa tutkimuksen kolmanteen tavoitteeseen tarkastelemalla, millaisia antikuluttamiseen liittyviä merkityksiä kodin tavaroiden korjaamis- ja korjauttamiskäytäntöihin kytkeytyy. Empiirisen aineiston perusteella tunnistetut käytännöt esitellään ensin yleisellä tasolla, jonka jälkeen jokainen käytäntö puretaan tarkemmin omiin elementteihinsä. Tämän jälkeen tarkastellaan miten antikuluttamiseen liittyvät merkitykset kytkeytyvät tunnistettuihin käytäntöihin.

4.1 Tunnistetut käytännöt

Tässä luvussa esitellään tutkimuksen empiirisen analyysin tulokset. Käytäntöteorian mukaisesti analyysissä pyrittiin tunnistamaan, miten ihmiset arkisessa elämässään toteuttavat käytäntöjä. Analyysissä ei keskitytty siihen, miten kukakin ihminen toimii, vaan siihen, miten toiminta tapahtuu. Analyysin yksikkönä toimivat käytännöt itsessään ja yksilöt nähtiin näiden käytäntöjen kantajina (Reckwitz, 2002; Halkier & Jensen, 2011).

Aineistosta tunnistettiin kolme ylätasoon kategorioita: *itse korjaaminen*, *korjauttaminen* ja *korjaamatta jättäminen*. Nämä kategoriat muodostuivat aineistolähtöisesti sen perusteella, miten haastateltavat kuvasivat toimintaansa rikkiäisen kodin tavaran kohdatessaan. Itse korjaamisen kategoriassa rikkoutunut tavara korjataan lähtökohtaisesti omin käsin ilman ulkopuolista apua. Korjauttamisen kategoriassa haastateltava korjauttaa tai kutsuu ammattilaisen korjaamaan jotain, mitä ei itse pysty korjaamaan. Tämän kategorian käytännöt rakentuvat vahvasti luottamuksen, hinnan ja saavutettavuuden logiikalle. Korjaamatta jättämisen kategoriassa rikkiäistä tavaraa ei korjata eikä korjauteta. Tämä kategorioita on tutkimuksen kannalta merkittävä, koska sen

avulla tunnistetaan niitä rakenteita ja logiikoita, jotka estävät kestävän asumisen toteutumisen haastateltavien arjessa.

Ylätason kategoria, *itse korjaaminen*, jakautuu kolmeen käytäntöön: portaittaiseen omatoimiseen korjaukseen, harrastuspohjaiseen korjaamiseen sekä korjaamiskulttuurin välittämiseen. Seuraava kategoria, *korjauttaminen*, ilmenee kahtena toisistaan poikkeavana käytäntönä: tuttuun turvautuvana korjauttamisena sekä tilannekohtaisena palveluhakuna. Viimeinen ylätason kategoria, *korjaamatta jättäminen*, koostuu siedetyn viallisuuden, vastentahtoisen korjaamatta jättämisen sekä tietoisesta uuden ostamisen käytännöistä. Kategoriat ja niihin lukeutuvat käytännöt esitetään taulukossa 2.

Taulukko 2: Ylätason kategoriat ja tunnistetut käytännöt

Ylätason kategoria	Käytäntö
Itse korjaaminen	Portaittainen omatoiminen korjaus
	Harrastuspohjainen korjaaminen
	Korjaamiskulttuurin välittäminen
Korjauttaminen	Tuttuun turvautuva korjauttaminen
	Tilannekohtainen palveluhaku
Korjaamatta jättäminen	Siedetty viallisuus
	Vastentahtoinen korjaamatta jättäminen
	Tietoinen uuden ostaminen

Kategorioiden väliset rajat eivät ole tiukkoja, vaan sama haastateltava voi toteuttaa eri tilanteissa useampaa eri käytäntöä, ja ne voivat kietoutua toisiinsa arjen keskellä. Keskeistä käytännöille on se, että jokainen tunnistettu käytäntö on laadullisesti erilainen kokonaisuus, joiden ulottuvuudet eroavat toisistaan. Ymmärrykset eroavat toisistaan siinä, mikä on korjattavissa ja kenen vastuulla korjaaminen on. Menettelyt eroavat toisistaan sen suhteen, miten korjaustilanteessa toimitaan, ja emotionaalisissa sitoumuksissa huomataan eroja suhteessa korjaamiseen ja tavaroihin. Taulukossa 3 käytännöt on eritelty Warden (2005) käytännön elementtien mukaisesti. Taulukko toimii analyyttisenä yhteenvetona, ja kutakin käytäntöä tarkastellaan yksityiskohtaisemmin seuraavissa alaluvuissa.

Taulukko 3: Käytännöt ja käytäntöjen elementit

	Käytäntö	Ymmärrykset	Menettelyt	Emotionaaliset sitoumukset
Itse korjaaminen	Portaittainen omatoiminen korjaus	Oma osaaminen ja vastuunjako tunnetaan.	Korjaaminen etenee omasta yrityksestä lähipiirin kautta ammattilaiselle	Onnistuminen vahvistaa pystyvyyden tunnetta.
	Harrastuspohjainen korjaaminen	Korjaaminen on normi, ei poikkeus.	Harrastusprojektit ja taitojen itsenäinen kehittäminen.	Korjaamiseen liittyy ylpeyden ja merkityksellisyyden kokemuksia.
	Korjaamiskulttuurin välittäminen	Korjaustaidot nähdään kasvatuksellisena arvona.	Lapset osallistuvat korjaustilanteisiin arjessa.	Huoli korjauskulttuurin katoamisesta.
Korjauttaminen	Tuttuun turvautuva korjauttaminen	Korjauttaminen perustuu vakiintuneeseen luottamukseen.	Samaa palvelua käytetään toistuvasti ilman vertailua.	Luottamus madaltaa korjauttamisen kynnystä.
	Tilannekohtainen palveluhaku	Sopivaa palvelua ei ole valmiiksi tiedossa.	Palveluja vertaillaan tilannekohtaisesti.	Palvelun löytämiseen liittyy epävarmuutta.
Korjaamatta jättäminen	Siedetty viallisuus	Pientä vikaa siedetään, kun tavara täyttää käyttötarkoituksensa riittävällä tavalla.	Vika tiedostetaan, mutta varsinainen korjaaminen lykkäytyy tai jää kokonaan tekemättä.	Käytäntöön liittyy lievää syyllisyyttä, joka ei kuitenkaan johda toimenpiteisiin.
	Vastentahtoinen korjaamatta jättäminen	Korjaaminen koetaan tavoiteltavana, mutta rakenteelliset esteet estävät sen	Korjausyritys kariutuu rakenteellisiin esteisiin.	Arvoristiriita oman korjaustavoitteen ja järjestelmän asettamien esteiden välillä.
	Tietoinen uuden ostaminen	Uuden ostaminen on vakiintunut oletusratkaisu.	Rikkinäinen tavara korvataan uudella ilman harkintaa.	Käytäntöön ei liity arvoristiriitaa.

Seuraavaksi taulukossa 3 esitettyjä käytäntöjä ja niiden elementtejä käydään yksityiskohtaisemmin läpi. Tutustumme käytäntö kerrallaan siihen, mistä elementeistä käytäntö koostuu ja havainnollistetaan niitä haastatteluista nousseiden havaintojen avulla. Käytännön sekä niiden elementtien tunnistaminen ei ole analyysin päätepiste, vaan ennemminkin lähtökohta syvällisemmälle tarkastelulle. Kun korjaamis- ja

korjauttamiskäytännöt on purettu osiin, voidaan miettiä, mitä ne yhteiskunnassa tuottavat ja uusintavat. Tarkastelun kohteena on muun muassa se, miten käytännöt kytkeytyvät tuotteiden suunnitteluun, korjauspalveluiden saatavuuteen ja kulttuurillisiin normeihin (Gherardi 2009; Warde, 2005). Samalla voidaan analysoida, miten ihmiset säilyttävät toimijuutensa silloinkin, kun rakenteet rajoittavat tai estävät kokonaan heidän mahdollisuuksiaan toimia arvojen mukaisesti (Leipämaa-Leskinen ja muut, 2016). Erityistä huomiota kiinnitetään tilanteisiin, joissa käytännöt kohtaavat esteitä tai joutuvat jännitteeseen keskenään, sillä juuri näissä kohdissa käytäntöjen taustalla vaikuttavat normit ja arvot tulevat näkyviksi (Närvänen ja muut, 2013; Reckwitz, 2002).

4.1.1 Portaittainen omatoiminen korjaus

Portaittainen omatoiminen korjaus on käytäntö, jossa kodin tavaroiden korjaaminen etenee selkeään hierarkkisen logiikan mukaisesti. Ensin kodin tavaran korjaamista kokeillaan itse, sitten turvaudutaan lähipiirin osaamiseen ja resursseihin, ja vasta viimeisenä vaihtoehtona käännytään ammattilaisen puoleen.

”Mun pitäis nyt kysyä ne tarkemmat ohjeet siltä vuokranantajalta, et miten mä saan sen takasin. Ku mul on tää, jos mä en ite osaa jotain korjata, nii sit mä oon sillee ”isä” (Haastateltava 5)

Tämä kuvastaa käytännön keskeistä rakennetta ja toimintatapaa. Halkierin ja Jensenin (2011) mukaan voidaan todeta, että käytäntöteoreettinen analyysi ei kysy, kuka korjaa, vaan miten korjaaminen tapahtuu, ja edellisen sitaatin mukaisesti se tapahtuu tässä käytännössä aina samassa järjestyksessä. Tässä käytännössä korjaaminen on pragmaattista ongelmanratkaisua, jossa keskeistä ei ole täydellinen lopputulos vaan toimiva ratkaisu arjen jatkuvuuden turvaamiseksi. Käytäntö ei myöskään edellytä erityistä teknistä osaamista, vaan pikemminkin asennoitumista ja kykyä arvioida realistisesti omia taitoja ja tunnistaa, missä vaiheessa oma osaaminen tai resurssit eivät riitä. Reckwitzin (2002) mukaisesti kyse on rutinoituneesta toimintatavasta, jossa kehollinen tekeminen, välineellinen osaaminen ja jaetut ymmärrykset kietoutuvat

yhteen. Sen mukaisesti tavaran rikkoutuessa käynnistyy toimintaketju, jonka vaiheet voidaan tunnistaa sekä toistaa tilanteesta toiseen.

”Niin, yleensä tutkin, et voinko itse tehdä, eli jos en, niin... Sit otan yhteyttä huoltoyhtiöön” (Haastateltava 7)

Portaittainen omatoiminen korjaus pitää sisällään *ymmärryksiä* siitä, kenen vastuulle mikäkin korjaustehtävä kuuluu ja mitkä ovat oman osaamisen rajat. Tämä oman osaamisen arviointi on realistista ja siinä tiedetään, mihin omat taidot riittävät. Useissa haastatteluissa toistuu käsitys siitä, että kodin pienet huolto- ja korjaustyöt kuuluvat ensisijaisesti asukkaan itsensä hoidettavaksi, ja isommat rakenteelliset tai erityisosaamista vaativat tehtävät ammattilaisille.

”Huomaa jonku pienen jutun, mikä jos repsottaa, ni se on helpompi pistää nopeesti siitä jo siinä vaiheessa kuntoon ku se, että odottaa et se hajoo totaalisesti” (Haastateltava 17)

Tällaisen vastuunjaon ymmärtämiseen linkittyy myös käytäntöön liittyvä tiedonhaku. Haastateltavat pitävät muun muassa Googlea, YouTubea ja muita verkkolähteitä luontevina tiedonhaun lähteinä oman osaamisen kehittämisessä ennen ammattiavun pyytämistä paikalle.

”Googletin ohjeet vaan sitten. En muista minkä sivun kautta niitä sitten löysin, mutta sieltä ihan vaan katoin, että miten sitä niinku oikeesti tehdään” (Haastateltava 4)

Reckwitzin (2002) mukaan yksi käytännön elementeistä on ”background knowledge”, joka koostuu ymmärryksistä, taitotiedoista, tunnetiloista ja motivaatitiedoista. Tämän mukaisesti taustatieto toimii ikään kuin mentaalisenä puolena, joka ohjaa toimijan toimintaa (Reckwitz, 2002). Käytännön omien taitojen arviointiin liittyen, myös omien

resurssien riittävyttä osataan arvioida. Tässä käytännössä siis ymmärretään, onko jotakin tavaraa teknisesti mahdollista korjata omilla resursseilla. Warden (2005) mukaan ymmärrykset mahdollistavat sen, että toimija kykenee tunnistamaan käytännön suorittaessaan sitä itse ja jäsentämään toimintaansa sen mukaan. Tämä näkyy niin, että haastateltava tunnistaa korjaamisen vaikeustason, oman osaamisen tasonsa sekä käytössä olevat resurssinsa ja toimii niiden mukaan.

Käytännön konkreettiset *menettelyt* toistuvat aineistossa johdonmukaisesti. Tavaravian ilmetyä tavaraa tutkitaan ensin itse, jonka jälkeen siitä etsitään tietoa ja vasta sitten otetaan yhteyttä ulkopuolisiin. Ennen kuin siirrytään ammattilaisen palveluihin, pyritään hyödyntämään lähipiirin osaamista, työkaluja tai tiloja.

”Kyllä pääosassa, joo. Ihan käsin käytettäviä ruuvimeisseleitä ja jakoavaimia ja mitä nyt kaikkea voi kaivata. Joo, ja jos ei... Joo, kyllä, mökillä on omat välineet ja sitten on vielä (Apella) [0:43:35] tässä lähikorttelissa. Että siitä se tuskin jää kiinni. Jos ei ole, niin sitten varmaan tehtäväkin on sellainen, et sitä ei pitäis itse suorittaa”
(Haastateltava 11)

Aineistossa toistuvat yrityksen ja erehdyksen kautta oppiminen sekä omien perustyökalujen omistaminen, jotka näyttäytyvät aineistossa eräänlaisena varautumisena. Aineistossa toistuu myös lasten ottaminen mukaan korjaustilanteisiin, mikä liittyy tämän käytännön osaksi korjaamiskulttuurin välittämisen käytäntöä.

Käytännön *emotionaaliset sitoumukset* ilmenevät korjaustoimenpiteen jälkeisenä onnistumisen kokemuksena ja itseluottamuksen kasvuna. Onnistunut itsekorjaus tuottaa tyytyväisyyttä ja vahvistaa pystyvyyden tunnetta. Toisaalta haastateltavat suhtautuvat epäonnistumiseen käytännöllisesti ja realistisesti, eivätkä pidä sitä suurena ongelmana. Epäonnistuneet korjaukset ja epätäydellisyys nähdään osana tekemistä ja sitä pidetään osana oppimista ja kokeilua. Poisheittäminen välttäminen koetaan

palkitsevana, mikä kytkee käytännön laajempaan kestävyysidentiteettiin ja kritiikkiin kertakäyttökulttuuria kohtaan.

Portaittainen omatoiminen korjaus osoittaa, että korjaaminen ei ole yksittäinen teko vaan järjestynyt, sosiaalisesti rakentunut prosessi. Aineiston mukaisesti tavaran rikkoutuminen ei käynnistä yksilöllistä harkintaa, vaan vakiintuneen toimintaketjun, joka toistuu useiden haastateltavien vastauksissa. Tämä tukee myös Warden (2005) argumenttia siitä, että kulutusta ohjaa käytännön sisäinen rakenne, eikä yksilön henkilökohtainen päätöksenteko. Aineiston perusteella tiedonhaku ja lähipiirin resurssit muodostavat käytännön keskeisen perustan, eli ne eivät ole vain satunnaisia tukevia osia, vaan keskeisiä edellytyksiä käytännön toteutumiselle. Emotionaalisella tasolla onnistuneet korjaamiskokemukset ja poisheittäminen välttäminen vahvistavat käytäntöön sitoutumista ja kytkevät sen tiukasti kestävyteen.

4.1.2 Harrastuspohjainen korjaaminen

Harrastuspohjainen korjaaminen on elämäntapa, harrastus tai keskeinen osa minäkuva. Se eroaa portaittaisesta omatoimisesta korjauksesta siinä, että pragmaattisen reaktion sijaan korjaaminen itsessään on käytännön tavoite ja osana laajempaa elämäntapaa. Konkreettisenä erona portaittaiseen omatoimiseen korjaukseen on se, että tavaran rikkoutuessa, rikkoutuminen ei käynnistä harkintaprosessia siitä, kannattaako tavara korjata, vaan se käynnistää korjaamisen. Tässä käytännössä tavaran poisheittäminen ilmenee vieraana ja jopa eettisesti ristiriitaisena vaihtoehtona. Käytäntö kytkeytyy vahvasti henkilökohtaiseen identiteettiin, jossa käsillä tekeminen, tekninen osaaminen ja kestävän kulutuksen arvot ilmenevät konkreettisesti arjen korjaustöissä.

Tähän käytäntöön liittyy vahvasti *ymmärrys* siitä, mistä materiaaleista tavarat on tehty, miten tuotteet toimivat ja mitkä merkit kestävät. Brändituntemus sekä tekninen ymmärrys eivät ole vain irrallista tietoa, vaan keskeisiä aineosia korjaamiseen orientoituneeseen elämäntapaan.

”Kyllä mä tiedän, että käyttöikää optimoidaa eri tuotteissa eri tavalla, mutta ku taas pitää tietää, miten se optimoidaan. Jos puhutaan elektroniikasta, niin tyypillinen ratkaisu on, että siellä on elektrolyyttikondensaattoreita, jotka kuivuu. Ja sitten jos puhutaan laatuluokan koneesta, ni silloin niis on käytetty semmosia konkkia, joitten elinikä ei oo rajoitettu.” (Haastateltava 8)

Käytäntöön liittyy myös keskeisesti ymmärrys ja kritiikki kertakäyttökulttuuria kohtaan sekä ymmärrys siitä, että tuotteita ei suunnitella kestäväksi.

”Mutta sitten taas kun jos ihminen ostaa uuden tuotteen, niin uutuuden yks olennainen viehätyshän on se, että ihmiset kuvittelee että he ostaa tuotteen siten, että se palvelis heitä kauan, mutta kun jos me puhutaan halpistuotteesta, niin mun kokemuksen perusteella mä en kerta kaikkiaan usko, että se pitää paikkaansa.” (Haastateltava 8)

Näin ollen uuden ostaminen ei näyttäyty neutraalina kulutusvalintana, vaan ristiriitaisena omia arvoja vastaan, jolloin sitä pyritään välttämään. Käytännölle on tyypillistä, että toimintatavat ohjaavat korjaamista voimakkaasti, kun taas portaittaisessa korjaamisessa toiminta perustuu enemmän ongelmanratkaisuun. Ymmärrykset ohjaavat siis toimintaa vahvemmin kuin portaittaisessa käytännössä.

Harrastuspohjaisen korjaamisen *menettelyt* ulottuvat laajasti korjaamisen ympärille. Haastateltava 15 kuvaa vanhan auton ja polkupyörän entisöintiä harrastuksena, johon on uhrattu paljon aikaa sekä vaivaa.

”Oman 56-mallisen kuplavolkkarin entisöidä. Siihen meni melkein neljä vuotta aikaa, mutta siitä tuli museorekisteröity auto. Lasten äidin kanssa osallistuttiin tämmöseen asu-, ajoneuvokilpailuihin ja kolmen kesän aikan voitettiin kaks kertaa ykköspalkinto ja yhen kerran kakkospalkinto. Se oli ihan äärimmäisen hauskaa.” (Haastateltava 15)

Toisaalta haastatteluissa on noussut esille myös korjaamiseen ja kuluttamiseen liittyvää filosofiaa. Muun muassa korjaamalla laadukasta käytettyä tavaraa takaisin käyttökelpoiseksi, liitetään korjaaminen osaksi laajempaa kulutusfilosofiaa.

”Mä sanoin, säätäminen on harraste” (Haastateltava 8)

Erona portaittaiseen omatoimiseen korjaukseen, tämän käytännön *emotionaalinen* lataus on poikkeuksellisen voimakas. Harrastuneisuuden ja identiteetin kautta nouseva ylpeys omasta osaamisesta ja ilo käsillä tekemisestä toistuvat useissa haastatteluissa.

”Kyllähän siit on tullu minun mielestä sellanen sitkeä sissi. Ja se, että sen sai korjattuu vielä. Se oli muuten ihan toimiva kone, ja se on monta vuotta sen jälkeenki toiminu.” (Haastateltava 1)

Ilon ja ylpeyden vastapainona esiintyi myös häpeän tunnetta tilanteessa, jossa omaa osaamista on vähätelty, erityisesti sukupuolittuneen dynamiikan kautta. Haastattelussa nousi esiin sosiaalisia jännitteitä, kun naisen osaamista on vähätelty ammattilaisen toimesta.

”Nii, ja siis se, et nainen tietää, missä on vika, nii sehän on ihan tämmönen... Mä törmään siihen autoliikkeissäki ja autohuolloissa, et mistä sä voit muka tietää. Ja sit, ku mä meen hakemaan sitä autoo, no siellä se vika oli, missä sä sanoit, et se on. Jotenki semmonen. En mä tiää, mistä se tulee. Se varmaan on siis se, et ku on miehinen ala, niin...” (Haastateltava 1)

Harrastuspohjainen korjaaminen havainnollistaa sitä, että korjaaminen ei ole tietoinen valinta, jota joudutaan punnitsemaan hyötyjen ja haittojen kautta, vaan itsestään selvä ja juurtunut tapa toimia. Käytäntöön liittyy vahvasti käsitys siitä, mikä on oikein. (Warde, 2005.) Reckwitz (2002) korostaa, että käytäntöihin sisältyy jaettu tapa tulkita maailmaa.

Tässä käytännössä tällainen jaettu tulkinta näkyy muun muassa kritiikkinä kertakäyttökulttuuria kohtaan ja siitä etäisyyden ottamisena. Käytäntö ei rajoitu yksilön omaan toimintaan, vaan rakentuu jaetuista ymmärryksistä, säännöistä ja teleoaffektiivisesta rakenteesta, joita useat toimijat ilmentävät samanaikaisesti (Schatzki, 2001, s.61). Käytäntö voi siis ulottua sosiaalisiin suhteisiin, lasten kasvatukseen ja yhteisiin projekteihin, mikä kuvaa käytäntöjen yhteisöllistä luonnetta.

4.1.3 Korjaamiskulttuurin välittäminen

Korjaamiskulttuurin välittäminen on käytäntö, jossa ei ole ainoastaan arjen ongelmien ja vikojen ratkaisua, vaan se pitää sisällään kasvatuksellisen näkökulman. Korjaaminen opitaan lapsuudessa itse osallistumalla vanhempien tekemisiin ja sama logiikka välitetään edelleen omille lapsille. Tämä pitää sisällään muun muassa taitojen, asenteiden ja arvojen tietoista siirtämistä seuraavalle sukupolvelle. Kuten aiemmissa itsekorjaamisen käytännöissä jo mainittiin, korjaamiskulttuurin välittäminen kytkeytyy läheisesti näihin käytäntöihin. Käytäntö kuitenkin eroaa muista siinä määrin, että käytännön ensisijainen kohde ei ole viallisen tai rikkinäisen tavaran korjaaminen, vaan lapsi, jolle korjaaminen opetetaan osallistamalla hänet konkreettisiin korjaustoimenpiteisiin. Luonteeltaan käytäntö on kulttuurinen ja se tähtää pitkälle aikavälille. Tämän takia korjaamiskulttuurin välittämisen vaikutukset eivät näy välittömästi, vaan vasta sitten, kun lapsi alkaa itse toimia korjaavalla tavalla. Joissakin tapauksissa vaikutukset voivat alkaa jo hyvinkin nuorena. Käytäntö kuitenkin rakentaa korjaamista normalisoivaa asumiskulttuuria pitkällä aikavälillä.

Käytännön *ymmärrysten* voidaan katsoa jakautuvan kahdelle toisiaan täydentävälle käsitykselle. Ensimmäinen on ymmärrys siitä, että korjaaminen opitaan tekemällä eikä koulussa. Tähän liittyen aineistossa mainitaan muun muassa, että koulussa käsitöiden opettaminen on puutteellista ja siihen pitäisi panostaa enemmän.

”Ja ois kiva et kouluissa opetettais myös sitä kestävyyttä siltä kannalta, et joku opettaja tois sinne vaikka jotain korjattavia vaatteita tai sais oppilaat ite tuoda

sinne korjattavan vaatteen. Se käsityö oiskin sitä, että tehtäis joku tommonen konkreettinen juttu, eikä vaan ommeltais jotaki... en mä tiedä ees mitä ne nykyään ompelee” (Haastateltava 9)

Toisaalta aineistosta nousee esille toisenlainen ymmärrys, joka koskee lapsuuden kokemusten pysyvää vaikutusta. Lapsuuden kokemukset korjaustilanteista muovaavat aikuisuuden käytäntöjä pysyvästi.

”Ja mun osalta varsinkin ihan lapsuudesta asti kasvatuksen kautta tullutta sellaista käsillä tekemisen yleissivistystä” (Haastateltava 11)

Tämä ymmärrys esiintyy aineistossa myös käänteisesti, jossa lapsuuden korjaamattomuus on muuttanut ajatusmallia ja tuottanut voimakkaan halun toimia toisin.

”Eihän lapsi voi vaikuttaa mihinkään perheen ostoihin ja siihen, mut ehkä on saanu, en mä tiiä onks se joku trauma mikä on aktivoitunu siitä et täällä ei tehä yhtään mitään ja kaikki vaan ränsistyy ja kaikki rahat menee ja ostetaan surkeeta laatua joka ei kestä yhtään. Jotenkin se on kyllä aina ahistanu mua ihan nuoruudessa asti” (Haastateltava 9)

Aineistosta nousee esiin myös huolta siitä, että korjauskulttuuri on katoamassa. Sen lisäksi verrataan usein lapsuudesta saatuja oppeja oppeihin, joita jaetaan itse seuraavalle sukupolvelle.

”mut kyl mä jonkun verran . Ja sillä ajatuksella justiinsa, että heille jotain ehkä jäis siitä mieleen ja pystyis jotain tekee kuitenkin. Itenkään nyt en tee niin paljon kaikkee kuin mitä sitten omassa lapsuudenkodissa, se ehkä nyt sitten enemmän oli sitä taitoa ja kaikkee tommosta, talonrakennustaitoa ja kaiken maailman muurausjuttuja ja muita. Niin itellä ei oo ollu tarvetta sellaseen eikä kiinnostusta

vaikka nyt lähteä rakentaa itse omaa taloa, mutta ehkä se koko ajan vähän tässä sukupolvi sukupolvelta vähenee, mutta kyllä mä sillä tavalla tietoisestikin haluan, että niitä joitain asioita siinä mukana oppii ja näkee ja tekee” (Haastateltava 4)

Korjaamiskulttuurin katoamiseen liittyvä huoli on osa käytännön normatiivista kehystä, jossa lasten osallistaminen ei ole pelkkä pedagoginen valinta vaan kulttuurinen vastatoimi. Käytännön konkreettisin ilmentymä *menettelyistä* on haastateltava 9:n kuvaama korjauskaappi, jonne lapset voivat jättää rikkinäiset lelunsa odottamaan korjausta. Korjauskaappi on konkreettinen esine, mutta se toimii osaltaan jopa symbolisena rakenteena, jonka avulla korjaamisesta odottamisesta tehdään normaali käytäntö ja lapsille opetetaan nuoresta iästä alkaen, että rikkinäinen lelu ei automaattisesti tarkoita hylättävää.

”isillä on semmonen korjauskaappi johon ne on silleen, isi, tämä hajosi, voitko laittaa tämän korjauskaappiin. Sit ne tietää et ku isi ehtii niin se korjaa jonkun lelun. Tai aina ne menee sinne korjauskaappiin vaikka niitä ei voikaan korjata. Sit jossain vaihees kattoo et okei, tää on niin roska ettei tätä voi enää korjata. Mutta kaikki mitä voi korjata palautuu lopulta leikkeihin. Lapset on oppinu siihen et okei, tää on rikki, et isille.” (Haastateltava 9)

Schatzkin (2001, s. 61) termein korjauskaappi toimii tässä yhteydessä materiaalisena elementtinä, joka ylläpitää käytännön jatkuvuutta. Tätä tukee myös seuraavassa haastattelussa esiin nousut havainto, jossa lapsia osallistetaan pyörähuoltoprojekteihin huoltamalla pyöriä yhdessä. Tämä havainnollistaa sitä, miten käytäntö siirtyy tekemällä oppien.

”tommosta peruskeväthuolto on nyt tehty lasten kanssa noitten nuorempien lasten kanssa heidän pyörien osalta ja he ovat olleet siinä nyt mukana niinku pesemässä ja öljymässä ketjuja ja pumpattu renkaita ja näin” (Haastateltava 4)

Aineistosta nousee esiin myös näkökulma, jossa käytäntö ei siirry ainoastaan suoran osallistamisen kautta, vaan kytkeytyy esimerkin mukaisesti sosiaaliseen mediaan. Tästä esimerkkinä on haastateltavan lapsi, joka on vanhempien, sosiaalisen median sekä YouTubeen innoittamana aloittanut ompelemisen.

”Varmasti somesta. Hän katsoo vähän semmosia, ainakin aikaisemmin YouTubea tämmösiä just askartelu- ja käsityövideoita. Ja sitten varmaan olen tietysti myös inspiroinut varmasti omalla toiminnalla häntä” (Haastateltava 11)

Käytännön *emotionaalinen* ulottuvuus rakentuu ennen kaikkea vanhemman näkökulmasta. Käytännössä lasten osallistaminen korjaustöihin nähdään aineistossa usein itsestään selvänä osana arkea vanhemman näkökulmasta. Käytäntö toimii luontevana jatkeena omalle korjaamiseen orientoituneelle elämäntavalle ja lasten osallistaminen korjaustöihin toistuukin useassa haastattelussa. Aineistosta nousee esiin myös kriittinen sävy siihen, miten helposti muut ihmiset heittävät tavaroita pois ja miten tällainen toiminta motivoi välittämään omille lapsille toisenlaista kuvaa siitä, miten tavaroihin tulisi suhtautua.

”Mut aina vähän yllättyy siitä et miten ihmiset on helposti valmiita heittämään asioita roskiin, vaikka niille on paljon vielä käyttöarvoa kuitenkin” (Haastateltava 9)

Tämä alleviivaa myös sitä, että käytäntö ei ole pelkästään taitojen ja osaamisen siirtämistä sukupolvelta toiselle, vaan myös arvojen ja asenteiden välittämistä.

4.1.4 Tuttuun turvautuva korjauttaminen

Tuttuun turvautuva korjauttaminen on käytäntö, jossa tietyille tuotekategorioille on vakiintunut luotettavaksi koettu palveluntarjoaja. Korjauspalvelun valinta ei siis perustu tilannekohtaiseen harkintaan tai palvelujen vertailuun, vaan vakiintuneeseen luottamussuhteeseen. Käytännössä hinta voi olla toissijainen, tärkeämpää on varmuus

työn laadusta ja tuttu asiakkuussuhde. Nämä asiat saavat haastateltavan palaamaan palvelun pariin uudestaan ilman kyseenalaistamista. Käytännön voidaan katsoa olevan rutinoitunutta, sillä Reckwitzin (2002) mukaan rutinoitunut käytäntö ei edellytä aktiivista päätöksentekoa joka kerta, vaan toiminta toistuu vakiintuneena.

Käytännön *ymmärrykset* rakentuvat jaetun ymmärryksen varaan siitä, millainen korjauspalvelu on luottamuksen arvoinen. Kun tarkastellaan aineistoa ja verrataan siellä käytävää erottelua hyvän ja huonon palvelun välillä, huomataan, että erottelu nojaa selkeästi työn laadun, palvelun läpinäkyvyyden ja rehellisyyden arviointiin. Esimerkiksi hinta ja sijainti eivät ole tämän erottelun keskiössä.

”vaikka autokorjaamos, aina siel on se... Omistaja kertoo, et tässä on se vika ja sit on vaihtoehtoja, et mitä voidaan tehdä. Korjataanko... Isommin vai vähemmän, ja... Minkä tyyppisiä osia haluaa käyttää, et autoissakin on monen hintaisia osia, et jos haluaa maksaa siit ns. laadukkaammasta osasta, niin... Voi maksaa”
(Haastateltava 7)

Aineistossa nousee myös esiin kriittisyyttä merkkihuoltoja ja ketjuliikkeitä kohtaan. Epäluottamus tällaisia yrityksiä kohtaan on vaikuttanut käsitykseen siitä, minkälaisiin palveluihin kannattaa luottaa.

”mä en todellakaan käytä merkkihuoltoja ikinä, niin sitten kun puhutaan näistä ei-merkkihuolloista, niin niillä on kaikilla sellanen yhteinen piirre [naurahtaa], että ne joutuu ansaitsemaa asiakkaansa. Merkkihuolto saa automaattisesti asiakkaat, koska on niitä ihmisiä, jotka vaan tuntee jostain mulle vaikeesti ymmärrettävästi, joskin kyllä uskottavasta, syystä suurta viehtymystä merkkihuoltoihin. Ja sitten tästä puolestaan seuraa se, että sen pikkufirman täytyy olla asiakkaitensa arvonen tai siis sillä ei oo asiakkaita.” (Haastateltava 8)

Tämä ymmärrys rakentuu aineistossa konkreettisten kokemusten ja oman teknisen ymmärryksen kautta. Schatzkin (2001, s. 61) mukaan on kyse käytäntöön sisältyvistä jaetuista tietotaidoista, joiden varassa osataan tunnistaa ja arvioida toimintaa ja tässä tapauksessa tunnistaa laadukas palvelu ja erottaa se epäluotettavasta.

Käytännölle keskeisin *menettely* on käyttää toistuvasti samaa korjauspalvelua ilman vertailua. Tämä tulee keskeisesti esiin haastattelussa, jossa auton korjauspalveluun on kehittynyt luottamussuhde sosiaalisten siteiden kautta ja sitä kautta on saatu konkreettisia etuja palvelun käytöstä.

”Mää olen päässyt omistajan vahvaks henkilökohtaseks ystäväks joka, josta seuraa merkittäviä hinnallisia etuja. Sitten mä olen päässy myöskin oikein hyvin sen kaikkein pätevimmän korjaajan henkilökohtaseks ystäväks. Näitten kahden yhdistelmä on se, että yleensä tää pätevin jätkä tekee mun autoni ja... Siis auto on nyt monikossa, ei yksikössä. Ja sitten nää, ja sitten mä samasta syystä pääsen myöski jonon ohi.” (Haastateltava 8)

Tuttuun turvautuva logiikka voi esiintyä samanaikaisesti useammassa tuotekategoriassa. Aineistossa esimerkiksi autoille ja pyörille on omat vakiintuneet korjaamot, joihin palataan. Vaikka käytännössä keskitytäänkin korjauttamiseen, oma osaaminen auttaa arvioimaan palvelun hintaa sekä jälkeä. Kenkien kohdalla on muodostunut luottosuutari, jota ollaan valmiina käyttämään, vaikka hinta olisikin kalliimpi. Valintaan on vaikuttanut myös edellisen palvelun epäonnistuneet korjauttamisyrietykset.

”mä en o ihan tyytyväinen nykyseen suutariin, koska se on kallis mut, tai kohtuukallis, mutta se on pätevä ja se on erittäin helpossa paikassa. Edellinen oli halvempi, mutta valitettavasti ku hän sai kengänpohjan pitämään vasta kolmannella liimauksella, niin sillon siitä ei seuraa luottamus” (Haastateltava 8)

Tämän perusteella voidaan todeta, että portaittaisen omatoimisen, sekä harrastuspohjaisen korjaamisen käytännöt auttavat arvioimaan korjauspalvelun työn laatua. Näin ollen henkilö, jolta löytyy korjausosaamista, tunnistaa myös sen onko ammattilainen tehnyt hyvää työtä ja onko palvelun hinta perusteltu. Tämä linkittää korjauttamiskäytännön itse korjaamisen käytäntöihin.

Tuttuun turvautuva korjauttaminen perustuu luottamukseen, ja se onkin käytännön keskeinen *emotionaalinen* lataus. Tuttu ja turvallinen palveluntarjoaja madaltaa kynnystä hakeutua korjauspalvelun pariin, jolloin säästytään ylimääräiseltä etsimiseltä, vertailulta ja epäilyksiltä. Luottamuksen kautta kehittynyt turvallisuuden tunne voi kietoutua osaltaan myös arvoihin. Laadukkaan palvelun suosiminen tai ketjuliikkeiden välttäminen ei ole yksittäinen valinta vaan osa elämäntapaa. Tällä voi kuitenkin olla myös kääntöpuolensa, jossa epäluottamus on yhtä keskeinen osa sitä kuin luottamus. Huonon korjauskokemuksen kohdatessa, palvelu suljetaan jatkon kannalta pois ja siirrytään uuden palvelun pariin.

”Yks pyöräkorjaamo, mis tuntuu, et hinnat on todella kovat ja työn laatu ei oo hyvää, niin sitten olen väistänyt sen jälkeen” (Haastateltava 7)

Tämän takia käytäntö ei muutu satunnaiseksi palvelun etsimiseksi tai kokeilemiseksi, vaan hyvät ja huonot kokemukset rajaavat ja vahvistavat käytännön rakennetta ajan myötä.

Tuttuun turvautuva korjauttaminen havainnollistaa käytäntöteorian näkökulmasta kiinnostavaa ilmiötä. Se näyttää, kuinka luottamus juurtuu osaksi käytäntöä ja tekee tietystä toimintatavasta itsestään selvän. Halut ja tarpeet kumpuavat suoraan käytännöistä, eivätkä ne ole seurausta yksittäisten kuluttajien autonomisista valinnoista tai mieltymyksistä (Warde, 2005). Teorian mukaan toiminta synnyttää tarpeita, eikä päinvastoin. Tässä tapauksessa vakiintunut luottamussuhde luo jatkuvan tarpeen käyttää samaa palvelua uudelleen. Palveluntarjoajan vaihtamisen ei katsota olevan neutraali

valinta, vaan edellyttää tietynlaista ponnistusta, johon käytäntö ei luonnostaan ohjaa. Schatzkin (2001, s. 61) teleoaffektiivisen rakenteen mukaan käytännön tavoitteena on laadukas korjaus luotettavan tekijän käsissä ja tähän tavoitteeseen liittyvät vahvat luottamuksen tunteet. Epäluottamusta herättävät palvelut tekevät vaihtoehdosta vähemmän houkuttelevan. Korjauttaminen voi toimia keinona ylläpitää suhdetta esineeseen, johon on vahva tunneside sekä historia.

”Mul on käyny korjaamassa tämä ihana, kaunis tämä ihana hirveennäkönen pöytä. Mut ku mä rakastan tätä yli kaiken. Täst on kaikki jalat lähteny irti. Tätä kävi yks mies korjaamassa. Ne kaks jalkaa on pysyny suhtkoht hyvin, mut tuolla toi yks jalka, nii se edelleen välillä” (Haastateltava 13)

Tässä mielessä käytäntö ei rajoitu pelkkään tavaroiden toimivuuden palauttamiseen ja korjauttamiseen, vaan liittyy tiukasti laajempiin kysymyksiin siitä, millainen suhde tavaroihin on oikea.

4.1.5 Tilannekohtainen palveluhaku

Tilannekohtainen palveluhaku eroaa tuttuun turvautuvasta korjauttamisesta siinä, että vakiintunutta korjauspalvelua ei ole. Kun tavara rikkoutuu, rikkoutumisesta käynnistyy aktiivinen palvelun etsintäprosessi etsimällä tietoa verkosta, lähipiiriltä, naapureilta tai sosiaalisesta mediasta. Käytäntöön liittyy usein epävarmuutta siitä, löytyykö sopivaa palvelua lainkaan. Luonteeltaan käytäntö on tuttuun turvautuvan korjauttamisen käytäntöön verrattuna epävarmempi ja kuormittavampi. Palvelun löytyminen ei ole itsestään selvää ja sen saatavuuteen, hintaan ja laatuun voi liittyä epätietoisuutta. Käytännön rakentuminen on tilannekohtaista ja se rakentuukin usein tilanteen ja rikkoutuneen tavaran kriittisyyden mukaan. Esimerkiksi haastateltavan arjen toimintoja lamauttava vika vaatii nopeaa toimintaa, kun taas vähemmän kiireellinen vika voi jäädä odottamaan pitkäksikin aikaa. Warden (2005) mukaan käytäntöön osallistuminen edellyttää teknisen taidon ohella tiettyä kykyä arvioida tilannetta, etsiä tietoa ja tehdä päätöksiä epävarmuuden keskellä.

Käytännön *ymmärrykset* rakentuvat oman osaamisen tunnistamisen ympärille, koska tavaran korjaamisen kannalta on tärkeää ymmärtää, milloin vika ylittää omatoimisen korjauksen mahdollisuudet ja milloin ammattilaiseen tulisi olla yhteydessä. Esimerkiksi pesukone on lapsiperheessä välttämätön ja siihen syntyvät viat korjataan välittömästi, mutta esimerkiksi viallinen saunan kiuas voi odottaa myöhemmin tehtävää isompaa remonttia.

”Se varmaan vähän riippuu tavarasta, millai ongelma, että... Pesukone lapsiperheessä, niin sehän on vaan pakko saada kuntoon. Et sä pärjää ilman pesukonetta, niin sun on pakko reagoida. Mut sitten taas, jos on joku semmoi juttu, mil ei oo merkityst millekään, niin sit voi olla, että ei..” (Haastateltava 12)

Tämä esimerkki ilmentää myös Schatzkin (2001, s. 61) teleoaffektiivista rakennetta. Sen mukaan käsitys siitä, mikä on korjaamisen arvoista tai kiireellistä, määrittyy arjen prioriteettien ja tilanteeseen liittyvien tunteiden kautta, eikä pelkästään korjaamisen kustannusten perusteella.

Aineistossa toistuivat useasti *ymmärrykset* korjauspalvelujen heikosta löydettävyydestä. Korjauspalveluja saatetaan löytää sattumalta ohi kulkiessa, mutta ei aktiivisen tiedonhaun kautta. Löydettävyyden ohella, puutteita löytyy muun muassa palvelujen hinnoittelussa. Haastateltavat kuitenkin ymmärsivät hinnoittelun hankalaksi erilaatuisten korjaustöiden takia. Puutteellisella hinnoittelulla ymmärretään olevan vaikutusta esimerkiksi palvelujen vertailussa. Epätietoisuus palveluista toimii rakenteellisena esteenä, joka tekee käytännöstä kuormittavamman kuin sen tarvitsisi olla.

”Et ois noihin pienempiinkin toimenpiteisiin enemmän jotain valmiita. Jonkunlainen hakemisto, mis ois esimerkkitapauksia hintoineen. Ku se usein se vaatii sit tai löytää jotenki, et tää tekis jotain ja toi jotain, ja sit ei tiedä yhtään,

että minkä hintatason toimijoita ja minkälaisia, niin jotain, joku palveluhakemisto silleen, esimerkkitapauksin.” (Haastateltava 10)

Käytännön keskeisin *menettely* on tiedonhaku. Sopivaa korjauspalvelua etsitään muun muassa Googlen, Facebook-ryhmien, naapurien suositusten sekä lähipiirin avulla.

”Niin sit kysyy kavereilta, että onko ollu vastaavaa, tai sitte just sieltä Googlestä. Ja sitten esimerkiksi jotkut Facebookin paikallisryhmät just, eli sellasesta, et onks joku” (Haastateltava 10)

Tilannekohtainen palveluhaku voi linkittyä osittain myös korjaamatta jättämisen käytäntöihin. Esimerkiksi logistiset esteet voivat konkreettisesti pitkittää tai jopa keskeyttää tilannekohtaisen palveluhaun käytännön kokonaan. Tällaisissa tapauksissa rikkiäinen tavara jää odottamaan korjausta, mutta toimenpiteisiin ei ryhdytä jonkin esteen takia. Toisaalta korjauttamista on saatettu jo yrittää esimerkiksi lähipalvelun avulla. Jos korjauttaminen ei onnistu lähipalvelun toimesta, yhteydenotto valmistajaan on jäänyt tekemättä.

”Se on nahkasohva, missä on tikattu noi nahkat kiinni tohon tyynyyn, ja se ei sitten meekään niitten suutareitten laitteeseen, et he ei pysty sitä ompeleen, et jos sen ois saanu ton tyynyn sieltä irti ja pelkän sen nahkan sinne korjattavaks, niin se ois onnistunu. Et ehkä nyt seuraava on sitte olla valmistajaan yhteydessä ja kysyä heiltä, että onko tässä nyt jotain vielä” (Haastateltava 10)

Emotionaalisten sitoumusten kannalta käytännön keskiössä on epävarmuuden tunne. Epävarmuutta koetaan palvelujen löytymisestä, hinnan kohtuullisuudesta ja korjaamisen onnistumisesta. Sen lisäksi turhautumista koetaan, jos korjauspalvelun hinta on liian korkea tai se kieltäytyy korjaamasta tavaraa.

”Mulla puhkes pyörästä kumi, ja sitten... Ootas, olin jo vähän selvittänyt mihin mä voisin viedä tän, mut kun sit mä tiiän, että pyöräkorjaajat on aina kesällä tosi ruuhkasia, niin sit mä en ikinä vienyt sitä, ja sit se tossa jonkun aikaan odotti, se pyörä, että noh, mitäs tän kaa nyt tehään.” (Haastateltava 6)

Epävarmuuden tunteen ohella, onnistuneesta korjauttamisesta koetaan helpotusta ja hyvää mieltä. Tällöin onnistunut palveluhaku vahvistaa korjauttamisen mielekkyyttä ja kannustaa toimimaan samoin jatkossakin.

”No mul on yhet tollaset kunnon loppuelämäks ostetut nahkakengät, joita käyttää suutarilla, ja siit tulee aina jotenki tosi hyvä olo, ku sielt tulee niitten kanssa. Et sitte nyt on tullu semmonen, että tälläsii kaikkien tuotteitten pitäs olla, että ne on korjattavissa. Siit tulee itelläki paljon parempi mieli kun siitä, että menis kauppaan ostamaan uudet kengät, et” (Haastateltava 10)

Tilannekohtainen palveluhaku paljastaa, että käytäntö ei ole yksilön osaamattomuuden ilmentymä vaan vastaus tilanteeseen, jossa oma osaaminen tai resurssit eivät riitä itse korjaamiseen, ja jonka takia palvelua etsitään tilannekohtaisesti. Korjauspalveluiden saavutettavuus voidaan kuitenkin kokea haasteelliseksi, mikä voi vaikuttaa siihen, että palvelut ovat vaikeasti lähestyttäviä. Halkierin ja muiden (2011) mukaan käytäntöteoreettinen analyysi ei kysele yksilöiden motiiveista vaan niistä sosiaalisista ja materiaalisista rakenteista, joiden puitteissa toiminta tapahtuu. Tätä tukee myös Warden (2005) teoria siitä, että käytännöt toimivat vakiintuneiden tapojen varassa, joita yksilö seuraa. Jos korjauspalveluja on vaikea löytää, hinnat ovat epäselviä tai vaikeasti verrattavissa tai logistiset haasteet muodostuvat liian isoiksi, korjauttaminen voi jäädä tekemättä. Vaikka korjaushalu olisikin vahva, käytäntö ei välttämättä tarjoa sitä varten toimivia reittejä, jolloin käytäntö voi jäädä kesken.

4.1.6 Siedetty viallisuus

Siedetty viallisuuden käytäntö on käytäntö, jossa rikkinäisen tai viallisen tavaran kanssa eläminen on tietoinen ja vakiintunut toimintatapa. Kodin tavaran pientä vikaa siedetään, koska se ei estä sen käyttöä. Käytännössä arvioidaan vian vakavuuden, vian vaikutuksen arkeen sekä korjaamisen kiireellisyyden suhdetta toisiinsa. Silloin kun vika ei estä kokonaisuudessaan tavaran käyttöä eikä näin ollen vaikuta negatiivisesti arjen sujuvuuteen, sitä voidaan käyttää osana jokapäiväistä elämää joko toistaiseksi tai pysyvästi. Siedetty viallisuuden käytäntö eroaa vastentahtoisesta korjaamatta jättämisen käytännöstä siinä, että siedetty viallisuus liittyy toimijan omien kriteerien mukaiseen ratkaisuun eikä ole ulkoisten esteiden tai pakotteiden sanelema. Käytäntöä kuvaa hyvin haastateltavan 12 sitaatti:

”Riippuu vaikuttaaks se vika mihinkään. Jos ei se vaikuta mihinkään... Esimerkiks kodinhoitohuoneen ovi, se on varmaan joskus osunut johonki ja siel on semmoi reikä. Ei sille oo kukaan tehnyt mitään. Kun ei se vaikuta mihinkään.”
(Haastateltava 12)

Käytännön *ymmärrykset* perustuvat jaettuun käsitykseen siitä, mikä vika on siedettävä ja mikä vaatii välittömiä toimenpiteitä. Tämä käsitys määrittyy käytännön sisällä ja vaihtelee muun muassa tavaran tyyppin, arjen roolin ja korjauskustannusten mukaan. Esimerkiksi haastateltavan viallista saunan kiuasta ei lähdetty korjaamaan, vaikka siitä löydettiin iso reikä. Tämä vika ei kuitenkaan estänyt kiukaan käyttöä, jolloin sen korjaamistakaan ei nähty tarpeellisena. Tätä korjaamatta jättämistä tuki myös tilanteen taloudellinen näkökulma, koska kiukaan korjaaminen olisi maksanut saman verran kuin uusi kiuas.

”Mutta jossain vaihees se huomattiin, et se oli... Meil on puukiuas, et se oli palanut sieltä se... Puhki sieltä reunasta, mutta... Ei se nuohoojankaan mielestä mikään suuri ongelmaa oo kyllä. Ei aiheuta vaaraa, niin sillon se on saanut nyt olla vielä”
[...]
”En mä nyt sitä vanhaa kiuasta lähe millään vieraalla korjauttamaan. Se

maksaa saman verran ku uus kiuas, ja sit se menisi kohta jostain toisesta paikkaa rikki” (Haastateltava 12)

Nämä jaetut käsitykset ohjaavat haastateltavan toimintaa. Siedetyn viallisuuden kohdalla tämä tarkoittaa, että toimijalla itsellään on selkeä käsitys siitä, milloin vika on siedettävä ja milloin se vaatii toimenpiteitä. Aineistossa korostetaan tavaran käyttöarvon merkitystä, jonka mukaan tavara on kunnossa niin kauan kuin se toimii riittävästi.

Siedetyn viallisuuden *menettelyt* ovat luonteeltaan odottavia ja tilanteen mukaisia. Kuten aiempaan esimerkkiin liittyen, viallinen kiuas kytkeytyy isompaan remonttiin.

”Jonkunlainen remontti siel tehdään, niin vaihdetaan sitten kun se on... Ajankohtanen. Ei nyt erikseen lähetä sitä vaihtamaan.” (Haastateltava 12)

Viallisuus ei siis tällöin ole pysyvä, vaan väliaikainen ratkaisu ja on suunniteltu liitettäväksi isompaan korjaussuunnitelmaan. Aineistosta nousee esiin myös havainto, jossa aiemman asukkaan toimesta rikkoutuneeseen kaapin oveen selvitetään uutta varaosaa myyjäpalvelulta. Tämä viittaa siihen, että käytäntö ei tarkoita passiivisuutta, vaan päinvastoin valikoivaa aktiivisuutta. Tämän mukaan pyritään korjaamaan se, mikä on välttämätöntä, mutta siedetään vikaa, joka ei haittaa. Varaosan puuttuminen estää tässä tilanteessa korjaamisen.

”Siel pari kaapin ovee oli sillee, että ne saranat oli sillä tavalla, ne oli jotenki rikottu edellisen asukkaan toimesta sillä tavalla, että mun oli kysyttävä, löytyykö jostain uusia saranoita vai käynkö hakemassa Iskusta uudet, koska niis oli Iskun kaappeja. Mutta ei siel o.” (Haastateltava 17)

Siedetyn viallisuuden käytännölle keskeinen *emotionaalinen sitoumus* on tietynlainen vian sietokyky. Tässä yhteydessä sillä tarkoitetaan kykyä hyväksyä kodin tavaroita epätäydellisinä. Tavaran viallisuus ei tuota ylimääräistä ahdistusta tai tarvetta

korjaustoimenpiteille, vaan se muodostuu osaksi arkea ilman erityistä stressiä. Tämä emotionaalinen sitoumus on keskiössä siinä, miten käytäntö organisoituu.

Siedetyn viallisuuden käytäntö osoittaa, että tässä tapauksessa korjaamattomuudella ei aina tarkoiteta välinpitämättömyyttä tai kestämatöntä kulutusta. Vaikka käytäntö kuulostaakin kestävämmältä, pitää se sisällään kuitenkin hyvinkin kestävästä ajatusmallin, jossa tavaroihin suhtaudutaan pitkällä aikajänteellä. Tämä hidastaa uuden ostamista ja pidentää tavaroiden käyttöikää. Käytännön normit eivät ole yksilön valintoja, vaan ne ovat sisäänrakennettuja itse käytännön rakenteeseen (Warde, 2005). Reckwitzin (2002) teorian mukaisesti ihmiset ovat käytäntöjen kantajia ja toteuttavat arjessa opittuja toimintatapoja. Tämän perusteella viallisen tavaran sietokyky on sosiaalisesti opittu tapa suhtautua tavaroihin, eikä yksilöllinen asenne.

4.1.7 Vastentahtoinen korjaamatta jättäminen

Vastentahtoinen korjaamatta jättäminen on käytäntö, jossa tavara jää korjaamatta tai korjauttamatta ulkoisten esteiden takia. Haastateltavalla olisi siis halua saada tavara korjautetuksi, mutta ulkoinen este estää sen. Nämä mainitut esteet ovat aineiston perusteella esimerkiksi taloudellisia, logistisia, fyysisiä tai palvelurakenteeseen liittyviä. Käytäntöön liittyy keskeisesti koetut tunteet, jotka voivat esiintyä muun muassa turhautumisena, arvostirittana tai kokemuksen, jossa omat halut toimia kestävästi törmää rakenteisiin, jotka tekevät sen mahdottomaksi. Tämä erottaa käytännön myös edellisestä siedetyn viallisuuden käytännöstä, koska korjaamattomuus johtuu ulkoisesta esteestä eikä niinkään omien kriteereiden mukaisesta ratkaisusta. Halkierin ja Jensenin (2011) mukaan käytäntöteoriat tutkivat juuri sitä, miten ihmiset oikeasti toimivat arjessa ja mitkä asiat mahdollistavat tai ohjaavat tätä toimintaa.

Ymmärrykset tässä käytännössä rakentuvat ristiriitaisuuden ympärille. Korjaaminen koetaan oikeana ja haluttuna ratkaisuna, mutta esteen takia mahdottomana. Aineistossa vastaava ristiriita esiintyy muun muassa varaosien ja korjauspalvelujen saatavuuden puutteen kautta, jolloin korjaaminen on mahdotonta.

”Mulla oli toi älypuhelin, ja se tippui lattialle, kun mä olin lattiassa, niin kun nousin, niin se puhelimen näyttö meni rikki. Ja sitten koitin etsiä toi uus puhelin tai toi näyttö, joka oli mennyt rikki, se piti vaihtaa, niin yritin etsiä, mut Suomessa ei ollut mahdollisuus jos ostaa sen näyttö. Ja se oli vähän pettymys, koska olisin halunnut vaihtaa sen it-, koska olen tehnyt aikaisemmin saman. Ei kukaan korjaa näitä, ei oo mahdollisuus ostaa sen osa eli näyttö” (Haastateltava 2)

Esimerkissä haastateltavalla on selkeä halu korjata tai korjauttaa tavara, mutta rakenne ei ole tehnyt sitä mahdolliseksi. Schatzkin (2001, s.61) teleoaffektiivisen rakenteen mukaisesti käytäntöön sisältyy selkeä tavoite ja tunne, mutta konkreettisten varaosien tai palvelujen puuttuminen ohjaa toiminnan vastentahtoisesti korjaamatta jättämiseen.

Käytännön *menettelyt* pitävät sisällään varaosien etsimistä, odottamista ja vaihtoehtoratkaisujen hakemista. Tyypillinen tapahtumaketju on korjausyritys, joka estyy rakenteellisen esteen vuoksi, joka pakottaa uuden tavaran hankintaan tai viallisen tavaran käyttöön. Varaosien pitkät toimitusajat voivat pakottaa uuden tuotteen hankintaan ei omasta halusta, vaan pakosta.

”Se oli sit vähän vaikea tilanne, ku ois päässy, mä katoin netistä, niin sitte tilata Kiinasta, ja se on pitkä odotusaika. Eli se kestää yli kuukausi, 6–8 viikkoa, ennen kuin saa se osa. Eli sit mun piti ostaa uus puhelin. Ja samalla tilasin toi näyttö Kiinasta. Ja sit käytin toi uus puhelin noin kuus viikkoo, ja sit kun tuli toi mun näyttö Kiinasta, niin vaihdoin itse. Ja sit puhelin toimii taas.” (Haastateltava 2)

Tämä esimerkki kuvaa konkreettisesti, minkälaisia seurauksia toimimaton korjausrakenne voi saada aikaan. Korjaamatta jättämiseen voivat vaikuttaa myös tilanteet, joissa korjaushalukkuutta löytyisi, mutta logistiset haasteet tekevät korjauttamisen hankalaksi. Kuten tilannekohtaisen palveluhaun käytännössä todettiin,

logistiset esteet voivat konkreettisesti pitkittää tai jopa keskeyttää käytännön kokonaan, jolloin rikkinäinen tavara jää odottamaan korjausta esteen takia.

”Ongelmana on se, et kun meillä ei oo sitä autoa, niin näiden vieminen johonkin, verhoilijalle, on vähän vaikeeta. Pitäs ensin keksii jostain verhoilija, joka... Voi tulla hakemaan. Tai et se kuuluu palveluun.” (Haastateltava 6)

Korjauttamisprosessi ei etene logististen haasteiden, eikä palvelurakenteen takia, jolloin tavara jää odottamaan ratkaisua.

Emotionaalisten sitoumusten osalta käytännön ydin sijaitsee arvostiriidassa. Haastateltavia yhdistää halu toimia kestävästi ja jatkaa viallisen tuotteen käyttöikä, mutta esteet tekevät sen mahdottomaksi.

”Se oli harmi, kun ei ollut Suomessa mahdollisuus ostaa toi osa” (Haastateltava 2)

Vastentahtoinen korjaamatta jättäminen on tutkimuksen kannalta mielenkiintoinen tapaus, koska siinä nousee selkeästi esiin käytännön ja sen edellytysten välinen ero. Warden (2005) mukaisesti käytäntöön osallistuminen edellyttää sekä kompetensseja, että rakenteita, jotka mahdollistavat toiminnan. Tässä käytännössä kompetenssit eli käytännön toteuttamisen kannalta tarvittavat taidot ja osaamiset sekä halu ovat olemassa, mutta rakenteet, kuten varaosien tai palvelujen saatavuus, sijainti ja fyysinen toimintakyky eivät tue niitä. Halkier ja Jensen (2011) argumentoivat, että käytäntöteorian avulla tunnistetaan sosiaalisia ja materiaalisia olosuhteita, joiden avulla tietystä toiminnasta tehdään mahdollista tai mahdotonta. Vastentahtoinen korjaamatta jättämisen käytäntö ilmentää juuri tätä teoriaa, koska korjaamatta jättämisessä ei ole kyse yksilön epäonnistumisesta vaan siitä, että korjauspalvelut eivät vastaa niiden ihmisten tarpeisiin, jotka haluavat toimia toisin.

4.1.8 Tietoinen uuden ostaminen

Tietoinen uuden ostaminen on käytäntö, jossa uuden tavaran hankkiminen rikkoutuneen tilalle on vakiintunut ensisijainen toimintatapa. Vian ilmetessä korjaaminen ei nouse vaihtoehdoksi, koska uuden ostaminen on itsestään selvä ja normaali ratkaisu. Erona edellisiin siedetyn viallisuuden ja vastentahtoisen korjaamatta jättämisen käytäntöihin on se, että tässä käytännössä tavara vaihdetaan uuteen. Käytännöstä on havaittavissa sisään rakentunut kertakäyttökulttuurin rakenne, jonka takia uuden ostamisessa ei nähdä arvostiriitaa tai syällisyyden tunnetta esimerkiksi kestävyystietoisuuden näkökulmasta. Reckwitzin (2002) teorian mukaan käytännössä on kyse rutinoituneesta toimintatavasta, koska uuden ostaminen on juurtunut osaksi arkea ja se koetaan itsestäänselvytenä tavaran rikkoutuessa.

Käytännön *ymmärrykset* rakentuvat vertailusta korjaamisen ja uuden ostamisen välillä. Yksi käsitys liittyy vahvasti kertakäyttökulttuuriin ja ymmärrykseen siitä, että korjaaminen on taloudellisesti ja ajallisesti epäedullista suhteessa uuden ostamiseen. Korjauttamista ei nähdä kannattavana, koska uuden tuotteen saa nopeammin ja edullisemmin kuin mitä korjauttaminen maksaisi. Toisaalta ymmärretään myös, että tänä päivänä tavaroita ei kannata korjauttaa, koska tavaroiden heikko laatu ei kannusta siihen. Seuraava esimerkki havainnollistaa sitä, miten uuden ostamisen nopeus ja korjauttamisen hinta vaikuttavat siihen, että päätetään ostaa uutta.

*”Mä oon jopa siitä joskus ajatellu, et menee aika paljon rahaa. Se on kallista, ja mä ehkä siinäki ostaisin [naurahtaa], niin ku ittelleni ostanki, usein uuden”
(Haastateltava 3)*

Sama logiikka toistuu myös seuraavassa esimerkissä, mutta kertakäyttökulttuurin kritiikin kautta.

”Ei toiminu kerta kaikkiaan, nii jotenki tuntu siltä, että kuitenkin aika edullisesti nykyään saa koneita, ja mun mielest ne on vähä semmosii kertakäyttölaitteita

nykyään, et ne ei kauheen kauaa kestä. Päädyin sitte vaihtamaan” (Haastateltava 14)

Korjaamisen taloudellisuuden ja ajallisen epäedullisuuden lisäksi, toinen näkökulma liittyy suoraan uuden ostamisen helppouteen ja nopeuteen.

”Sen uuden tilaaminen on niin helppoa ja tietää just, mitä se maksaa ja koska se tulee, et sen näkee suoraan jo sieltä netistä” (Haastateltava 3)

Korjaamisen ja uuden ostamisen välinen vertailu ei ole sattumanvaraista, vaan se heijastaa markkinoiden rakennetta, jossa uuden ostamisesta on tehty helpompaa kuin korjauttaminen on. Käytännön keskeisenä logiikkana onkin se, että korjaamisen nähdään vaativan vaivaa, aikaa ja rahaa, kun taas uuden ostaminen on nopeaa ja sujuvoittaa arkea.

Schatzkin (2001, s. 61) teorian mukaisesti käytännön teleoaffektiivinen rakenne on selkeä. Käytännön tavoitteena on saada toimiva tavara vaivattomasti ja uuden ostaminen palvelee tätä tavoitetta paremmin kuin korjauttaminen. Vaikka korjauttaminen ei olisikaan käytännön ensisijainen toimintamalli, siihen ei kuitenkaan suhtauduta välinpitämättömästi. Päinvastoin kestävyys nähdään esimerkiksi tyttären arjen kautta yhä trendikkäämpänä aiheena, ja kädentaitojen opetusta toivottaisiin yhä enemmän opetettavaksi nuorille.

”Tyttö on niin ekologinen, ja hän ei halua ostaa uusia vaatteita ollenkaan tällä hetkellä, vaan kierrätettynä kaikki, niin niitä sitten myös korjautetaan.” (Haastateltava 3)

”Joo, pitäis enemmän nuoret opettaa sukien parsimiseen ja kutomiseen ja itse ompelemiseen. Pitäs enemmän puhua siitä.” (haastateltava 14)

Esimerkkien perusteella huomataan, että käytännössä ei ole kyse arvojen puuttumisesta, vaan enemmänkin siitä, miten yhteiskunnassa vallitseva tuote- ja palvelurakenne ohjaa uuden ostamiseen. Käytännön *menettelyjä* ilmentää seuraava lainaus:

”Pesukonehan mulla hajos, ja sen mä joudun uuden ostamaan.” (Haastateltava 14)

Esimerkissä kiteytyy käytännön menettelyiden suoraviivaisuus ja prosessin lyhyt, mutta selkeä luonne. Pesukoneen vian ilmeneminen ei käynnistä samanlaista etsintä- ja harkintaprosessia kuin tilannekohtainen palveluhaun käytäntö. Tässäkin tilanteessa käytäntö on luonteeltaan rutinoitunutta, eli ne eivät vaadi joka kerta aktiivista harkintaa, vaan toimivat sisäistetyn logiikan mukaisesti (Reckwitz, 2002). Aineistosta nousseessa esimerkissä haastateltavan jääkaappia on ammattilainen käynyt korjaamassa useampaan otteeseen, eikä sitä ole tarvinnut vaihtaa uuteen.

”Jääkaappi on välillä, se vähän... Sitä on käyty kyl katsomassa muutaman kerran, mut ei o vaihdettu” (Haastateltava 14)

Tämä on huomion arvoinen havainto, joka osoittaa käytännön muotoutuvan tilanteen mukaan. Tämän mukaisesti tavaran arvo, hinta ja käyttöikä vaikuttavat siihen, milloin uuden ostaminen on ensisijainen ratkaisu ja milloin korjaaminen on kannattavaa.

Käytännön *emotionaaliset sitoumukset* liittyvät siihen, että käytännössä ei tunneta suurta arvostiriitaa tai syyllisyyttä uuden ostamisesta, vaan se koetaan enemmänkin normaalina. Uuden ostaminen voi tuottaa mielihyvää tai helpotusta esimerkiksi kiireellisten tilanteiden kohdalla. Toisaalta korjaaminen ei välttämättä herätä kiinnostusta tai innostusta. Kiinnostuksen puute voi liittyä myös mukana olevaan ymmärrykseen elinkaarensa päässä olevista tavaroista, jonka puitteissa korjaamista ei nähdä kannattavana.

” Että toki se oli yli 10 vuotta vanha.” (Haastateltava 3)

Halkierin ja Jensenin (2011) mukaan emotionaaliset sitoumukset eli se, miltä käytäntöön osallistuminen tuntuu, on osa käytännön rakennetta eikä sen sivutuote. Aiemmissä käytännöissä emotionaaliset sitoumukset ovat olleet usein vahvasti latautuneita ja helposti tunnistettavissa. Näistä esimerkkejä ovat ylpeys korjaamisen onnistumisesta tai epävarmuuden tunne palvelujen löytymisestä. Tässä käytännössä vastaavanlaista emotionaalista latausta ei juurikaan esiinny. Käytännössä toiminnan itsestänselvyys ja itsereflektion puute kertovat käytännön rutiinimaisesta luonteesta, jossa toimija ei pohdi tekojaan aktiivisesti ja taipumukset toimia käytännön mukaisesti ovat syvälle juurtuneita ja kehollisia (Warde, 2005). Reckwitzin (2002) mukaan rutinoituneeseen toimintaan liittyvät tunteet ovat niin ikään vakiintuneita osia käytäntöä.

Viimeinen korjaamatta jättämisen käytäntö, tietoinen uuden ostaminen, osoittaa hedelmällisellä tavalla, kuinka markkinoiden rakenne voi muovata käytäntöjä. Tässä käytännössä tuotteiden lyhyt elinkaari, korjauspalveluiden kalleus ja uuden ostamisen helppous ovat rakenteellisia tekijöitä, jotka tekevät ostamisesta järkevämmän valinnan. Warden (2005) teorian mukaan käytännöt eivät ole yksilön keksimiä tapoja toimia, vaan sosiaalisesti jaettu ja vakiintuneita toimintatapoja, jotka kantavat omia sisäisiä normejaan ja standardejaan. Tämän mukaisesti tietoinen uuden ostaminen ei ole syntynyt yksittäisen toimijan päätöksestä suosia uuden ostamista, vaan se on laajasti jaettu toimintatapa, jota markkinoiden rakenteet, mainonta ja sosiaalinen ympäristö ylläpitävät.

4.2 Käytäntöjen antikuluttamiseen liittyvät merkitykset

Tämän luvun tavoitteena on tarkastella, millaisia antikuluttamiseen liittyviä merkityksiä tunnistettuihin kodin tavaroiden korjaamis- ja korjauttamiskäytäntöihin kytkeytyy ja miten nämä merkitykset vaikuttavat käytäntöjen toteutumiseen. Analyysin viitekehyksenä toimii Blackin ja Cherrierin (2010) esittämä kolmen antikuluttamisen merkityksen kehys, joka rakentuu hylkäämisestä (rejecting), vähentämisestä (reducing) ja uudelleenkäytöstä (reusing). Nämä kolme antikuluttamisen muotoa eivät ole

toisistaan irrallisia, vaan ne voivat esiintyä rinnakkain ja osittain päällekkäin osana arjen toimintaa. Tässä luvussa keskitytään erityisesti siihen, miten antikuluttamisen merkitykset linkittyvät aiemmissa kappaleissa esitettyjen käytäntöjen elementteihin ja miten ne näiden elementtien kautta ohjaavat tai rajoittavat käytäntöjen toteutumista. Luvun tarkoituksena ei siis ole kategorisoida käytäntöjä mekaanisesti antikuluttamisen muotoihin, vaan pyrkiä löytämään yhteisiä toimintatapoja käytäntöjen elementtien ja antikuluttamisen väliltä.

4.2.1 Hylkääminen uuden ostamisen torjumisena

Blackin ja Cherrierin (2010) mukaan hylkääminen tarkoittaa tiettyjen tuotteiden, brändien ja kulutustoimintojen tarkoituksellista ja merkityksellistä poissulkemista toiminnallisista, symbolisista tai eettisistä syistä. Korjaaminen kytkeytyy tavaroiden hylkäämiseen tilanteissa, joissa uuden ostaminen ja kertakäyttökulttuuri pyritään tietoisesti välttämään. Tässä aineistossa hylkäämisen merkitykset kytkeytyvät selvimmin harrastuspohjaiseen korjaamiseen sekä korjauskulttuurin välittämiseen.

Harrastuspohjaisen korjaamisen kohdalla uuden hankkimisen torjuminen ei ole tilannekohtaista, vaan se on ennemminkin sisäinen arvo. Tässä käytännössä hylkäämisen merkitys rakentuu kritiikille kertakäyttökulttuuria kohtaan. Kun tavara rikkoutuu, korjaaminen aloitetaan heti. Siihen ei siis liity harkintaa siitä, korjataanko vai ostetaanko uutta, vaan korjaaminen nähdään ratkaisuna. Näin ollen uuden ostamista ei koeta eettisesti oikeana toimintatapana ja tätä tukee myös aineistosta nousut haastateltavan 8 sitaatti:

”Mä sanoin, säästäminen on harraste” (Haastateltava 8)

Hylkääminen kietoutuu emotionaalisiin sitoumuksiin esimerkiksi niin, että poisheittäminen välttämisestä koetaan ylpeyttä, mikä vahvistaa identiteettiä. Blackin ja Cherrierin (2010) mukaan antikuluttamisen käytännöt eivät välttämättä perustu

yksinomaan ympäristöhuoleen, vaan heijastavat henkilökohtaisia arvoja ja identiteettejä, jota käytännön esimerkit tukevat.

Korjaamiskulttuurin välittämisen käytännössä hylkäämisen normia jaetaan omille lapsille. Kun tätä normia jaetaan eteenpäin omille lapsille esimerkiksi korjauskaapin avulla, lapset oppivat, että rikkiäistä tavaraa ei tarvitse automaattisesti heittää pois. Tämän käytännön ymmärryksissä nouseekin esiin juuri huolta korjauskulttuurin katoamisesta, jonka takia korjauskulttuuria halutaan edistää jakamalla sitä sukupolvelta toiselle. Hylkääminen uuden ostamisen torjumisena on normi, jota koetaan myös tarpeelliseksi aktiivisesti puolustaa.

Tietoisien uuden ostamisen normin käytännössä hylkäämisen merkitystä ei ole. Vaikka käytännössä uuden ostamisen normi ja kestävyystietoisuus voisivat elää rinnakkain arjessa, se ei riitä muuttamaan vakiintunutta toimintatapaa. Blackin ja Cherrierin (2010) mukaan antikuluttaminen ei pääse toteutumaan, koska sen edellyttämä hylkäämisen merkitys on syrjäytetty markkinoiden ja kulttuurin ylläpitämällä ostamisen normilla.

4.2.2 Vähentäminen tavaroiden käyttöiän pidentämisenä

Vähentäminen viittaa Blackin ja Cherrierin (2010) mukaan kulutustason laskemiseen tai uusien asioiden ostamisen vähentämiseen. Vähentäminen kytkeytyy korjaamiseen, kun tavaroiden käyttöikä pidennetään ja ostamisen määrää hillitään. Tässä aineistossa vähentämisen merkitykset kytkeytyvät erityisesti portaittaiseen omatoimiseen korjaukseen, tuttuun turvautuvaan korjauttamiseen, sekä myös siedetyn viallisuuden käytäntöön.

Portaittaisessa omatoimisen korjauksen käytännössä vähentämisen merkitys rakentuu tavaran korjaamisen ja ongelmanratkaisun ympärille. Kun tavara rikkoutuu toimintamallin mukaisesti, koitetaan korjata ensin itse, jonka jälkeen siirrytään ammattiapuun.

*”Huomaa jonku pienen jutun, mikä jos repsottaa, ni se on helpompi pistää nopeesti siitä jo siinä vaiheessa kuntoon ku se, että odottaa et se hajoo totaalisesti”
(Haastateltava 17)*

Esimerkki kuvaa käytännön sisäänrakennettua logiikkaa siitä, miten ennakoivalla korjaamisella pidennetään tavaran käyttöikää ja vähennetään samalla uuden ostamisen tarvetta. Käytännön emotionaalisissa sitoumuksissa vähentäminen ilmenee poisheittämisestä saatavana tyytyväisyytenä ja pystyvyyden tunteena.

Tuttuun turvautuvassa korjauttamisessa vähentämisen merkitys kytkeytyy vahvasti pitkän aikavälin ajatteluun. Vakiintunut luotettavaksi koettu palveluntarjoaja madaltaa kynnystä hakeutua korjauspalvelun pariin yhä uudelleen sen sijaan, että hankittaisiin uusi tavara. Erityisesti kodin tavaroihin liittyvä vahvat tunnesiteet kannustavat korjauttamaan. Korjauttamalla ylläpidetään suhdetta esineeseen ja vältetään samalla korvaaminen uudella, vaikka se olisikin taloudellisesti perusteltua. Antikuluttaminen ei rajoitu ympäristöarvoihin, vaan siihen kietoutuvat henkilökohtaiset arvot ja identiteettikysymykset (Black & Cherrier, 2010).

Siedetyn viallisuuden käytäntö tarjoaa mielenkiintoisen näkökulman vähentämiseen. Kuten aikaisemmin todettiin, siedetyn viallisuuden käytäntö saattaa päällisin puolin vaikuttaa passiiviselta korjaamatta jättämisen käytännöltä, mutta se sisältää hyvinkin kestävästi toimintamallin. Viallisen tavaran kanssa eläminen hidastaa uuden ostamista ja pidentää samalla tavaroiden käyttöikää, joka tukee Blackin ja Cherrierin (2010) määritelmää vähentämisestä. Käytännön ymmärryksissä käyttöarvo ratkaisee eli tavaran ymmärretään olevan kunnossa niin pitkään, kuin se toimii riittävällä tasolla. Arvoristiriitaa uuden ostamisen suhteen ei synny niin kauan kuin vika ei haittaa.

4.2.3 Uudelleenkäyttö tavaroiden elämän jatkamisena

Blackin ja Cherrierin (2010) määritelmän mukaan uudelleenkäyttö tarkoittaa toimintaa, jossa vastustetaan uusien tuotteiden hankintaa ja turhaa hävittämistä. Uudelleenkäyttö

kohdistuu sekä hankintaan, käyttöön että hävittämiseen ja se kytkeytyy korjaamiseen silloin, kun esineiden ennenaikainen hävittäminen vältetään. Tässä aineistossa uudelleenkäytön merkitykset näkyvät selvimmin harrastuspohjaisessa korjaamisessa.

Harrastuspohjaisessa korjaamisessa näkyvät hylkäämisen lisäksi siis uudelleenkäytön merkitykset, jotka ovat monipuolisia. Tässä käytännössä esineisiin liittyy historiaa, muistoja ja merkityksiä, joita ei pystytä korvaamaan uudella tuotteella. Toisaalta harrastustoiminnassa entisöinti ei ole vain korjaamista, vaan siinä tunnustetaan tavaran arvoa ja pyritään jatkamaan sen elinikää.

”Sen sai korjattuu vielä. Se oli muuten ihan toimiva kone, ja se on monta vuotta sen jälkeenki toiminu.” (Haastateltava 1)

Cherrierin (2010) mukaan esineiden säilyttäminen on aktiivinen vastarinnan muoto massakulttuuria vastaan. Vanhat, kuluneet ja käsintehty tavarat koetaan aidoiksi, koska niistä heijastuvat ihmisten ammattitaito ja pitkä historia. Massatuotteissa vastaavanlaista heijastusta ei ole, jonka takia ne koetaan merkityksettöminä ja epäaitoina. Kuluttajat vastustavat kertakäyttökulttuuria säilyttämällä ja uudelleenkäyttämällä tavaroita, koska tavarat kantavat mukanaan muistoja, tunteita ja sosiaalisia suhteita. (Cherrier, 2010.) Tämä on vahvasti linjassa aineistosta nousseissa esimerkeissä, joissa tunneside tavaraan ohjaa sekä itse korjaamista että korjauttamista.

Vastentahtoisen korjaamatta jättämisen käytännössä halu jatkaa tavaran käyttöä on olemassa, mutta käytännön olosuhteet tai rakenteet estävät sen toteutumisen.

”Se oli harmi, kun ei ollut Suomessa mahdollisuus ostaa toi osa” (Haastateltava 2)

Havainto osoittaa, että halu jatkaa tavaran käyttöä on olemassa, mutta se toteutuu vain silloin, kun siihen on olemassa tarvittavat edellytykset. Varaosien saatavuus, korjauspalvelujen tarjonta ja logistiset mahdollisuudet mahdollistavat korjaamisen.

Näiden edellytysten puuttuessa antikuluttamisen merkitys ei muutu käytännön toiminnaksi, vaikka tahtotila olisikin vahva.

4.3 Antikuluttamisen merkitykset käytäntöjen toteutumisessa

Käytäntöjen antikuluttamiseen liittyviä merkityksiä tarkastelemalla voidaan todeta, että Blackin ja Cherrierin (2010) 3R-teorian mukaiset antikuluttamisen merkitykset kytkeytyvät aineistosta tunnistettuihin käytäntöihin. Merkitysten voidaan katsoa olevan sekä käytäntöjä vahvistavia ja motivoivia, että rakenteellisten ja kulttuurillisten esteiden takia puutteellisia.

Hylkäämisen merkitys korostui niissä käytännöissä, joissa uuden ostamista pyrittiin vastustamaan kaikkein eniten. Näissä käytännöissä vastustaminen on rakentunut osaksi identiteettiä, jonka myötä vastustus on juurtunut syvälle toimijaan. Esimerkiksi harrastuspohjaisessa korjaamisessa korjaaminen sekä uuden ostamisen vastustaminen ovat osia vakiintunutta toimintatapaa. Poisheittäminen välttämisestä koetaan ylpeyttä, mikä vahvistaa identiteettiä. Korjaamiskulttuurin välittämisen käytännössä hylkäämisen normia jaetaan omille lapsille, jolla pyritään takaamaan normin siirtyminen sukupolvelta toiselle ja korjausasenteen opettaminen. Näissä käytännöissä vahvat hylkäämisen merkitykset vaikuttavat käytännön toteutumiseen.

Vähentämisen merkitys korostuu puolestaan niissä käytännöissä, joissa tavaroiden käyttöikää pyritään pidentämään. Portaittaisessa omatoimisessa korjauksessa vähentäminen nousee esiin ennakoivan asenteen kautta, jolloin isommilta korjauksilta ja uuden ostamiselta vältytään, kun pieniin vikoihin tartutaan ennakoivasti. Tuttuun turvautuvassa korjauttamisessa vähentäminen puolestaan liittyy matalan kynnyksen korjauttamiseen, jonka ansiosta tavaroita korjautetaan yhä uudelleen, vähentäen uusien tavaroiden hankintaa. Erityisesti portaittaisen omatoimisen korjauksen kohdalla vähentämisen merkitykset vaikuttavat käytännön toteutumiseen, koska käytännössä koetaan tyytyväisyyttä siitä, että tavaroita ei heitetä pois. Tuttuun turvautuvan korjauttamisen kohdalla vähentämisen palvelun valinnan taustalla voivat olla erityisesti

sosiaaliset suhteet tai taloudelliset tekijät, eikä ensimmäisinä antikulutukselliset motiivit. Merkitykset vaikuttavat käytäntöön, kuten portaittaisessa omatoimisessa korjauksessa.

Siedetyn viallisuuden käytännössä vähentäminen taas toteutuu viallisuuden sietokyvyn kautta, jolloin viallista tuotetta käytetään viasta huolimatta. Tällöinkin tavaran käyttöikä pitenee ja uuden ostaminen vähenee, mikä ilmentää kiinnostavasti sitä, miten antikuluttamisen logiikka toteutuu, vaikka se ei olisikaan toimijan päällimmäinen ajatusmalli. Vähentämisen merkityksillä ei kuitenkaan ole käytännön toteutumisen kannalta suurta merkitystä, koska vikaan ja korjaamiseen suhtaudutaan usein välinpitämättömästi ja viat hyväksytään osaksi arkea. Käytännössä viat hyväksytään passiivisesti ja tavaran käyttöarvo ratkaisee sen, milloin tavara on käyttökelpoinen ja milloin ei.

Uudelleenkäytön merkitys vaikuttaa eniten siellä, missä esineisiin liittyy vahva tunneside tai identiteettilataus. Esimerkiksi harrastuspohjaisessa korjaamisessa tavaroiden elämän jatkaminen on itsessään käytännön tavoite. Vanha auto, polkupyörä ja pöytä kantavat mukanaan muistoja ja merkityksiä, joita ei voida korvata uudella tuotteella. Tämän perusteella voidaan todeta, että uudelleenkäytön merkitys vaikuttaa vahvasti käytännön toteutumiseen. Vastentahtoisesta korjaamatta jättämisestä käytännössä halu jatkaa tavaran käyttöä on olemassa, mutta käytännön olosuhteet tai rakenteet estävät sen toteutumisen. Käytännössä ilmenevät turhautumisen ja harmituksen tunteet osoittavat, että halut tavaroiden käyttöä pidentämiselle ovat aitoja, mutta rakenteet tekevät sen mahdottomaksi. Tämä on tutkimuksen kannalta mielenkiintoinen havainto, koska käytännössä uudelleenkäytön merkitykset tulevat esiin tilanteissa, joissa sitä ei pystytä toteuttamaan.

Vastentahtoinen korjaamatta jättäminen käytäntö osoittaa, miten antikuluttamisen merkitykset voivat olla olemassa ilman, että käytäntö toteutuu. Tämän lisäksi muun muassa tietoisesta uuden ostamisesta normin käytäntö osoittaa, että vallitsevat rakenteelliset ja markkinatekijät voivat nousta toimintaa ohjaavien antikuluttamisen

merkitysten yläpuolelle. Scottin ja Weaverin (2014) tekemän korjaushalukkuusmallin mukaan (Kuvio 3), korjauspäätös rakentuu samanaikaisesti markkinatekijöistä, tuotetekijöistä sekä kuluttajatekijöistä. Korjauspäätös ei siis ole vain arvo- tai asenneratkaisu.

Berningerin ja muiden (2024) havaintojen mukaan suomalaiset kuluttajat kokevat korjauttamisen kannattavaksi tiettyyn kustannusrajaan asti, keskimäärin noin kolmannekseen tuotteen alkuperäisestä hinnasta. Sen lisäksi korjauspalveluiden vaivalloisuus sekä löydettävyyden vaikeus muodostuvat korjauttamisen esteiksi (Berninger ja muut, 2024). Tämän sekä Scottin ja Weaverin (2014) mallin perusteella voidaan sanoa, että antikuluttamisen merkitykset eivät yksinään riitä, jos taloudelliset ja käytännölliset kynnykset ovat liian korkeat. Esimerkiksi tietoisesti uuden ostamisen normin käytännössä tavaroita ei korjauteta, koska markkinoiden rakenne on tehnyt uuden ostamisesta nopeampaa ja helpompaa kuin korjauttamisesta. Tämä rakenne toimii käytännön pohjana, sosiaalisesti jaettuna normina (Warde, 2005), jota yksittäiset kestävät ja korjauttamista kannattavat ajatukset eivät murra.

Mitä käytäntöjen antikuluttamiseen liittyvistä merkityksistä ja merkityksistä käytäntöjen toteutumiseen vaikuttavina tekijöinä voidaan lopulta sanoa? Tarkastelu osoittaa, että antikuluttamisen merkitysten ja käytäntöjen suhde on moniulotteisempi kuin pelkkä henkilökohtaisten arvojen ja toiminnan välinen yhteys. Antikuluttamisen merkitykset eivät tekemiemme huomioiden perusteella selitä yksin käytäntöjen toteutumista, mutta merkitysten puuttuminen tai rakenteiden tuen puute voi estää käytännön kokonaan. Tällaisia rakenteita ovat aineiston mukaan muun muassa varaosat ja korjauspalvelut. Siedetyn viallisuuden käytännössä vähentäminen esiintyi ikään kuin tiedostamatta, kun taas tietoisesti uuden ostamisen normissa kestävyysarvot saattavat näkyä arjessa, mutta eivät ohjaa toimintaa. Näiden huomioiden perusteella voidaankin sanoa, että käytäntöjen muuttaminen kestävämmiksi ei välttämättä vaadi täysin arvomaailman muutosta, vaan ennen kaikkea sellaisten rakenteiden vahvistamista, jotka tekevät korjaamisesta yhtä helpon ja luontevan valinnan kuin uuden ostamisesta.

5 Johtopäätökset

Tässä luvussa tutustutaan tutkimuksen keskeisiin johtopäätöksiin. Luku alkaa käymällä läpi tutkimuksen tarkoitus sekä laaditut tavoitteet. Tämän jälkeen jokainen tavoite käsitellään yksitellen läpi ja arvioidaan tavoitteiden täyttymistä. Lopuksi käsittelemme tutkimuksen hyödynnettävyyttä sekä rajoituksia ja jatkotutkimusehdotuksia

5.1 Keskeiset tulokset

Tutkimuksen tarkoituksena oli tunnistaa, miten kodin tavaroiden korjaamis- ja korjauttamiskäytännöt antikuluttamisen muotona näkyvät osana kestäväää asumista. Tarkoitusta lähestyttiin kolmen tavoitteen kautta, joista *ensimmäisenä* oli luoda teoreettinen viitekehys, joka tarkastelee kodin tavaroiden roolia antikuluttamisen muotona kestävän asumisen kontekstissa. Tätä tavoitetta lähestyttiin teorialuvun muodostamisella ja kestävän kuluttamisen teemalla, josta syvennyttiin kestäväää asumiseen. Tämän jälkeen käsiteltiin korjaamista ja korjauttamista antikuluttamisen muotoina, josta siirryttiin käytäntöteorian tarkasteluun. Lopulta teorialuvun perusteella muodostettiin teoreettinen viitekehys, joka perustui Warden (2005) käytännön elementteihin, joita tarkasteltiin Blackin ja Cherrierin (2010) antikuluttamisen merkitysten kautta. Käytännön elementtejä sekä niissä ilmeneviä antikuluttamisen merkityksiä tarkasteltiin laajemmin kestävän asumisen kontekstissa.

Toisena tavoitteena oli selvittää millaisia tavaroiden korjaamis- ja korjauttamiskäytäntöjä kuluttajat toteuttavat. Tätä tavoitetta lähestyttiin DeCarbon-Home-tutkimushankkeen keräämien 39 teemahaastatteluiden avulla, joista lopulta muodostui tutkimuksen 17 haastattelusta koostuva tutkimusaineisto. Aineiston monipuolisuus tuki tutkimuksen tavoitetta tarkastella korjaamis- ja korjauttamiskäytäntöjä erilaisissa asumiskonteksteissa. Tavoitteeseen vastattiin koodaamalla teemahaastattelut ja saavuttamalla riittävä määrä vastaajia saturaation avulla. Aineistosta nousi esille kolme ylätasoa kategorioita, *itse korjaaminen*, *korjauttaminen* sekä *korjaamatta jättäminen*, jotka muodostuivat aineistolähtöisesti sen perusteella, miten haastateltavat kuvasivat

toimintaansa rikkiäisen kodin tavarain kohdatessaan. Näihin kategorioihin tunnistettiin yhteensä kahdeksan käytäntöä, joista tunnistettiin Warden (2005) teorian mukaisesti käytännön elementit. Taulukosta 2 huomataan, että itse korjaamisen käytännöt kertovat ennen kaikkea toimijuudesta, osaamisesta ja arvoista. Korjauttamisen kohdalla käytännöt rakentuvat luottamuksen ja palvelun varaan. Korjaamatta jättämisen käytännöt kertovat puolestaan siitä, miksi kodin tavarat jäävät korjaamatta.

Portaittaista omatoimista korjausta ilmeni, kun kodin tavaroiden korjaaminen eteni selkeän hierarkkisen logiikan mukaisesti, jossa tavarat korjattiin pääsääntöisesti itse ja vasta viimeisenä turvauduttiin ulkopuolisten apuun. Käytännön ymmärrykset rakentuivat sen ympärille, miten korjaustoimenpiteiden vastuut sekä oman osaamisen rajat ymmärretään. Tavaraita korjataan itse, usein kokeilun ja erehdyksen kautta, ja onnistuneista korjaustoimenpiteistä koetaan onnistumisen ja itseluottamuksen kasvun tunteita. Käytännölle on ominaista se, että korjaustoimenpide ei ole vain yksittäinen toimenpide vaan vakiintunut toimintaketju.

Toinen tunnistettu käytäntö oli *harrastuspohjainen korjaaminen*. Tässä käytännössä korjaaminen on elämäntapa, harrastus ja keskeinen osa omaa identiteettiä. Sitä ohjaavat ymmärrys ja kritiikki kertakäyttökulttuuria kohtaan sekä ymmärrys materiaaleista ja merkeistä. Käytännön menettelyt ulottuvat käytännön ympärille ja ilmenevät esimerkiksi entisöintitöiden tai säästämisharrasteiden kautta ja omaan tekemiseen liittyy ylpeyden tunnetta. Tässä käytännössä korjaaminen ei ole tietoinen valinta, vaan sisään rakentunut toimintamalli.

Korjaamiskulttuurin välittäminen on itse korjaamisen kategorian viimeinen tunnistettu käytäntö. Tämä käytäntö pitää korjaamisen lisäksi sisällään kasvatuksellisen näkökulman. Käytännön ymmärrykset ilmenevät niin, että korjaaminen ymmärretään opittavan tekemällä sekä että lapsena opittu korjaaminen kantaa aina aikuisuuteen asti. Korjauskulttuuria halutaan vaalia ja sitä edesautetaan pedagogisilla arjen menettelyillä, joissa omia lapsia tutustetaan korjaamiseen. Muiden ihmisten kestäättömät

elämäntavat motivoivat välittämään omille lapsille päinvastaista kuvaa siitä, miten tavaroihin tulisi suhtautua. Käytännössä on taitojen ja osaamisen siirtämisen sijaan kyse arvojen ja asenteiden välittämisestä.

Tuttuun turvautuva korjauttaminen on korjauttamiskategorian ensimmäinen käytäntö ja se perustuu vakiintuneeseen ja luotettavaksi koettuun palveluntarjoajaan. Käytännössä kuluttaja ymmärtää, millainen palvelu on luotettava, ja palveluissa arvostetaan niiden työnlaatua, palvelun näkyvyyttä sekä rehellisyyttä. Ominaispiirteenä käytännölle on se, että korjauspalvelu valitaan ilman vertailua ja että korjauttaminen perustuu luottamukseen. Käytäntö ilmentää sitä, että luottamus on juurtunut osaksi käytäntöä ja tekee toimintatavasta itsestäänselvän.

Tilannekohtaisessa palveluhaun käytännössä tuttua palvelua ei ole ja korjauspalvelu joudutaan etsimään tavaran rikkoutuessa uudelleen. Tuttuun turvautuvaan verrattuna käytäntö on epävarmempi sekä kuormittavampi, ja siinä ymmärrykset rakentuvat oman osaamisen tunnistamisen sekä korjauspalvelujen heikon löydettävyyden ympärille. Tiedonhaku on käytännön keskeisin menettely ja epävarmuuden tunne on käytännön emotionaalisten sitoumusten keskiössä. Toisaalta onnistuneista korjauttamiskokemuksista koetaan helpotusta ja kannustaa toimimaan samoin jatkossa. Käytäntö toimii vastauksena tilanteeseen, jossa oma osaaminen tai resurssit eivät riitä itse korjaamiseen, jolloin palvelua haetaan tilannekohtaisesti.

Siedetty viallisuus on korjaamatta jättämisen kategorian ensimmäinen käytäntö, jossa rikkinäisen tavaran kanssa eläminen on tietoinen ja vakiintunut toimintatapa. Ymmärrykset perustuvat jaettuun käsitykseen siitä, mikä vika on siedettävä ja mitä vika vaatii toimenpiteitä. Käytännössä menettelyt ovat luonteiltaan odottavia ja tilannekohtaisia, ja viat voivat kytkeytyä isompaan remonttiin. Vian sietokyky on käytännön emotionaalinen lataus, jonka mukaisesti kodin tavarat hyväksytään epätäydellisinä eivätkä pienet viat aiheuta ahdistusta. Käytännöstä nousee esiin havainto

siitä, että vaikka korjaus onkin korjaamatta jättämisen kategoriaan kuuluva käytäntö, se ei välttämättä tarkoita välinpitämättömyyttä tai kestämatöntä kulutusta.

Vastentahtoisessa korjaamatta jättämisessä tavara jää korjaamatta tai korjauttamatta ulkoisten esteiden takia, vaikka tahtotila saada tavara kuntoon olisikin olemassa. Korjaaminen ymmärretään viallisen tavaran kohdalla oikeaksi ratkaisuksi, mutta se on ristiriidassa rakenteiden kanssa. Varaosien etsiminen, odottaminen sekä vaihtoehtoisten ratkaisujen hakeminen ovat esimerkkejä käytännön menettelyistä, ja käytännön emotionaalinen sitoumus liittyy haluun toimia kestävästi ja jatkaa viallisen tuotteen käyttöikä. Käytännössä ei siis ole kyse kuluttajan epäonnistumisesta, vaan siitä, että korjauspalvelut eivät vastaa niiden ihmisten tarpeisiin, jotka haluavat toimia toisin.

Viimeinen käytäntö on *tietoinen uuden ostaminen*. Tässä käytännössä viallisen tuotteen kohdalla ostetaan uusi ja se on vakiintunut ensisijainen toimintatapa. Käytäntöön liittyy vahvasti ymmärrys siitä, että uuden ostaminen on taloudellisesti kannattavampaa sekä nopeampaa kuin korjauttaminen. Menettelyiden osalta käytäntö on suoraviivaista ja rutinoitunutta, eikä se vaadi joka kerta aktiivista harkintaa. Käytännössä ei tunneta arvoriitiriitaa uuden ostamisesta, vaan se koetaan normaalina toimintatapana. Käytäntö heijastaa, miten vallitsevat markkinat voivat muovata käytäntöjä, eikä uuden ostamisen suosiminen ole syntynyt yhden kuluttajan toimesta. Käytäntö on jaettu toimintatapa, jota muun muassa markkinat, niiden rakenteet ja sosiaalinen ympäristö ylläpitävät.

Vaikka käytännön toimintatavat ovatkin syvälle juurtuneita, on mielenkiintoista huomata, kuinka uuden ostaminen sekä kestävyystietoisuus voivat kuitenkin elää rinnakkain esimerkiksi lapsiperheessä. Tämä voi viitata siihen, että käytäntö on juurtunut niin syvälle toimijaan, että yksittäinen muutos esimerkiksi tyttären arvomaailmassa ei riitä muuttamaan omaa arvomaailmaa. Ei edes silloin, vaikka tyttären kestävä elämäntyyliä halutaan tukea. Toisaalta arvomaailman muutokset eivät tapahdu hetkessä varsinkaan, jos juurtuneet toimintatavat ovat pitkän ajan tuotos. Tästä nouseekin esiin kysymys siitä, voisiko perheen sisäinen vuorovaikutus, esimerkiksi tyttären esiin tuoman

kestävyystietoisuuden kautta, muuttaa pitkällä aikavälillä myös vanhempien toimintatapoja. Tämän kysymyksen kautta voidaan pohtia laajemmin sitä, miten kestävyystietoisuus ja siihen liittyvät arvot alkavat vaikuttaa vakiintuneisiin kulutuskäytäntöihin.

Kolmantena tavoitteena oli tarkastella, millaisia antikuluttamiseen liittyviä merkityksiä kodin tavaroiden korjaamis- ja korjauttamiskäytäntöihin kytkeytyy. Tähän tavoitteeseen pyrittiin pääsemään analysoimalla empiiristä aineistoa sekä tunnistettuja käytäntöjä. Tutkimus osoittaa, että antikuluttamisen merkitykset eli hylkääminen, vähentäminen ja uudelleenkäyttö kytkeytyvät eri tavoin korjaamiskäytäntöihin. *Hylkäämisen* merkitys kytkeytyy korjaamiseen, kun uuden ostaminen torjutaan eettisistä tai identiteettiin liittyvistä syistä, ja se korostuu harrastuspohjaisessa korjaamisessa sekä korjaamiskulttuurin välittämisessä. Näissä käytännöissä poisheittäminen välttämisestä koetaan ylpeyttä, mikä vahvistaa identiteettiä. *Vähentämisen* havaittiin kytkeytyvän korjaamiseen, kun tavaroiden käyttöikä pyrittiin pidentämään ja ostamisen määrää hillitsemään. Vähentäminen korostui portaittaisessa omatoimisessa korjauksessa, tuttuun turvautuvan korjauttamisen käytännöissä, sekä myös siedetyn viallisuuden käytännössä. Vähentämisen merkityksiä havaittiin siis jokaisen ylätasoinen kategorian sisällä. *Uudelleenkäyttö* kytkeytyy korjaamiseen silloin, kun kodin tavaroiden ennaikainen hävittäminen vältetään ja merkitykset korostuvat harrastuspohjaisessa korjaamisessa. Siinä tavaroihin liittyvä historia, muistot ja merkitykset eivät ole korvattavissa uusilla tuotteilla ja tavarain arvoa halutaan tunnustaa jatkamalla sen käyttöikä.

Mitä käytäntöjen antikuluttamiseen liittyvistä merkityksistä ja merkityksistä käytäntöjen toteutumiseen vaikuttavina tekijöinä voidaan lopulta sanoa? Tarkastelu osoittaa, että antikuluttamisen merkitysten ja käytäntöjen suhde on moniulotteisempi kuin pelkkä henkilökohtaisten arvojen ja toiminnan välinen yhteys. Antikuluttamisen merkitykset eivät tekemiemme huomioiden perusteella selitä yksin käytäntöjen toteutumista, mutta merkitysten puuttuminen tai rakenteiden tuen puute voi estää käytännön kokonaan.

Tällaisia rakenteita ovat aineiston mukaan muun muassa varaosat ja korjauspalvelut. Kuten aineistosta nostimmekin esiin, siedetyn viallisuuden käytännössä vähentäminen esiintyi ikään kuin tiedostamatta, kun taas tietoisien uuden ostamisen käytännössä kestävyysarvot saattavat näkyä arjessa, mutta ne eivät ohjaa toimintaa. Näiden huomioiden perusteella voidaankin sanoa, että käytäntöjen muuttaminen kestävämmiksi ei välttämättä vaadi täysin arvomaailman muutosta, vaan ennen kaikkea sellaisten rakenteiden vahvistamista, jotka tekevät korjaamisesta yhtä helpon ja luontevan valinnan kuin uuden ostamisesta.

5.2 Hyödynnettävyys ja rajoitukset

Tutkimuksen tarkoituksena oli tunnistaa, miten kodin tavaroiden korjaamis- ja korjauttamiskäytännöt antikuluttamisen muotona näkyvät osana kestäväää asumista. Tutkimuksen empiirisen aineiston avulla muodostettiin kolme yläkategoriaa sekä kahdeksan käytäntöä kuluttajien kodin tavaroiden korjaamiseen ja korjauttamiseen liittyen. Tässä pro gradu -tutkielmassa hyödynnetty käytäntöteoria mahdollistaa korjaamisen, korjauttamisen ja korjaamatta jättämisen tarkastelun yhteisesti jaettujen käytäntöjen kautta, eikä huomiota kiinnitetty yksilöihin ja rationaaliseen käyttäytymiseen (Halkier & Jensen, 2011; Närvänen ja muut, 2013). Tutkimuksessa tunnistettujen kodin tavaroiden korjaamiskäytäntöjen voidaan katsoa olevan hyödynnettävissä laajemmin suomalaisen asumisen kontekstissa. Tutkimus lisää ymmärrystä siitä, kuinka antikuluttamisen merkitykset kytkeytyvät arjen käytäntöihin ja vaikuttavat näin ollen kuluttamiseen.

Tutkimuksen löydöksiä voidaan hyödyntää kestävien toimintatapojen kehittämisessä. Tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen (Kuvio 4) mukaisesti korjaamis- ja korjauttamiskäytännöt koostuvat Warden (2005) elementtien mukaisesti ymmärryksistä, menettelyistä ja emotionaalisista sitoumuksista. Monipuolisesta aineistosta tunnistetut käytännöt muodostavat konkreettisen pohjan, jonka avulla voidaan lisätä tietoisuutta kestävien toimintatapojen kehittämisestä yhteiskunnan lisäksi myös yksilö- ja kotitaloustasolla.

Korjaamisen ja korjauspalvelujen elvyttäminen Suomessa edellyttää laajaa järjestelmämuutosta (Berg ja muut, 2023), jota tutkimuksen tulokset tukevat. Tulokset tukevat EU:n hyväksymää korjauttamisoikeuden direktiiviä, jossa selvennetään valmistajien velvoitteita korjata tavaroita, sekä kannustetaan kuluttajia pidentämään tavaroidensa elinkaarta etenkin korjaamalla (Euroopan parlamentti, 2024) sekä EU:n ekosuunnittelusäädöksiä, jotka asettavat vaatimuksia tuotteiden energiatehokkuuden parantamiseksi ja ympäristövaikutusten vähentämiseksi (Työ- ja elinkeinoministeriö, n.d.). Tulosten mukaisesti rakenteelliset muutokset korjaamisen tai korjauttamisen hyväksi ovat tehokkaampia tapoja, kuin pyrkimys muuttaa kuluttajien asenteita.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että muuttamalla kestävyyttä tukevia rakenteita, voitaisiin saada aikaa muutoksia kuluttajien käytännöissä. Muutokset eivät vaadi täysin arvomaailman muutosta, vaan rakenteiden muutoksilla korjaamisesta voitaisiin saada yhtä helppoa ja luontevaa kuin uuden ostamisesta. Tulosten perusteella, kuluttajien halu korjauttaa tavaroitaan on yleisesti korkealla tasolla. Sen lisäksi korjaamatta jättämiskategorian käytännöistä vain tietoisesta uuden ostamisen käytännössä uuden ostaminen nähtiin kannattavampana kuin korjauttaminen. Muissa saman kategorian käytännöissä vikaa joko siedettiin tai rakenteellinen este pakotti ostamaan uutta. Vastentahtoisen korjaamatta jättämisen sekä tietoisesta uuden ostamisen käytännön kohdalla, kestävyyttä tukevat rakenteet voisivat saada kuluttajien käytännöissä muutoksia aikaiseksi. Tutkimuksen tulosten avulla tämän ja muidenkin kohderyhmien tunnistaminen helpottuu, minkä myötä palvelusuunnittelua sekä kohdennettua korjauspalveluiden markkinointia voitaisiin tehostaa.

Tutkimuksen rajoitukset liittyvät aineistoon sekä sen keruuseen. Koska tutkija ei ollut itse läsnä haastattelurungon suunnittelussa, eikä teemahaastattelujen toteuttamisessa, kysymyksiin tai haastattelujen toteutuksiin ei voitu vaikuttaa. Käyttäytymiseen keskittyvä laadullinen tutkimus pyritään toteuttamaan ympäristöissä, joissa ihmiset luonnollisesti toimivat arjessaan (Kallinen & Kinnunen, 2022; Kozinets, 2002) eli useimmiten

arkielämässä, jossa kodin tavaroihin liittyvät käytännöt tapahtuvat osana jokapäiväistä asumista (Valtonen, 2013). Haastattelutilanteeseen osallistuminen olisi ollut havainnoinnin ja arkielämän ymmärtämisen kannalta tärkeää. Toissijaista aineistoa analysoitaessa, haastatteluaineistoihin tuotiin kontekstia laajojen taustatietojen avulla, jotka helpottivat ymmärryksen rakentamisessa.

DeCarbon-Home-tutkimushankkeen toteuttamat haastattelut toteutettiin vuonna 2024 pääkaupunkiseudulla, mikä vaikuttaa tutkimuksen siirrettävyyteen. Aineiston valinnassa pyrittiin huomioimaan aineiston monipuolisuus, jotta tuloksia voitaisiin tarkastella laajemmassa suomalaisessa asumisen kontekstissa. Haastattelujen painottuminen rajatusti pääkaupunkiseudulle sekä omistusasumiseen vaikuttavat tulosten siirrettävyyteen koko Suomen mittakaavaan sekä muihin asumiskonteksteihin. Vaikka tutkimuksesta tunnustetaan rajoittavia tekijöitä, luotiin kattavan aineiston sekä taustatietojen avulla totuudenmukainen ja selkeä kuva siitä, millaisia arjen korjaamis- ja korjauttamiskäytäntöjä kuluttajat toteuttavat ja miten antikulttuurin niihin kytkeytyy.

5.3 Jatkotutkimusehdotukset

Tutkimuksen selkeät rajoitukset antavat tilaa jatkotutkimuksille. Uudet säännöt tuotepolitiikassa ja sääntelyssä, kuten korjauttamisoikeuden direktiivi ja ekosuunnitteluasetus, ovat merkkejä siitä, että kertakäyttökulttuuria pyritään hillitsemään. Mielenkiintoista olisikin seurata, miten käytännöt muuttuvat, kun korjaamista ja korjauttamista tukevia säädöksiä astuu voimaan. Onko muutoksia havaittavissa ja miten erityisesti korjaamatta jättämiskategorian käytännöt muuttuvat? Haastatteluissa nousi esiin kehitysideoita korjauspalveluiden tarjoamiin palveluihin liittyen, joiden olemassaololla kodin tavara olisi tullut korjatuksi. Palvelumuotoilun kautta olisikin kiinnostavaa keskittyä tarkemmin korjaamatta jättämisen kategoriaan ja selvittää, millaiset palvelumallit, verkkoalustat tai logistiset ratkaisut poistaisivat rakenteellisia esteitä korjauttamisen tieltä.

Tutkimuksesta nousi esiin myös kiinnostava havainto perheen sisäisistä vuorovaikutuksista kestävyteen liittyen. Havainnossa kestävyystietoisuus sekä uuden ostaminen elävät rinnakkain lapsiperhearjessa. Tyttären kestävyystietoisuus ei riitä muuttamaan vanhemman arvomaailmaa, mutta jatkotutkimusten kannalta olisi kiinnostavaa tietää, millaisia vaikutuksia lapsen kestävyystietoisuudella olisi vanhemman käytännöille ja voisivatko vanhempien toimintatavat muuttua pitkällä aikavälillä. Tutkimuksilla voitaisiin selvittää, miten kestävyystietoisuus ja siihen liityvät arvot vaikuttavat vakiintuneisiin kulutuskäytäntöihin.

DeCarbon-tutkimushankkeen laajempi kestävä asuminen haastattelurunko jättää varaa korjaamiseen liittyvien tutkimusten teolle. Koska korjaamisen teemat käsittivät vain osan haastattelurungon teemoista, korjaamisaiheen painotuksissa havaittiin eroja haastateltavien keskuudessa. Tutkimuksen laajentamisella pääkaupunkiseudusta muualle Suomeen sekä keskittymällä tarkemmin kestävä asuminen sijaan korjaamiseen, voitaisiin syventää ymmärrystä korjaamis- ja korjauttamiskäytännöistä koko Suomen tasolla. Tämä mahdollistaisi vertailun sekä alueittain että ajallisesti, jolloin uusien säädösten tehokkuutta ja vaikuttavuutta voitaisiin arvioida paremmin.

5.4 Tekoälyn käyttö tutkielmassa

Tässä tutkielmassa tekoälyä on hyödynnetty tutkimusprosessia tukevana työkaluna. ChatGPT-5-kielimallia on hyödynnetty oikeinkirjoituksen tarkistamisessa sekä tutkimuksen rakenteen hahmottelussa. Claude.ai Sonnet 4.6 -kielimallia hyödynnettiin anonymisoitujen avoimien koodien teemoittelussa käytäntöjä rakentaessa sekä tieteellisten artikkeleiden suomentamisessa. NotebookLM-työkalua käytettiin tutkimuskirjallisuuden hallinnassa. Tekoälyä on hyödynnetty vain tutkimusprosessia sujuvoittavana työkaluna ja sen tuottamat vastaukset on tarkistettu luotettavien tietolähteiden avulla. Tutkimusaineiston luottamuksellisen luonteen takia tekoälyä ei ole käytetty sen käsittelyssä. Tutkimuksen tekijä ottaa täyden vastuun tekoälyn käytöstä.

Lähteet

- Ackermann, L., Mugge, R., & Schoormans, J. (2018). Consumers' perspective on product care: An exploratory study of motivators, ability factors, and triggers. *Journal of cleaner production*, 183, 380-391. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2018.02.099>
- Akenji, L., Lettenmeier, M., Koide, R., Toivio, V., & Amellina, A. (2019). 1.5-Degree Lifestyles: Targets and options for reducing lifestyle carbon footprints. Technical report. Institute for Global Environmental Strategies. Noudettu 2.4.2026 osoitteesta https://www.researchgate.net/publication/346021902_15-Degree_Lifestyles_Targets_and_options_for_reducing_lifestyle_carbon_footprints
- Arnould, E., Berg, A., Frisk, M., Heiskanen, E., Korsunova, A., Kuure, S., ... & Uusitalo, O. (2023). Kuluttajat kiertotaloudessa: Kohti kiertotaloutta ja korjaamista edistävää yhteiskuntaa.
- Ayoub, R. (2021). A Century of Consumer Evolution. Do We Become Machines? 1-5 10.5281/zenodo.14602536
- Bekin, C., Carrigan, M., & Szmigin, I. (2007). *Communities and Consumption*. Bradford: Emerald Group Publishing Limited.
- Berg, A., Heiskanen, E., Matschoss, K., & Posti, M. (Eds.). (2023). *Kuluttajat kiertotaloudessa: Kohti kiertotaloutta ja korjaamista edistävää yhteiskuntaa* (Ympäristöministeriön julkaisuja, No. 2023:5). Ympäristöministeriö. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164630/YM_2023_5.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Berninger, K., Heinonen, T., Korsunova-Tsaruk, A., Lundberg, P., Meriläinen, T., Myllärniemi, J., Mäkihelmi, M., Määttä, H., & Savolainen, H. (2024). *Tavaroiden korjauspalveluiden laajentamisen potentiaali, hyödyt ja ohjauskeinot: REPAIRED-hankkeen loppuraportti* (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2024:22). Valtioneuvosto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-148-3>

- Black, I. R., & Cherrier, H. (2010). Anti-consumption as part of living a sustainable lifestyle: Daily practices, contextual motivations and subjective values. *Journal of consumer behaviour*, 9(6), 437-453. <https://doi.org/10.1002/cb.337>
- Brown, L. R. (1981). *Building a Sustainable Society*. W.
- Chatzidakis, A., & Lee, M. S. W. (2013). Anti-Consumption as the Study of Reasons against. *Journal of macromarketing*, 33(3), 190-203. <https://doi.org/10.1177/0276146712462892>
- Cherrier, H. (2010). Custodian behavior: A material expression of anti-consumerism. *Consumption, markets and culture*, 13(3), 259-272. <https://doi.org/10.1080/10253861003786983>
- Cherrier, H., Black, I. R., & Lee, M. (2011). Intentional non-consumption for sustainability: Consumer resistance and/or anti-consumption? *European journal of marketing*, 45(11/12), 1757-1767. <https://doi.org/10.1108/03090561111167397>
- Cooper, T. (2005). Slower Consumption Reflections on Product Life Spans and the "Throwaway Society". *Journal of industrial ecology*, 9(1-2), 51-67. <https://doi.org/10.1162/1088198054084671>
- Corbin, J., & Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research (3rd ed.): Techniques and procedures for developing grounded theory*. SAGE Publications, Inc., <https://doi.org/10.4135/9781452230153>
- Creutzig, F., Fernandez, B., Haberl, H., Khosla, R., Mulugetta, Y., & Seto, K. (2016). *Beyond Technology: Demand-Side Solutions for Climate Change Mitigation*.
- Edwards, R. , & Holland, J. (2013). What is Qualitative Interviewing?. London: Bloomsbury Academic. Retrieved January 29, 2026, from <http://dx.doi.org/10.5040/9781472545244>
- Eriksson, P., & Kovalainen, A. (2016). *Qualitative methods in business research* (2nd edition.). Sage Publications.
- Eskola, J., & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.

- Euroopan parlamentti. (2021, 26. helmikuuta). Miten EU aikoo saavuttaa kiertotalouden vuoteen 2050 mennessä? Noudettu 17.10.2025 osoitteesta <https://www.europarl.europa.eu/topics/fi/article/20210128STO96607/miten-eu-aikoo-saavuttaa-kiertotalouden-vuoteen-2050-menessa>
- Euroopan parlamentti. (2024, 23. huhtikuuta). Korjattamisoiikeus: korjattamisesta helpompaa ja houkuttelevampaa kuluttajille. Noudettu 19.3.2026 osoitteesta <https://www.europarl.europa.eu/news/fi/press-room/20240419IPR20590/korjattamisoiikeus-korjattamisesta-helpompaa-ja-houkuttelevampaa-kuluttajille>
- Fishbein, M., & Ajzen, I. (2010). *Predicting and Changing Behavior: The Reasoned Action Approach*. New York: Psychology Press. <https://doi.org/10.4324/9780203838020>
- Fischer, C. (2008). Feedback on household electricity consumption: A tool for saving energy? *Energy efficiency*, 1(1), 79-104. <https://doi.org/10.1007/s12053-008-9009-7>
- Gherardi, S. (2009). Introduction: The Critical Power of the `Practice Lens. *Management learning*, 40(2), 115-128. <https://doi.org/10.1177/1350507608101225>
- Gifford, R., & Nilsson, A. (2014). Personal and social factors that influence pro-environmental concern and behaviour: A review. *International journal of psychology*, 49(3), 141-157. <https://doi.org/10.1002/ijop.12034>
- Godfrey, D. M., Price, L. L., & Lusch, R. F. (2022). Repair, Consumption, and Sustainability: Fixing Fragile Objects and Maintaining Consumer Practices. *The Journal of consumer research*, 49(2), 229-251. <https://doi.org/10.1093/jcr/ucab067>
- Gram-Hanssen, K. (2014). New needs for better understanding of household's energy consumption - behaviour, lifestyle or practices? *Architectural engineering and design management*, 10(1-2), 91-107. <https://doi.org/10.1080/17452007.2013.837251>
- Gregson, N., Metcalfe, A., & Crewe, L. (2009). Practices of Object Maintenance and Repair: How consumers attend to consumer objects within the home. *Journal of consumer culture*, 9(2), 248-272. <https://doi.org/10.1177/1469540509104376>

- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1982). Epistemological and Methodological Bases of Naturalistic Inquiry. *Educational Communication and Technology*, 30(4), 233–252. <http://www.jstor.org/stable/30219846>
- Halkier, B., Jensen, I., & Halkier, B. ;. K. (2011). Methodological challenges in using practice theory in consumption research. Examples from a study on handling nutritional contestations of food consumption. *Journal of consumer culture*, 11(1), 101-123. <https://doi.org/10.1177/1469540510391365>
- Heinonen, J., & Junnila, S. (2011). Implications of urban structure on carbon consumption in metropolitan areas. *Environmental research letters*, 6(1), 014018. <https://doi.org/10.1088/1748-9326/6/1/014018>
- Heiskanen, E. & Korsunova, A. (2023). Korjaustoiminnan elvyttämisen mahdollisuudet. Teoksessa A. Berg, E. Heiskanen, K. Matschoss & M. Posti (Toim.), *Kuluttajat kiertotaloudessa: Kohti kiertotaloutta ja korjaamista edistävää yhteiskuntaa* (s. 59–67). Ympäristöministeriö. (Ympäristöministeriön julkaisuja 2023:5). <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-231-0>
- Ihalainen, S. (2026, 10. maaliskuuta). Kivijalkaliikkeen ompelija parahtaa: Ihmiset eivät korjaa vaatteitaan, koska uudet saa halvemmalla. Helsingin Sanomat. Noudettu 18.3.2026 osoitteesta <https://www.hs.fi/pkseutu/art-2000011842597.html>
- Hirsjärvi, S., & Hurme, H. (2022). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö* ([2. painos]). Gaudeamus.
- Ilmasto-opas. (2025, 26. toukokuuta). *Suomen kotitalouksilla on mahdollisuudet merkittäviin päästövähennyksiin*. Noudettu 21.11.2025 osoitteesta <https://ilmasto-opas.fi/artikkelit/suomen-kotitalouksilla-on-mahdollisuudet-merkittaviin-paastovahennyksiin>
- Jalas, M., Mäkinen, J., Joutsenvirta, M., & Halme, M. (2011). *Vastuullinen liiketoiminta kansainvälisessä maailmassa*. Gaudeamus Helsinki University Press.
- Juhila, K. (2022). Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tietoarkisto. Noudettu 1.4.2026 osoitteesta <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-ominaispiirteet/>

- Kallinen, T. & Kinnunen, T. (2022). Etnografia. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tietoarkisto. Noudettu 1.4.2026 osoitteesta <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvaliteoreettiset-metodologiset-viitekehukset/etnografia/>
- Kantar TNS Oy. (2019). *Resurssiviisas kansalainen 2019: Kyselytutkimuksen tulokset*. Sitra. Noudettu 31.3.2026 osoitteesta <https://arkisto.sitra.fi/app/uploads/2019/07/resurssiviisas-kansalainen-2019-kyselytutkimuksen-tulokset.pdf>
- Kiertokapula. n.d. Kestävä kulutus. Noudettu 10.11.2025 osoitteesta <https://kiertokapula.fi/neuvonta-ja-ymparistokasvatus/kestava-kulutus/>
- King, A. M., Burgess, S. C., Ijomah, W., & McMahon, C. A. (2006). Reducing waste: Repair, recondition, remanufacture or recycle? *Sustainable development (Bradford, West Yorkshire, England)*, 14(4), 257-267. <https://doi.org/10.1002/sd.271>
- Kirchherr, J., Reike, D., & Hekkert, M. (2017). Conceptualizing the circular economy: An analysis of 114 definitions. *Resources, conservation and recycling*, 127, 221-232. <https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2017.09.005>
- Kozinets, R. V. (2002). The Field behind the Screen: Using Netnography for Marketing Research in Online Communities. *Journal of marketing research*, 39(1), 61-72. <https://doi.org/10.1509/jmkr.39.1.61.18935>
- Laitinen, S., Kylkilähti, E., & Syrjälä, H. (2026). Home care process interrupted: barriers to maintaining and repairing houses and apartments. *Consumption and Society*(published online ahead of print 2026). Retrieved Apr 1, 2026, from <https://doi.org/10.1332/27528499Y2026D000000071>
- Lee, M. S., Fernandez, K. V., & Hyman, M. R. (2009). Anti-consumption: An overview and research agenda. *Journal of business research*, 62(2), 145-147. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2008.01.021>

- Lee, M., Roux, D., Cherrier, H., & Cova, B. (2011). Anti-consumption and consumer resistance: Concepts, concerns, conflicts and convergence. *European journal of marketing*, 45(11/12), 1561-1819. <https://doi.org/10.1108/ejm.2011.00745kaa.001>
- Lee, M. S. (2022). Anti-consumption research: A foundational and contemporary overview. *Current opinion in psychology*, 45, 101319. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2022.101319>
- Lehtonen, T., Niemi, M. K., Perälä, A., Pitkänen, V., & Westinen, J. (2020). *Ilmassa ristivetoa – Löytyykö yhteinen ymmärrys? Tutkimus kansalaisten, kuntapäätäjien ja suuryritysten johtajien ilmastoasenteista*. e2 Tutkimus; Vaasan yliopisto. Noudettu 1.4.2026 osoitteesta <https://www.e2.fi/julkaisut/julkaisut/ilmassa-ristivetoa-loytyyko-yhteinen-ymmarrys-tutkimus-kansalaisten-kuntapaattajien-ja-suuryritysten-johtajien-ilmastoasenteista.html>
- Leipämaa-Leskinen, H., Syrjälä, H., & Laaksonen, P. (2016). Conceptualizing non-voluntary anti-consumption: A practice-based study on market resistance in poor circumstances. *Journal of consumer culture*, 16(1), 255-278. <https://doi.org/10.1177/1469540514521082>
- Lorek, S., & Fuchs, D. (2013). Strong sustainable consumption governance – precondition for a degrowth path? *Journal of cleaner production*, 38, 36-43. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2011.08.008>
- Lundberg, M. (2026, tammikuu). Vaali, älä haali. *Koti ja keittiö*, 32–33.
- McCollough, J. (2010). Consumer Discount Rates and the Decision to Repair or Replace a Durable Product: A Sustainable Consumption Issue. *Journal of economic issues*, 44(1), 183-204. <https://doi.org/10.2753/JEI0021-3624440109>
- Miller, W., & Buys, L. (2013). Factors influencing sustainability outcomes of housing in subtropical Australia. *Smart and sustainable built environment*, 2(1), 60-83. <https://doi.org/10.1108/20466091311325854>
- Mont, O., Neuvonen, A., & Lähteenoja, S. (2014). Sustainable lifestyles 2050: Stakeholder visions, emerging practices and future research. *Journal of cleaner production*, 63, 24-32. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2013.09.007>

- Nes, N. van, & Cramer, J. (2006). Product lifetime optimization: A challenging strategy towards more sustainable consumption patterns. *Journal of cleaner production*, 14(15), 1307-1318. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2005.04.006>
- Kaneko, N., Kobayashi, M., & Yoshiura, S. (2015). Sustainable Living with Environmental Risks. 10.1007/978-4-431-54804-1.
- Närvänen, E., Saarijärvi, H., & Simanainen, O. (2013). Understanding consumers' online conversation practices in the context of convenience food. *International journal of consumer studies*, 37(5), 569-576. <https://doi.org/10.1111/ijcs.12021>
- Opetushallitus. (n.d.). *Taloudellinen kestävyys ja kuluttaminen*. Noudettu 31.3.2026 osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/taloudellinen-kestavyys-ja-kuluttaminen>
- Prochorskaite, A., & Maliene, V. (2013). Health, well-being and sustainable housing. *International journal of strategic property management*, 17(1), 44-57. <https://doi.org/10.3846/1648715X.2012.762949>
- Puusa, A., Juuti, P. & Aaltio, I. (2020). Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus.
- Reckwitz, A. (2002). Toward a Theory of Social Practices: A Development in Culturalist Theorizing. *European journal of social theory*, 5(2), 243-263. <https://doi.org/10.1177/13684310222225432>
- Salo, M., Nissinen, A., Nurmela, J., Mäenpää, I., & Savolainen, H. (2019). Erialaisten kotitalouksien hiilijalanjäljet. Teoksessa A. Nissinen & H. Savolainen (toim.), *Julkisten hankintojen ja kotitalouksien hiilijalanjälki ja luonnonvarojen käyttö: ENVIMAT-mallinnuksen tuloksia* (s. 39–48). Suomen ympäristökeskus. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 15/2019. <http://hdl.handle.net/10138/300737>
- Schatzki, T. R. (2001). Practice mind-ed orders. Teoksessa T. R. Schatzki, K. Knorr-Cetina & E. von Savigny (toim.), *The Practice Turn in Contemporary Theory* (s. 42–55). Routledge.

- Scott, Kristin & Weaver, S. (2014). Repair or Not to Repair: What Is the Motivation?. *Journal of Research for Consumers*. 26. Noudettu 3.11.2025 osoitteesta https://www.researchgate.net/publication/291020013_Repair_or_Not_to_Repair_What_Is_the_Motivation
- Seyfang, G. (2010). Community action for sustainable housing: Building a low-carbon future. *Energy policy*, 38(12), 7624-7633. <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2009.10.027>
- Sheth, J. N., Sethia, N. K., & Srinivas, S. (2011). Mindful consumption: A customer-centric approach to sustainability. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 39(1), 21-39. <https://doi.org/10.1007/s11747-010-0216-3>
- Sitra. (2023). *Keskivertosuomalaisen hiilijalanjälki*. Noudettu 31.3.2026 osoitteesta <https://www.sitra.fi/artikkelit/keskivertosuomalaisen-hiilijalanjalki/>
- Sjöstedt, T. (2018). Mitä nämä käsitteet tarkoittavat?. Sitra. Noudettu 31.3.2026 osoitteesta <https://arkisto.sitra.fi/artikkelit/mita-nama-kasitteet-tarchoittavat/>
- Shove, E., Pantzar, M., & Watson, M. (2012). *The dynamics of social practice: Everyday life and how it changes*. "SAGE".
- Suomen ympäristökeskus (Syke). (2025, 1. lokakuuta). *Suomalaisten kulutuksen hiilijalanjälki*. Ympäristö.fi. Noudettu 21.11.2025 osoitteesta <https://www.ymparisto.fi/fi/suomalaisten-kulutuksen-hiilijalki>
- Tilastokeskus. (2018). *Kulutustutkimus 2016: Käyttäjän käsikirja* (Käsikirjoja 1|2018). Tilastokeskus. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-244-594-0>
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (Uudistettu laitos.). Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Työ- ja elinkeinoministeriö. (n.d.). *Tuotteiden ekologinen suunnittelu (ecodesign)*. <https://tem.fi/tuotteiden-ekologinen-suunnittelu-eli-ecodesign>
- Tölg, R., & Fuentes, C. (2025). Care and circularity: How the enactment of care enables and shapes the circular consumption of clothing. *Consumption and Society*, 4(2), 213. <https://doi.org/10.1332/27528499Y2024D000000032>
- Ulkoministeriö. (n.d.). *Agenda 2030 – kestävän kehityksen tavoitteet*. Noudettu 1.4.2026 osoitteesta <https://um.fi/agenda-2030-kestavan-kehityksen-tavoitteet>

- United Nations. (1992, 3.–14. kesäkuuta). *Report of the United Nations Conference on Environment and Development: Rio de Janeiro (A/CONF.151/26 Vol. I)*. United Nations. Noudettu 11.11.2025
osoitteesta <https://www.un.org/en/conferences/environment/rio1992>
- UNRIC. (n.d.). *Kokoukset, sopimukset ja keskeiset asiakirjat*. Noudettu 11.11.2025
osoitteesta <https://unric.org/fi/kokoukset-sopimukset-ja-keskeiset-asiakirjat/>
- Valtonen, A. (2013). Height matters: Practicing consumer agency, gender, and body politics. *Consumption, markets and culture*, 16(2), 196-221.
<https://doi.org/10.1080/10253866.2012.662831>
- Virkku, E. (2022). Korjaamalla käyttöikää! : Vastuullinen muoti ja vaatteiden huolto- ja korjaamiskäytännöt. [Pro gradu -tutkielma, Vaasan yliopisto]. Osuva.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022051335119>
- Vogt, M., & Weber, C. (2019). Current challenges to the concept of sustainability. *Global Sustainability*, 2, e4. doi:10.1017/sus.2019.1
- Vuori, J. (2022). Johdatus laadulliseen tutkimukseen ja verkkokäsikirjaan. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tietoarkisto. Noudettu 1.4.2026 osoitteesta
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/johdatus-laadulliseen-tutkimukseen-ja-verkkokasikirjaan/>
- Warde, A. (2005). Consumption and Theories of Practice. *Journal of consumer culture*, 5(2), 131-153. <https://doi.org/10.1177/1469540505053090>
- Ympäristöministeriö. (2012). *Vähemmästä viisaammin — Kestävän kulutuksen ja tuotannon ohjelman uudistus 2012*. Ympäristöministeriö. Noudettu 21.11.2025
osoitteesta https://ym.fi/documents/1410903/38439968/Vahemmasta-viisaammin.-kestavan-kulutuksen-ja-tuotannon-ohjelman-uudistus-2012-8B5DC698_70AE_4547_83E1_7F5D49F8F205-30375.pdf
- Ympäristöministeriö. (2023, 15. maaliskuuta). *Mitä on kestävä kehitys?* <https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys>
- Ympäristöministeriö. (2025). Ilmastobarometri. <https://ym.fi/ilmastobarometri>

Liitteet

Liite 1. Haastattelurunko

HAASTATTELURUNKO WP1 TASK2 KEVÄT 2024

1) TAUSTAA

1. Kerro ihan aluksi missä asut.
2. Kauan olet asunut nykyisessä asunnossasi?
3. Miten ja missä olet asunut aiemmin?
4. Keitä asunnossa asuu?
5. Mitä mieltä olet asunnostasi (esim. tuntuuko kodilta, viihtyykö)?
  - Millainen on hyvä asunto?
6. Sopiiko asunto elämäntilanteeseesi?
  - Oletko joutunut tekemään kompromisseja? Miksi? Millaisia?
7. Oletko aikeissa muuttaa lähiaikoina? Miksi?
8. Kuvaile asuinaluettasi.
  - Kuinka kauan olet asunut tällä asuinalueella?
  - Onko se muuttunut tänä aikana, jos niin miten?
  - Mikä siinä on hyvää tai huonoa?
  - Pidätkö alueesta? Miksi? Miksi valitsit alueen?
    - Onko se vastannut odotuksiasi?

2) KESTÄVÄ ASUMINEN

9. Mitä sinulle tulee mieleen "kestävästä asumisesta" (*ts. ekologisesta, ympäristöystävällisestä*)?
10. Kuvaile ihmistä, joka asuu mielestäsi kestävästi. Millainen hän on, mitä hän tekee ja miksi?
11. Asutko omasta mielestäsi kestävästi? Miksi? Miksi et?
12. Millaisia asioita olisit valmis tekemään asumisessasi ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi (*Oletko valmis vähentämään energiankulutustasi, asumaan pienemmässä asunnossa...*)? Millaisia et? Miksi?
  - Mitä asioita vuokra-asuja voi mielestäsi tehdä?
  - Mitä vaadittaisiin/toivoisitte tapahtuvan, että voisit toteuttaa joitain niistä asioista, mitä tällä hetkellä et pysty tekemään?
13. Miten suhtautuisit esim. yhteisiin tiloihin tai yhteisiin jaettaviin tavaroihin?

3) VEDEN JA SÄHKÖNKULUTUS ASUMISESSA

14. Onko viime vuosien energiakriisi herättänyt mitään ajatuksia tai muutoksia tavoissasi tai kotitaloudessasi? Millaisia?
  - Onko kriisillä vaikutusta omaan kotitalouteesi? Miten? Vaikka vaikutusta ei olisi omaan talouteen, koetko velvollisuudeksi säästää energiaa muita varten?
15. Seurataanko kotitaloudessanne veden tai sähkön kulutusta jotenkin? Miten?
  - Olisitko kiinnostunut tarkkailemaan kulusta enemmän? Millä tavalla (*esim. pelin tai sovelluksen avulla*)? Mikä saisi kiinnittämään huomiota kulutukseen?
16. Näkyykö sähkön tai veden säästäminen jollain tavoin teidän kodissanne? Miten? (*esim. laitteet, peseytyminen, pyykkäys, lämmitys, ilmastointi, ruoanlaitto...*)
  - Joudutko säännöstelemään kulutusta taloussyistä (onko sähkö liian kallista)?
  - Koetko sähkön tai veden säästämisen tärkeäksi? Miksi?
17. Tiedätkö, millaisin toimin kulutusta voisi vähentää?
  - Mikä olisi tärkein asia, jolla kulutusta (sähkö/vesi) voisi vähentää?
18. Koetko, että asukkaalla on mahdollisuuksia säästää vettä ja sähköä?

- Kenellä vastuu on tai pitäisi olla?
- Onko kulutuksen vähentämiseksi jotain esteitä? Millaisia?

4) ASUNNON HUOLTO JA KORJAAMINEN

19. Mitä mieltä olet asuntosi kunnosta?
- Onko asunnossa huolto- tai remointitarpeita? Millaisia?
  - Oletko tehnyt tai tekemässä asialle jotain? Mitä? Miksi?
  - Onko ongelmalla jokin vaikutus arkeen?
  - Mitä muutoksia haluaisit tehdä kodissasi?
    - Onko asunnossasi jotain, mitä haluaisit muuttaa, mutta et voi? Mitä? Miksi?
  - Oletko huomannut asunnon kulumista/kunnon heikentymistä täällä asuessasi? Miten?
    - *Laitteet, asunnon pinnat, ikkunat, ovet...*
      - Osaatko sanoa, mistä kuluminen johtuu?
      - Oletko tehnyt asialle jotain? Miksi? Miten?
20. Kenen vastuulla koet asunnon ylläpidon/huollon olevan? Tiedätkö millaiset huoltotoimenpiteet kuuluvat asukkaalle/asunnon (osakkeen)omistajalle ja millaiset huoltoyhtiölle/taloyhtiölle?
- Millaisia toimenpiteitä teet itse, joilla huollat asuntoasi?
    - *Esim. siivoaminen, pintaremontointi, koneiden/laitteiden korjaus/huolto, kodinlaitteiden puhdistus, huonekalujen korjaus, sähköverkko-ongelmat, viemärit/vesiputket, ikkunoiden/ovien vetäminen, ilmastointi, palohälytint...*
      - Liittyykö näihin jotain tapoja/rutiineja?
        - *Esim. viikkosiivous, palohälyttimien tarkastus, lattaviemärin puhdistus kylpyhuonetta siivotessa, tiivistysten tarkastaminen, pakastimen sulatus ajoittain, ilmastointiventtiilin puhdistus, tukkeutuneen putken avaaminen...*
21. Onko asunnossasi ollut ikinä mitään ongelmia, jotka vaatisivat korjaustoimenpiteitä? Millaisia?
22. Onko sinulla kotivakuutus?
- Oletko joskus joutunut hyödyntämään vakuutusta?
23. Jos asuntoon tulee jokin vika, miten toimit?
- Korjaatko asian itse? Miksi?
    - Onko kotitaloudessa osaamista? Millaista?
      - Etsitkö jostain tietoa tarvittaessa, mistä?
      - Onko kotitaloudessasi tarvittavia välineitä? Millaisia?
  - Pyydätkö joltain apua? Miksi ja keneltä?
    - Oletko ollut joskus yhteydessä huoltomieheen/-yhtiöön? Miksi (et)?
      - Jos olet käyttänyt huoltoyhtiön apua, olitko tyytyväinen lopputulokseen? Miksi/Miksi et?
      - Luotatko huoltomiehen/-yhtiön toimintaan?
  - Jos et tee asialle mitään, miksi?
    - Mikä saisi sinut tekemään asialle jotain? Voiko vuokranantaja tehdä jotain, mikä kannustaisi tekemään asialle jotain?
24. Oletko jossain aiemmassa asunnossasi huoltanut asuntoa tai sen laitteita? Miksi? Miten? Kuka?
- Mitä mieltä olit lopputuloksesta?
25. Miten suhtaudut asunnon huoltamiseen ja asioiden korjaamiseen (*esim. Pidätkö parempana ennakoita vai korjata vasta ongelman ilmaantuessa?*)? Miksi?
26. Miten lapsuudessasi huolto-ongelmien suhteen toimittiin? Osallistuitko toimenpiteisiin?

- Osallistutatko nyt lapsiasi (jos on) huoltotoimenpiteisiin?
- 27. Tiedätkö naapuriesi jotenkin huoltaneen/korjanneen asuntoaan? Miten?
  - Mitä mieltä olet siitä?
- 28. Onko talossasi tehty jotain huoltotoimenpiteitä tai remontteja? Millaisia?
  - Mitä mieltä olet siitä/niistä?
  - Pitäisikö tässä talossa mielestäsi tehdä joitain korjauksia tai remontointia?

5) TAVAROIDEN KORJAAMINEN

29. Olitko miettinyt kohtaamiasi ongelmia liittyen kodin tavaroihin (huonekaluihin, sisustustavaroihin, kodinkoneisiin, vaatteisiin ja asusteisiin)? *(Haastattelua sovittaessa pyydetty miettimään kokemuksia rikkoutumisesta, epäkuntoon menemisestä tai tarpeesta kunnostaa/uudistaa. Pyritään kahteen tilannekuvaukseen seuraavista: korjattu itse / korjautettu ammattilaisella / ei korjattu.)*
30. Kuinka huomasit ongelman? *Jos ongelma vaati paikantamista:*

A. Paikannettu itse tai perheen sisällä	B. Paikannettu ammattilaisen avulla
<ul style="list-style-type: none"> • Millä tavalla vian paikantaminen tapahtui? <ul style="list-style-type: none"> • Ketä osallistui? • Etsitkö tietoa? Mistä? <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kuinka helposti tietoa löytyi? ▪ Oliko saatavilla oleva tieto yhdenmukaista? 	<ul style="list-style-type: none"> • Kuinka valitsit ammattilaisen? Oliko vaihtoehtoja? • Jäikö sinulle selkeä käsitys viasta ja sen vaatimista toimenpiteistä? • Tarjoutuiko ammattilainen korjaamaan vian? • Kuinka arvioisit saamaasi apua? Millainen mielikuva yrityksestä jäi?

31. Miten reagoit ongelmaan?
- **Millaiset asiat vaikuttivat päätökseen?** *(esim. kohteen ominaisuudet, osaaminen, tarvikkeiden saatavuus, aikataulu, perheenjäsenten mielipiteet jne.)*

A. Korjattu itse tai lähipiirissä	B. Korjautettu ammattilaisella	C. Ei korjattu
<ul style="list-style-type: none"> • Kuinka korjaaminen eteni? <ul style="list-style-type: none"> ▪ Millaista tarvittavaa tietoa ja osaamista sinulla oli? Mistä tieto ja osaaminen ovat peräisin? ▪ Etsitkö ohjeita? Mistä? ▪ Millaisia materiaaleja tarvittiin? Mistä sait ne? ▪ Ketkä osallistuivat? • Millainen mielikuva korjaamisesta jäi? • Onko mielikuva korjatusta kohteesta muuttunut korjaamisen jälkeen? Kuinka? 	<ul style="list-style-type: none"> • Kuinka korjauttaminen eteni? <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kuinka löysit korjaajan? (esim. puskaradio, internet, mainokset) ▪ Millä perusteella teit valinnan? ▪ Kuinka eri perheenjäsenet osallistuivat prosessiin? ▪ Kuinka kuvailisit prosessin kulkua, esim. viestintää, aikataulua? ▪ Kuinka kuvailisit työn lopputulosta? • Millainen mielikuva korjauttamisesta jäi? • Onko mielikuva korjatusta kohteesta muuttunut korjaamisen jälkeen? Kuinka? 	<ul style="list-style-type: none"> • Miksi kohde jäi korjaamatta? • Mitä kohteelle on sittemmin tapahtunut? (<i>esim. jäänyt epäkuntoon, heitetty pois</i>) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Millaisia ajatuksia ratkaisu herättää? ▪ Oletko korvannut kohteen uudella? <ul style="list-style-type: none"> ▪ Millä kriteereillä valitsit uuden kohteen? ▪ Ketkä vaikuttivat valintaan? ▪ Kuinka kuvailisit uutta kohdetta verrattuna vanhaan? • Millaiset seikat olisivat edesauttaneet korjaamista tai korjauttamista?

- Kuvaavatko tapahtumaketjut yleisesti tapaasi reagoida tavaroiden ongelmiin?
- 32. Ovatko nämä tai muut korjauskokemuksesi vaikuttaneet myöhempiin aikeisiisi korjata itse tai korjauttaa tavaroita? Millä tavalla?
- 33. Millaisia asioita olet korjannut itse tai lähipiirin avulla?
  - Kuka korjannut? Mistä tieto? Osaaminen? Tarvikkeet? Tilat?
- 34. Millaisia asioita olet korjauttanut ammattilaisella?
  - Onko sinulla “vakipaikkoja” tai “luottokorjaajia”? Kuinka löysit paikan alunperin?
  - Oletko karttanut tiettyjä palveluntarjoajia? Miksi? Mistä tietosi vältettävistä paikoista on peräisin?
  - Mitä kautta saat yleensä tietoa erilaisista korjauspalveluvaihtoehdoista? (*esim. some, hakukoneet (esim. google), erilaiset alustat (esim. Urakkamaailma), puskaradio (kuka, millaisissa tilanteissa tietoa jaetaan)*)
  - Millaisilla perusteilla yleensä valitset korjausammattilaisen?
    - Koetko että saatavilla oleva tieto on riittävää? Onko vertailu helppoa? Voisiko valintaa jotenkin helpottaa?
- 35. Koetko että olisit joskus saanut ristiriitaista tietoa eri lähteistä liittyen korjaamiseen (esim. korjaamisen tarpeeseen tai suositeltaviin korjaamisen tapoihin)? Miten olet reagoanut ristiriitaan?
- 36. Jos pohdit ostavasi käytetyn tavarän, onko sinulle tärkeää tietää tavarän mahdollisesta korjaushistoriasta?
  - Onko sinulle tärkeää tietää, kuka on korjannut? Miksi?
- 37. Millaiset asiat voisivat tehdä korjaamisesta ja korjauttamisesta nykyistä yleisempää?
  - Omassa arjessasi? Yleisesti?

6) LAPSET JA KORJAAMINEN (kysytään vain, jos kotona asuvia lapsia)

Lapsen/lasten ikä?

38. Millaisia asioita pyrit opettamaan lapsillesi tavaroihin liittyvästä kuluttamisesta?
39. Millaisia korjaamiseen liittyviä tietoja ja taitoja olet opettanut tai aiot opettaa lapsillesi?
- Osallistuvatko lapset jollain tavoin, kun perheessä korjataan itse? Korjaavatko he itse? Osallistuvatko ideointiin? Millaisia tarvikkeita heillä on käytössään?
  - Ovatko lapset olleet mukana tai nähneet, kun tavaroita korjautetaan ammattilaisella?
    - Osaavatko viedä itse, tietävätkö minne voisivat viedä tai kehen ottaa yhteyttä?
40. Miten lapsesi suhtautuvat vanhoihin tavaroihin verrattuna uusiin? Tekevätkö eroa käytetyn ja uuden tavarän välille?
- Onko tämä muuttunut lasten kasvaessa?
  - Uskotko että lasten kaveripiiristä tulee painetta jompaankumpaan suuntaan? Millä tavalla näyttäytyy? Mistä uskot johtuvan?
  - Hankitko lapselle tavaroita, esim. vaatteita ja asusteita, käytettynä? Hankkiiko lapsi itse? Mikä motivoi käytetyn hankkimiseen?
41. Kun lapsen tavara, esim. vaate tai asuste, menee rikki tai epäkuntoon, pyrittekö korjaamaan vai hankitteko yleensä uuden? Kumpi vaihtoehto lapselle mieluisempi?
- Onko lasten kanssa keskusteltu tai käyty pohdintaa vanhan korjaamisen ja uuden ostamisen välillä?
42. Tunnistatko perheen arjessa tapoja tai tilanteita, joiden myötä kotiin tulee sellaista tavaraa, jolle ei lopulta ole todellista tarvetta? (esim. juhlat, kiire, varautuminen...)
43. Millaisissa tilanteissa luovut tai heität pois edelleen käyttökuntoista tavaraa?
- Lahjoitatko / myytkö / laitatko keräyslaatikkoon tms.? Millaista tavaraa?
  - Heitätkö koskaan kokonaan pois (roskiin)?
  - Mitä tapahtuu pikkuviallisille lasten tavaroille? (esim. voikukkatahra paidassa tai pieni reikä polvessa)

7) KORJAAMISEN SOSIAALISET NORMIT

44. Keskusteletko korjaamiskokemuksista mielelläsi muiden kanssa?
- Keiden kanssa? Millaisista asioista? (vertailetko kokemuksia, kysytkö tai jaatko vinkkejä..)
45. Uskotko korjaavasi tai korjauttavasi tavaroita keskivertoa enemmän tai vähemmän?
46. Saako korjaaminen jollain tavalla näkyä muille korjatussa tavarassa (esim. vaatteessa)? Miksi?
- Jos korjautat ammattilaisella, haluaisitko, että hänen tekemästään työstään jäisi vaatteeseen jonkinlainen merkintä?
47. Sopiiko käytetty tavara esimerkiksi lahjaksi siinä missä uusikin? Miksi? Oletko antanut tai saanut lahjaksi?
- Saako tavara olla myös korjattu? Lisääkö tai vähentääkö korjaaminen mielestäsi tavarän arvoa?
48. Millaisia kokemuksia tavaroiden korjaamisesta sinulla on lapsuudesta?
- Mitä korjattiin? Kuka korjasi? Mistä tieto ja taidot peräisin? Millaisia tarvikkeita kotoa löytyi? Millaiset tilat korjaamiselle? Korjautettiin ammattilaisella?

- Millaisia korjaamiseen liittyviä asioita olet oppinut lapsuudessasi? Opetettiinkö erityisiä taitoja? Miten? (*näyttämällä mallia, neuvomalla...*)
49. Millaisia korjaamiseen liittyviä tietoja ja taitoja uskot ihmisten nykyään opettavan lapsilleen?
- Mitä kautta lasten ja nuorten pitäisi oppia näitä asioita?